I

శ్రీరస్తు.

రాజశేఖరవిలాసము.

కూచిమంచి తిమ్మకవి ప్రణీతము

ప్రకాశకులు

పసుపులేటి వెంకట్రామయ్య అండ్ బ్రదర్సు,

బుక్సెల్లర్సు అండ్ పబ్లిషర్సు,

రాజమండ్రీ.

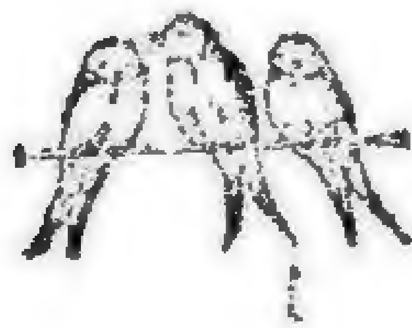

స్కాటిల్ పేట దేశబంధు ముద్రణాలయమున ముద్రింపబడెను.

రాజమండ్రి.

 [వెల 1—0—0

1926

శ్రీకృష్ణదేవరాయచరిత్రము.

ఏమహావీరరసపూర్ణునోట "దేశభాషలందు తెలుగు లెస్స" అను మహావాక్యము నిత్యము జపింపబడుచుండెడిదో, ఏమహారాజుకీర్తి ఆబాలగోపాలముచే నుతింపబడుచున్నదో, ఏమహాపురుషుడు అరిపీకంఠలుంఠనప్రశస్తుఁడో, ఏమహాప్రభువు కవులకు కల్పతరువై, ఆశ్రితులను ఆనందదాయకుఁడై, తనయశోడిండిమముదశదిశల మ్రోగించుమించెనో, ఏమహావీరుని మోము త్రిభువనైకసుందరమో, ఏసార్వభౌముని యాస్థానమునందు అష్టదిగ్గజంబులు తమప్రశస్తిని గనబఱచుచు కవితావిజయముల సంపాదించెరో, అట్టి స్వాతంత్ర్యమంటపప్రదీని, సౌందర్యవార్ధిచంద్రుని సమదారాతిద్రుమకుఠారకుని చరిత్రము విచిత్రము. చదివి విని యానందింపుడు.

దీనివెల రు 1—0—0

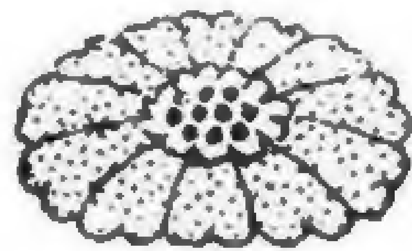

పూర్వకవుల ప్రబంధములు

పారిజాతాపహరణము — వెల 0—12—

ముక్కుతిమ్మన్న ముద్దుపలుకులు.

శృంగారనైషధము — వెల 1—0—0

(పూర్వకవి) శ్రీనాథ విరచితము.

శశాంక విజయము

(పూర్వకవి) శేషము వెంకటపతి ప్రణీతము.

వైజయంతీవిలాసము

అను విప్రనారాయణచరిత్ర. — వెల 1—0—0

వలయువారు— వనుపులేటి వెంకట్రామయ్య అండ్ బ్రదర్సు,
బుక్కుసెల్లర్సు, అండ్ పబ్లిష
ఇన్నీసుపేట—రాజమ

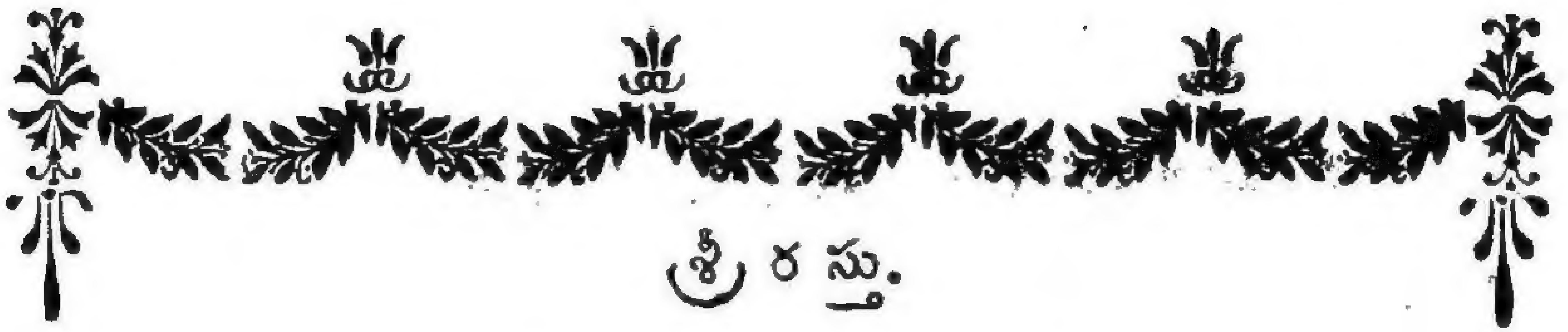

శ్రీరస్తు.

రాజశేఖరవిలాసము.

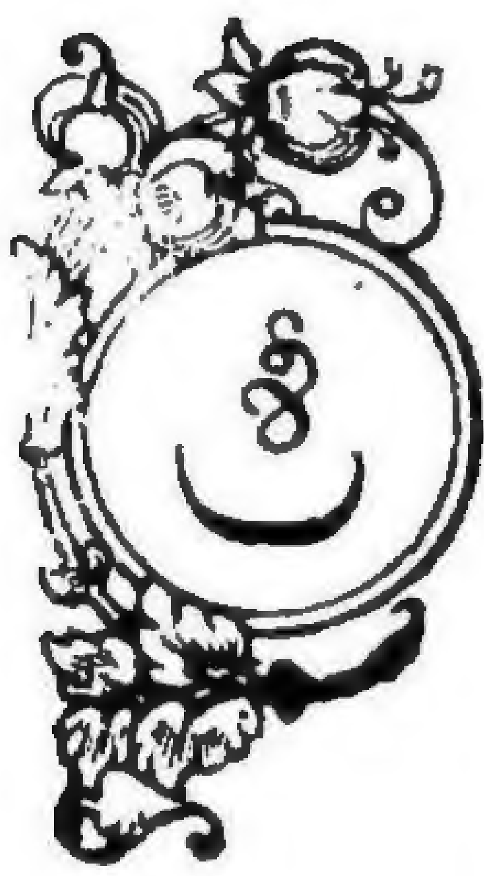

శ్రీనగజా తనుద్యుతులు చెల్వమెఱుంగులుగా వియన్నదీ
ధ్వానము లెల్ల గర్జితకదంబముగా రజతాచలాంబరా
స్థాని వసించు శర్వజలదంబు కృపారసధార మీఱ మ
న్మానసబర్హి నెంతయు ఘనంబుగ సంతస మొందఁ జేయుతన్.

చ. కరిముఖుఁ గన్నతల్లి శశిఖండవిభూషణుమూర్తిరాణి భూ
ధరవరు ముద్దుపట్టి నిజదాసగృహాంగణకల్పవల్లి కి
న్నరగరుడోరగాద్యమరనవ్యకిరీటమణిప్రభాలిని
స్ఫురితపదాబ్జ యాత్రిపురసుందరి మాకు నభీష్టమిచ్చుతన్. 2

ఉ. వల్లవపల్లవాధరు లవారితభక్తిని బాలుఁ డంచుఁ ద
న్నెల్లనఁ బిల్చి రెంతయును మేలగుఁ గ్రొవ్విరిబాళ్ళొసంగఁ దా
నొల్లక యల్ల కప్పికొని యుంచినబంతు లొసంగు మంద భా
సిల్లుకుచంబు లంటుచు హసించు ముకుందుఁ డభీష్ట మిచ్చుతన్. 3

గీ. కమలజార్చిత మృదుపదకమల యైన
కమల మాయింట నేప్రొద్దు కడుముదమున
నిలిచి యభిలషితార్థముల్ గలుగఁ జేసి
చిరతరం బైన కృపను రక్షింతుగాత

క. ఎంచఁ దగు నంచతేజిని
జంచలగతి నెక్కువాణి

డంబితమతిచేఁ దానొన
రించుంగావుతను మాకుఁ బ్రేమన్ శుభముల్. 5

సీ. వేదాదివిద్యల వెలయించుపూఁబోఁడి
నెఱి భక్తతతిఁ బ్రోచు నీలవేణి
యురుకవిత్వప్రౌఢి యొనగూర్చుకల్యాణి
మహనీయపుస్తక మహితపాణి
నిఖిల గీర్వాణవర్ణిత సద్గుణశ్రేణి
నిజలోచనప్రభానిర్జితైణి
ఘనతరోత్తుంగ సైకతసన్నిభశ్రోణి
రాజీవభవుని గారాబురాణి

తే. సమదపికవాణి యవ్వాణి సంతసంబు
మదిని దైవార రచియించుమత్ప్రబంధ
మరసి దుర్దోషరహిత మౌనట్లుగాను
జిరకృపాస్ఫూర్తిఁ బరిపూర్తి చేయుఁగాఁత. 6

చ. పొలుపుగ నీలకంఠమునఁ బూనినయట్టి కపాలమాలికల్
వలనుగఁ జూచి దొప్పలుగ వంచినయుండ్రము లంచు భ్రాంతిలో
పల జనియించి తుండమునఁ బట్టి వడిం దివియుంగఁ జూచు వి
ద్యలగురుఁ డేకదంతుఁడు ముదంబున మత్కృతిఁ బ్రోచుఁగావుతన్.

ఉ. రవి శశి భౌమ సౌమ్య సురరాడ్గురు భార్గవ మంద రాహు కే
తువు లనఁ బేరుఁ గల్గి యలతోయజగర్భసురేంద్రముఖ్యు లా
దివిజుల కెల్లఁ గోరిక లతిస్థిరమానసులై యొసంగుచున్
భువిని బ్రసిద్ధులైన గ్రహముల్ మముఁ బ్రోతురుగావుతం గృపన్.

శైవలంబులఁ గటిసైకతంబుల
కములను

లాలితబాహుమృణాళనాళంబుల
నిరుపమలోచనేందీవరములఁ
గమనీయతరపాద కహ్లారదళముల
మాన్యైన దరహాసఫేనములను
బంధురకరతలపంకేరుహంబుల
వరవళీ వీచికావ్రాతములను
తే. భాసిలుచు నుండు గిరిజావిలాససరసి
నమరఁ గ్రీడించు గిరిశహంసము మదీయ
దురితనీరంబు దిగనాడి నెరిని సుకృత
దుగ్ధముల గైకొనెడుఁగాతఁ దూర్ణగతిని. 9

సీ. ఆశాంతవిదిత పుణ్యశ్లోకు వాల్మీకు
నఖిల శాస్త్రాగమాభ్యాసు వ్యాసు
భాసురకవితా ప్రభవభూతి భవభూతిఁ
జారుతరాతియశోరుఁ జోరు
వీరారి భుజగమయూరు మయూరుని
బంధురలపప్పుష్పబాణు బాణు
నసమవిద్వన్మనోహర్షుని శ్రీహర్షు
సారవాక్య క్రియాశ్లాఘు మాఘు
తే కలితవిద్యాసముల్లాసుఁ గాళిదాసు
బుధజనానందకరముఖాంభోజు భోజు
మఱియు గీర్వాణకావ్యనిర్మాణచతురు
లగుకవీంద్రులఁ బ్రార్థింతు నగణితముగ. 10

మ. రఘునన్ నన్నయభట్టుఁ దిక్కమఖి నెఱ్ఱాప్రెగ్గడ న్భాస్కరుం
గ్రమ మింపొందఁగఁ బోతనాహ్వయుని లోకఖ్యాతుఁ బెద్దన్నపూ

డమరేశున్ ఘను భీమసత్కవిని దక్షుం బొప్ప శ్రీనాథము
ఖ్యమహాంధ్రాంచితకావ్యకల్పకుల నేఁ బ్రార్థింతు నెల్లప్పుడున్.

సీ. గురుతర కౌండిన్యగోత్రవిఖ్యాతుండు
బయ్యనామాత్యుఁ డేభవ్యతాత
నిరతాన్న దానవర్ణిత యశస్సాంద్రుండు
తిమ్మనసచివుఁ డేధీరుతండ్రి
ఘనులు జగ్గనయు సింగన్నయు నరసన్న
యనుమువ్వు రేమంత్రియనుఁగుఁదమ్ము
లలరఁ దిమ్మన్న రాజన్న జగ్గన్నయు
సూరన్న యేమంత్రిసుతవరేణ్యు

తే. లొనర వీరమ పాప మేఘనునిసహజ
లతిపతివ్రత లక్ష్మి యేచతురరాణి
యట్టి శ్రీకూచిమంచి వంశాబ్ధివిధుని
మజ్జనకు నల గంగనామాత్యుఁ దలఁతు. 12

కం. ఛందమునుం గావ్యాదుల
చందము నింతైన నెఱుఁగ సతతము విద్వ
ద్బృందంబులకృపఁ గవితా
సందర్భంబాగి నొనర్తు సాహసవృత్తిన్. 13

చం. ఎనయఁ బ్రసూనదామ మొవరేక్రియఁ గూర్చిన నందుఁ గల్గువా
సనలకుఁగాదె మానవులు సంతసమందుదు రుర్వి నట్టిపా
వనతరశంభుభక్తి యనువాసనకు న్మది మెచ్చి మత్కృతిం
గనుఁగొని తప్పు లెన్నక తగం గరుణింపుఁడు సత్కవీశ్వరుల్. 14

వ. అని నిఖలవిబుధ విబుధ వినుతిం గావించి మఱియు నిష్టదేవ
తాప్రార్థనంబు జేసెన.

సీ. శ్రీమద్గిరీంద్రజాచిత్తసరోహంస
హంససహస్రదివ్యప్రతాప
తాపసానేకసంతతరక్షణాధ్యక్ష
యక్షేశసఖ దక్షయాగహరణ
రణరంగరిపునాశ రజతాచలనివాస
వాసవార్చితపాదవనజయుగళ
గళమూలభూషణలలితహాలాహల
హాలధరానుజ సన్నుతార్జునాంగ
తే. యంగసంభూతమథన సత్యప్రచార
చారణామరపోషణ సతతవిభవ
భవవిరూపాక్ష యోగిహృత్పద్మపీఠ
పీఠపురికుక్కుటేశ కిల్బిషవినాశ. 16

సర్వలఘుసీసము.

తరుణశశిభరణ సువితర్కణ భయహరణకర
యరుణ సరసిరుహనిభ చరణయుగళ
మదనమదమథన ఘనకదనతలవిజయ గిరి
వదన జగదవన కరివదనజనక
వనజభవదమన పురదనుజకులశమన ముని
మనుజసురవరద ప్రతిదినవిలసిత
బహుళతరవిభవ రిపుగహనదవదహన పటు
విహగపతిగమననుత మహితచరిత
ధరణిరథ తరణిశశిసదృశ హరతినయన
గరళగళ ధనదసఖ శుభద గవనచికుర
వరసుగుణనికర మృదుహృదయ శరధిశరధి
యురగవరభరణధరపరమపురుష గిరిశ. 17

క. దుర్గాధినాథ దివిజని
వర్గార్చితమృదులపాదవనరుహయుగళా
గర్గాదిమౌనిసన్నుత
భర్గా శ్రీకుక్కుటేశ భవ్యవిలాసా. 18

చ. విను మఖిలేశ మర్త్యులకు వేడుకఁ గావ్య మొసంగి ధాత్రిపై
నొనరఁగ సౌఖ్యసంపదల నుద్ధతులై సుకవీంద్రు లుందు రా
ర్యనికరవంద్య నీ విహపరంబుల సౌఖ్య మొసంగుసామి వం
చును మది నెంచి నీకు సరసుల్ విని మెచ్చఁ బ్రబంధ మిచ్చెదన్.

ఆ. తప్పు లున్నయెడల నొప్పులుగా నెంచి
పూని కావ్య మొనరఁ బూర్తిచేసి
కరుణమీఱ మాకుఁ గామితార్థములెల్ల
ఘనత నొసఁగి యేలుకొను గిరీశ. 20

క. అని విన్నవించి యాతని
ఘనతరకరుణావిశేషగౌరవమున నే
నొనరించెద నవ్విభునకు
జను లెల్లను బొగడఁదగిన షష్ఠ్యంతంబుల్. 21

క. ధీరునకు భక్తజనమం
దారునకు సురారిమదవిదారునకు మహో
దారునకు నఖిలజగదా
ధారునకు నఘౌఘవారిదసమీరునకున్. 22

క. సోమునకు రజతభూధర
ధామునకు నుదంచితాహిదామునకు నయో
ద్దామునకుఁ బ్రకటసద్గుణ
ధామునకున్ మౌళిశీతధామున కెలమిన్. 23

క. ధవునకు శోషితసరసిజ
భవునకు నగణితలసద్విభవునకు గౌరీ
ధవునకు వృషభేశ్వరసైం
ధవునకు గిరిబాంధవునకు ధవళాంగునకున్. 24

క. శూలికి విమలదయాసం
శీలికి జగదైత్యచర్మచేలికిఁ బురని
ర్మూలికిఁ బరిపాలితదివి
జాళికి నతహృత్సరోరుహాళికి భక్తిన్. 25

క. స్థాణునకు నురుచతుర్భుజ
బాణునకు జితప్రసూనబాణునకు బుధ
త్రాణునకు నిరతపోషిత
బాణునకున్ సత్యవాక్యపారీణునకున్. 23

క. నరకిన్నరవిద్యాధర
గరుడోరగ సిద్ధసాధ్య గంధర్వసురా
సురపూజిత చరణునకును
హరిణాంకనిభప్రకాశుఁ డగు పశుపతికిన్. 27

క. భృంగిరిటనాట్యరతునకు
సంగరవిజయునకుఁ బాణిసారంగునకున్
గంగాధరునకు నబ్జని
షంగున కుర్వీరథునకు జగదధిపతికిన్ 28

క. యక్షాధీశ్వరసఖునకు
నక్షీణలసత్కృపాకటాక్షునకు గణా
ధ్యక్షప్రియునకు విదళిత
దక్షాధ్వరునకును ధర్మతాత్పర్యునకున్. 29

క. హరునకు గాంచనధరణీ
ధరకోదండునకు మృత్యుదర్పహరునకీ
శ్వరునకుఁ బీఠాపురమం
దిరకుక్కుటలింగమునకు దివ్యాంగునకున్. 30

వ. అనంతసాష్టాంగదండప్రణామంబులు సమర్పించి యద్దేవతాసార్వభౌమునకు నంకితంబుగఁ దత్కృపాతిశయమున నాయొనర్పం బూనినయట్టి రాజశేఖరవిలాసంబునకుఁ గథాక్రమం బెట్టిదనిన. 31

కథారంభము.

ఉ. శ్రీకరలీలఁ దొల్లి మునిసింహు లనేకులు నైమిశాటవిం
బ్రాకటరీతి సూతుఁ గని పల్మఱుఁ బ్రార్థనఁ జేసి యెప్పుడున్
లోకములందు యోగిజనలోలుఁ డుమాపతి తత్కథావళుల్
చేకొని పల్కఁగా వినినఁ జేకుఱు సౌఖ్యము లెట్టివారికిన్. 32

సీ. అసమానఘోరదుఃఖారణ్యములకుఁ బ్ర
జ్వలితాగ్నికీలలు శంభుకథలు
ఘనతరాఘౌఘాంధకారంబులకు లస
జ్జలజాప్తబింబముల్ శంభుకథలు
గాఢామిత్రోగ్ర దుష్కర్మోరగములకు
సమదమయూరముల్ శంభుకథలు
అపమృత్యుముఖ్యదోషాంభోధరములకు
ఝంఝానిలంబులు శంభుకథలు

తే. సజ్జనస్తోత్రపాత్రముల్ శంభుకథలు
సకలసంపత్కరంబులు శంభుకథలు
శాశ్వతైశ్వర్యయుక్తముల్ శంభుకథలు
సవనఫలదాయకంబులు శంభుకథలు 33

తే. గిరిశకథలందు నీవు నేర్పరివి మున్ను
శంభునకు వేశ్యగాఁ బ్రియసతి నొసంగి
యతనికారుణ్యమునకుఁ బాత్రతవహించి
నట్టిమనుజేంద్రుదకథ దెల్పవయ్య మాకు. 34

క. అనవుడు సూతుఁడు మునులం
గనుఁగొని వెసనిట్టులనియె గౌరీశుకథల్
వినిపించెదనని పూనఁగ
జనులకుఁ దరమగునె యోగిసంఘములారా! 35

శా. వాణీశామరవల్లభాదు లగుగీర్వాణుల్ నిజంబొప్పన
య్యేణాంకార్ధవిభూషణుం దెలియఁగా నింతేనియుంజాలరీ
క్షోణిన్ మానవుఁడెట్లునేర్చు దృఢభక్తుల్ గొందఱాచక్రభృ
ద్బాణుంగాంతురు సత్కథావళులునిత్యంబుం బ్రశంసించుచున్. 38

క. ఘనుఁడగుపినాకిచరితలు
వినయవివేకజ్ఞుఁడగుచు విలసిల్లెడుసూ
తునికిం దెలిపినవిధముఁ
బనిపడి యితరులకుఁ దెలియఁబకు పెట్టరయన్. 37

క. ఘనశైలంబులు ముంచెడు
వననిధిలో నోడ నిలిపి వడి నీఁదెడు మ
ర్త్యునికరణి భక్తియను నా
వను గిరిశకథాసుధార్ణవ బీఁదఁదగున్. 36

తే. అట్లు గావున నతనిపాదాబ్జయుగము
భక్తితోడుతమదినిల్పి ప్రకటగతిని
మీరలడిగినకథలెల్ల గోరికలర
నెఱుఁగఁబలికెద వినుఁడని యిట్టులనియె. 39

క. శ్రీకరమై రిపుజనహృ
ద్భీకరమై త్రిభువనప్రథిత శివమతర
త్నాకరమై యనవరతశు
భాకరమై సింధుకటక మనుపురి వెలయున్. 40

మ. శశికాంతోపలజాలనిర్మితమహాసౌధాగ్రభాగోల్లస
ద్విశదాబ్జారిముఖీజనాంచితముఖావిఖ్యాతమందస్మితా
తిశయప్రస్ఫుటకౌముదీముషితహృద్దేశానికోద్యచ్చకో
రశకుంతావళియై తనర్చుఁ జెలువారన్ దత్పురం బెంతయున్. 41

చ. అరయఁగ నప్పురిం గనకహర్మ్యతలంబులఁ గేళిసల్పు సుం
దరులయొయ్యారముల్ గని ముదంబున నచ్చరలెల్లమెచ్చి భా
సురగతిఁ గాన్క లంపిన ప్రసూనవుదండ లనంగ నెల్లెడం
దఱచుగ రత్నతోరణకదంబము లందముమీఱు నెప్పుడున్. 42

మ. లలనల్ తత్పురిసౌధవీథులను డోలాకేళిచే నుండి తా
రల బాలార్కుని మింటఁ జూచి తమపాదాబ్జద్యుతింబోలరాఁ
గలకే దమ్మి యటంచుఁ బాదములఁ ద్రొక్కన్ దంతముల్ రాలియ
ట్లలరెం గాదె సహస్రపాదుఁ డనుపేరా హాసరస్వామికిన్, 43

తే. నాగరులు మేన నలఁదిన నన్యచంద
నాగరుల సౌరభానిలం బానుచున్న
చంచరీకాళులో యనుసరణిఁ బొదలుఁ
బురివితానాంచలాంచిత సురపమణులు. 44

చ. మరకతరత్నసంఘటితమానితకుడ్యకదంబజాలకాం
తరముల నుండి వేవెడలు తద్ఘనసారవుధూమధూమముల్
పరువడిఁ జూచి నీలఘనపంక్తు లటంచు నటించు నెంతయున్
గుఱుతుగ మేదినీస్థలిని గోర్కెలచే శిఖినీసమూహముల్. 45

మ. నెల యవ్వీటను గోటచాటుఁ జనుచో నీటొప్పు నర్కోపమో
జ్జ్వలపంకేరుహరాగరత్నసురుచివ్యాప్తిం బ్రకాశించుని

వ్వాలిచెంతన్ బరిఘూంతరాంబుజతతుల్ వ్యాకోచభావంబుచే
నలరుం బున్నమరేలు తన్నగరుచుల్ నాంసాళులన్ భ్రాంతిచేఁ.

ఉ. గట్టిగ వెండిబంగరపుగట్టులె యిల్లును విల్లుఁ గాఁగఁ జే
పట్టియు భిక్షుకుం డిరుగుభర్గు నిదేటివిభూతియంచుఁ బె
న్గట్టుల మించువిత్తములఁ గ్రక్కున వెచ్చము చేయుచుండు ర
వ్పట్టణమర్త్యసంఘములు భవ్యవిభూతిఁ జెలంగి యెప్పుడున్. 47

క. వేడుక నజుతో వాదం
బాడఁ బులకితాంగు లగుదు రప్పురిలోనం
బాడబులు దురితజలనిధి
బాడబు లని జగములెల్లఁ బ్రస్తుతిసేయన్. 48

క. మారునియాకారముఁ బలు
మాఱును నిరసించు రాకుమారులు వీటన్
మాఱెందు లేక నడిఁ బరి
మాఱుతు రరివరులఁ దృణముమాఱుగ నెపుడున్. 49

క. ధనదుఁ డనుపేరమాత్రము
తన కబ్బెంగాక పిలిచి ధన మెవ్వరి కి
చ్చెను యక్షుఁ డంచు నెంచుచు
ధనమిత్తురు బుధులఁ బిలిచి తత్పురివైశ్యుల్. 50

క. ధరణీసురాంఘ్రిసేవా
నిరతులు శ్రీకంఠభక్తినిపుణులు రిపుకుం
జరసముదయహర్యక్షులు
సురుచిరయశు లందుఁ గలుగుశూద్రజనంబుల్. 51

సీ. వలనొప్ప నీదండ వలె నింతి మా కన్న
దండ గావలె నేని యుండుకొనుము
కనుఁగొని యెద బంతు లొనర నిమ్మినపు డన్న
గోరంటబంతులఁ గోరుకొనుఁడు

మాఱుబేరము లింక మా కెట్లమరు నన్న
మఱుమాట మేలగు మా యెడలను
నునుమోవిచివురునకును వెల యెంతన్నఁ
బ్రియ మంచు దీనికిఁ బెనఁగఁదగునె
తే. యనుచుఁ దముఁ జేరి నెఱదంటతనము మీఱఁ
బలుకు నలకోడెకాండ్రకు బ్రతివచనము
లొసఁగుచును బువ్వులమ్ముచునుందు రందు
నందముగ నెప్పుడును గొంద ఱిందుముఖులు. 52
సీ. అలకంబు లలరించి తిలకంబు లొగి ఫాల
ఫలకంబులను ముద్దుగులుక దిద్ది
యందంబు లగు మంచిగందంబు లెక్క డా
నందంబుతో గుబ్బలందు నలఁది
సింగారముగ మేల్మిబంగారుతొడవులు
పొంగారువేడ్కఁ జేఁ బొసఁగఁ దాల్చి
బలువైనవిలువచేఁ జలువైనసన్నంపు
వలువలు రింగులు వాఱఁ గట్టి
తే. యంగభవకేళిఁ గోరి దాయంగ వచ్చు
పల్లవుల మానసంబులు పల్లవింపఁ
బొందుమీఱంగ విహరించుచుందు రెపుడు
వారకామిను లందు ననారతముగ. 53
శా. శుంభద్విక్రమరూఢిచే బలుమఱుం జోధం బ్రకాశించున
జ్జంభద్వేషణు చేతివజ్రమునకున్ శంకించి చంచత్క్రపా
రంభుం డావిభుచెంతఁ జేరినమహీధ్రశ్రేణు లన్నైక్కవడిన్
గుంభీంద్రంబులు గల్గియుండు నెపుడున్ గోటానకోట్లప్పురిన్. 54
చ. గుఱుతుగ నప్పురిం గలుగు ఘోటకసంఘముతోడ నెంతయున్
బరువిడ నోడి వేగ హరిణంబులు వాయునిశాధినాథ శం

కరులను జేరి యైన నధికంబగు వైరము దీర్పలేక యా
కరణిన యుండెఁ దథ్య మిది కాదన వానికి నట్టు లేటికిన్. 55

తే. రాజహంసప్రభలచేత రాత్రి పగలు
కుముదకమలాళి హెచ్చుచుఁ గొమరుజూప
రాజహంసప్రతతులచే రమ్యమైన
సరసు లలరారు నచ్చోట సరసు లలర. 56

సీ. అసదృశఫలపల్లవాహారలాలన
శుకపికాదివిహంగశోభితములు
చంచత్ప్రసూననిష్యందన్మరందాభి
నందితసుందరేందిందిరములు
సతతవిలాససంచారనారీజన
రమణీయగీతవిరాజితములు
సకలశ్రమాపనోదకభూరివిస్తార
మానితచ్ఛాయాసమన్వితములు

తే. వకుళసహకారచంపకాశ్వత్థపూగ
నారికేళకపిత్థజంబీరపనస
కేతకీబిల్వముఖ్యభూజాతయుతము
లున్నతములొప్పునప్పురి యుపవనములు. 57

సీ. లలి బృహస్పతు లందు నలవు విప్రోత్తము
లైరి కల్పకము లందుఁ దరువులెల్లఁ
గామధేనువు లందుఁ గల గోగణములెల్లఁ
బొసఁగ నచ్చర లందుఁ బువ్వుఁబోండ్లు
వలనొప్పు నుచ్చైశ్శ్రవంబు లందు హయంబు
లైరావణము లందు వారణములు
గంధర్వవరు లందు గాయకానీకంబు
లల వైజయంతు లందుల గృహంబు

తే. లక్షవనామజపంబె యం దమృతసేవ
గాఁగ సురలోకసుఖ మందె కల్గియుండు
రాజసంభారి భళ్ళాణరాయవిభుఁడు
కరుణఁ బాలించు తత్సింధుకటకమునను. 58

సీ. ఆతఁడు స్వప్నంబులం దైన నెప్పుడు
పాటిఁ దప్పి యసత్యభాషణములు
చూడఁ డొక్కెడ నైన సురుచిరసౌందర్య
వరవధూజనముఖపద్మములను
వీడఁ డెంతటి యవివేకచిత్తుల నైన
శరణు వేఁడినభీతజనవితతుల
నోడఁ డత్యుగ్రరణోర్వీస్థలుల నైనఁ
జలితుఁ డై శాత్రవసంఘములకు

తే. నతఁడు రాజేంద్రమాత్రుఁ డేమతిఁ దలంప
నర్థిదారిద్ర్యతిమిరార్కుఁ డమితయశుఁడు
భవ్య శివదేవరాయ భూపాలసుతుఁడు
భూరివిభవుండు భళ్ళాణభూధవుండు. 59

తే. ధర్మగుణకాండములె చాలఁ దనకుఁ దోడు
గాఁగ నరులను రక్షించు గణన లేక
ధర్మగుణకాండములె చాలఁ దనకుఁ దోడు
గాఁగ నరులను శిక్షించు గణన లేక. 60

సీ. అలచందురునియందు గలకందుఁ గని ముందు
పలుచందముల నింద లలి నొనర్చి
ఘనలీలలను శూలిగళమూలమున నీల
మును బోలుఁ రుచిజాలమును వాసించి

తగ సీరిపై భూరి తరహారి యగుచీరఁ
గని సారెకును గేరి వినుతిమీఱి
పికవాణి యగువాణి పృథువేణి గలపోణి
మిని జాణతనమున మించ నాడి
తే. కుందమందారవిశదారవిందచంద
నేందుమణిహారతారకాహీరవార
ములఁ దిరస్కృతి యొనరించుఁ జలముమిగుల
వరుసతోడుత నమ్మహీవరునికీర్తి. 61

సీ. కోరినయప్పుడే కురియును వర్షంబు
భూమి ఫలించు నద్భుతముగాఁగ
మొదవులు పాలిచ్చు మూఁడునేళలయందు
విడువక కాచును వృక్షతతులు
నెరి నపమృత్యువు నెఱుఁగ రెవ్వారైనఁ
జోరదుర్వ్యాధులు సోఁకు టరిది
జలతృణోపేతమై విలసిల్లు ధారుణి
నితోత్సవములొప్పు నిఖిలదిశల
తే. జనులు కలనైనఁ గలహంబుఁ గనుట లేదు
జాతిభేదంబు దప్పక జరుగుచుండు
జలరుహాప్తాన్వయాంభోధిచంద్రుఁ డగుచు
దనరుభళ్యాణవిభుఁ డేలు ధరణియందు. 62

తే. సతతపుణ్యవ్రతలు గుణోన్నతలు పతికి
హిత లశేషజగజ్జననుతలు భాగ్య
వతులు రూపున మాఱురతులు సుమతు
లతులసౌజన్యయుత లిద్దు రతనిసతులు. 63

ఆ. వారిలోన నగ్రవనజాక్షి చల్లాంబ
మఱియుఁ బిన్నపోలఁతి మల్లికాంబ
సవతు లెరును లేక సతతంబు మెలఁగుచు
సవతు లేక యుండ్రు సమ్మదమున. 64

సీ. కమనీయమేఖలాఘటితభూరినితంబ
పోషితాశేషసద్బుధకుటుంబ
సుందరాస్యప్రభానందితశశిబింబ
మధురోష్ఠవిహసితమహితబింబ
చికురకోమలకాంతిజితమత్తరోలంబ
కేవలతరకరుణావలంబ
యానావధానప్రహర్షితకాదంబ
నిఖిలపాపౌఘావనీధ్రశంబ

తే. గురుజనానందకరలసద్గుణకదంబ
సేవకాభీష్టఫలదప్రసిద్ధసాంబ
శివ చరణ భక్తివాసనాంచిత కదంబ
సతతి సత్యవ్రతాలంబ చల్లమాంబ. 65

శా. ఆ చల్లాంబవిలాసవైఖరులు భాషాధీశ భోగీశులున్
వాచాప్రౌఢిని బల్కఁ జాల రల గీర్వాణాబ్జపత్రాక్షులం
దా చెల్వం బొకయింతయుం గలుగ దిట్లైనట్టి యాలేమతో
భూచక్రంబునఁ గల్గు నిందుముఖులం బోల్పంగ నీ డౌదు రే? 66

చ. కలికిపదద్వయంబునకుఁ గ్రక్కున నోడినవ్రీడఁ గచ్ఛపా
వళి తలఁ జూపఁ జాలక జవంబున లోఁతగు నీటిలోఁ బడెం
దలరఁగ నేత్రతామరలు దట్టపుకాంతికి నోడి తత్పదం
బులఁ బడి యెప్పుడున్ వదలిపోక భజించు నహర్నిశంబులున్,

తే. సకియజంఘాయుగంబుతోఁ బాటిరాఁగఁ
దలఁచి యెదిరించి యోడి డెందమున బలియు
భీతిచేఁ గాదె పొట్టలు పిగులుచుండుఁ
గమలగర్భంబు లెల్లనుఁ గ్రమముతోడ. 68

క. కరిగమనతొడలఁబోడుత
సరిపోలఁ దలంచి చూచి చక్కఁగ నరఁటుల్
పెరిగి జిగితఱుఁగుఁగా గటు
తర మగునే పిల్లపిల్లతరములఁ దమకున్. 69

క. కలికిపిఱుందుల కెనగాఁ
బులినము లిసుమంత యెటులఁ బోలెడు నొకచోఁ
దుల తల యనుచుండెడు వే
దులఁ దుల యన నేల వానితోఁ సరి యగునే. 70

తే. అతివనడకలకు నోడి రాయంచతుటుము
లరయ నిలువెల్ల వెల్లనై యాత్మలోనఁ
దద్విరోధంబు సాధింపఁ దలఁచి కాక
కమలజుని మోవఁ దమ కేమికారణంబు. 71

చ. చిరతరవిక్రమస్ఫురణచే సముదంచితకుంభికుంభముల్
పఱియలు జేసి తత్పిశితభక్షణ సేయుమృగేంద్రకోటు లా
గురుకుచసూక్ష్మమధ్యమునకుం దగ నోడి యదృశ్యమయ్యె గా
కరయ గుహాంతరాళముల నట్టు వసింపఁగ నేల వానికిన్. 72

తే. లలనవళులెప్పుడును దారు నిలిచియుండు
నిలకడ యొకింతయును లేక చలనమొందు
చుండు నంచును బలుమాఱు నుల్లసమున
భంగత యొనర్పు జలధితరంగములకు. 73

చ. పొలఁతుకయారుతి రలరుఁ బొందుగ నాభి గుహా స్రవించుస
ల్లలితపయోధరద్వయమిళద్ఘనలేపన దివ్యసౌరభం
బలమలయాద్రిశృంగసముదంచితచంచలమందచందనా
నిల మనుచుం బయల్వెడలి నిల్చిననీలభుజంగమో యనన్. 74

చ. చలమునఁ జంద్రుఁ డేఁచఁగను జక్కన లాఁచెలిగుబ్బచన్ను లై
పొలుపుగ నుద్భవించి మదిఁ బూనినసాధ్వస మెల్లఁ దీఱి త
ద్విలసిత నామధేయమున వేమఱుఁ జెల్వగునట్టిచందిరస
మ్మిళితము లై వసించుఁ జెలినిన్ మనెనో యన నొప్పు నెప్పుడున్

క. విరిచెండ్లు నిమ్మపండ్లును
గర మొప్పగు పసిడిగిండ్లు కరికుంభములున్
సరిగావా వరవర్ణిని
గురుకుచయుగళంబుతోడ గోరంతైనన్. 76

క. గళమునకు నోడి శంఖము
గళగళ మని పలుకుండెఁ గలకంఠంబుల్
పలుచందంబుల నయ్యు
గ్మలిసుస్వరమునకు నోడి మలినములయ్యెన్. 77

సీ. వనజాక్షికెమ్మోవి కెనఁ బోల్పఁ దగు నని
పల్కుదళాల్గావె పల్లవములు
శుకవాణియధరంబునకు సాటి యౌనంచుఁ
గీర్తింప జాల్గావె కెంపు లెల్ల
నెలనాగ పెదవితోఁ దుర యంచుఁ బొగడంగ
విలువ దేఱనుగావె విద్రుమంబు
లింతివాతెఱతోడ నీ డనంగను గంధ
రహితంబు నగు గాదె రక్తకంబు
తే. నరయ నెందులతోఁ బ్రీతియనఁగవచ్చుఁ
బలుచ నై తేనె లొలుకుచు విలువదెగిక

సతతఘనసారసౌరభోన్నతులఁ దనరు
కంబుకంధర రదనాంశుకంబునకును. 78

క. తలతల మనువజ్రంబులఁ
దలతల మను నిందువదనదంతమరీచుల్
కలకల మనియెడు రాచిలు
కలకలమనసుల్ గలంచుఁ గలికిమృదూక్తుల్. 79

ఉ. తామరసాక్షి వీనుగవ తా నవసంఖ్యల నెంచఁజాలుఁ ద
త్కామినితళ్కుఁజెక్కు లల కాముని చేతి మెఱుంగుటద్దముల్
సామజయాననాసికము సంపఁగిమొగ్గల నెగ్గులాడు నా.
కోమలిలోచనంబులు చకోరగణంబుల నేలు నెంతయున్. 80

క. వనితారత్నంబునకుం
గనుబొమ లందమున మీఱుఁ గందర్పునిచేఁ
దనరెడి సింగిణివిండ్లో
యనుచున్ జనులెల్లఁ జూచి యభినుతి సేయన్. 81

మ. సరి నబ్జాహ్వయ మిర్వురందు నలర న్నీరేజతారేశు లా
తరుణీరత్నము ముద్దునెమ్మొగముచందం బంద వాదించుచో
సరసీజావళి యోడెఁ గాదని యొరుల్ చర్చింప సర్వోర్వికిం
గర మాహ్లాదము చేయుచంద్రుఁ గసి నుఱిక్కెన్ వానికక్ష్ఫటికిన్. 82

క. నీలంబుల మృదుతరశై
వాలంబులఁ జారుచమరవాలంబుల స
ద్రోలంబమేచకాంబుద
జాలంబుల నేలఁ జాలు సఖిచికురంబుల్. 83

సీ. జలజాక్షినునుకురుల్ శైవాలలతికలు
రాజాస్యవళులు తరంగతతులు
కలకంఠిలోచనంబులు గండుమీనులు
సుమగంధివిమలహాసములు నురువు

లలివకఁతము దక్షిణావర్తశంఖంబు
భామచన్నుబ్బలు పర్వతములు
కామినీమణిజంఘికలు మకరంబులు
చానపిఱుందులు సైకతములు
తే. గంధగజయానచరణముల్ కచ్ఛపములు
రమణిహారంబు లెల్లను రమ్యమణులు
తరుణి ఘననాభి సుడి యనఁ దనరుచుండుఁ
గావున విలాసజలరాశి యావెలంది. 84

వ. ఇవ్విధంబున ననన్యసామాన్యయౌవనసౌందర్యసద్గుణకదంబ యగుచల్లమాంబయు నఖిలగుణంబుల నప్పరమపతివ్రతారత్నంబున కెనయందగు మల్లికాదేవియుఁ దనకుఁ బ్రియపత్నులుగా నభీష్టభోగంబు లనుభవించుచుండి యారాజపురందరుం డొక్కనాఁ డాత్మగతంబున నిట్లని వితర్కించె నంత. 85

చ. సిరిగలనాఁడె మానవుఁడశేషజగద్విఖ్యాతంబు గాఁగ సు
స్థిరతర మైనకీర్తులను జెందుట మే లగు నట్టుగానిచో
సిరియును లేమియుం దలఁపఁ జీకటివెన్నెలవాసిగాక యె
వ్వరికెని లేఁతిప్రాయమును వార్ధకముంగా గురిగాదె మేదినిన్. 86
ఆ. ధనము గల్గియుండ ధర్మంబు సేయక
యున్న నదియుఁ బరుల కౌదవుఁగాదె
తేఁటు లెల్లఁగూడి తేనియఁ గూర్చిన
నొరుల కబ్బినట్లు లెఱుఁగుకొనిన, 87
తే. చెలఁగు చౌశీతిలక్షలజీవరాసు
లంటు జనియించి నరకంబు లనుభవించి
యంతమీఁదట మనుజుఁడై యవతరించి
తేఁటపడఁగ సమస్తంబుఁ దెలిసియుండు. 88

ఉ. అట్టిమనుష్యదేహమటు లబ్బినయప్పుడె భక్తి మీఱఁగా
గట్టులరేనియల్లుని జగద్విభు నీశ్వరు నిందుశేఖరుం
గట్టిగఁ బూజసేయుచును గౌతుకలీలలఁ గీర్తికాంతఁ జే
పట్టితుదిం దిరం బయినభవ్యపదంబును జెందఁగ మేలగున్, 89

క. అడిగినవస్తువు లారులకుఁ
గడువేడుక నొసగి ముజ్జగంబులకుం దా
నొడయుఁ డగునట్టిశంభుని
దడయక హర్షింపఁ జేతుఁ దథ్యముమీఱన్. 90

క. ఈవిధమున వ్రతకార్యము
గావింపఁ దలంచుచోటు గావలయుఁ దగ
న్పావనతర గురుదీక్షను
ధీవరులగువారలకు నధికతరభక్తిన్ 91

క. వొసఁగ గురుచరణయుగళము
వెసఁగాంచినయపుడె తొలఁగు వెఱచియఘంబుల్
విసవిసఁ బవనుఁడు జవమున
విసరిన విడి పాఱుజలదవిసరముభంగిన్. 92

మ వనజాతప్రభవాండమండితజగద్వ్యాకీర్ణుఁడై యొప్పు భ
ర్గునిఁ గాంచన్ గురు నాశ్రయింపవలయుం గుంభాంతరాపూర్ణద
ధ్యసిశోద్యన్నవనీత మారయుఁగఁ దథ్యంబొప్ప నెల్లప్పుడున్
ఘనమందారము నాశ్రయించుకరణిన్ గౌతూహలప్రక్రియన్. 93

సీ. బహుజన్మజనితమహా పాపాబ్ధికిని నావ
చర్చింప సద్గురుచరణసేవ
కమనీయపుణ్యలోకప్రాప్తికిని ద్రోవ
చర్చింప సద్గురుచరణసేవ

చిరతరైశ్వర్యలక్ష్మి ప్రదంబగు కేవ
చర్చింప సద్గురుచరణసేవ
దుష్కర్మసుకర్మసంహతులకు నౌషధసేవ
చర్చింప సద్గురుచరణసేవ

తే. వనజసంభవముఖ్యగీర్వాణబృంద
ములకుఁ గానంగరానిశంభునిపదాబ్జ
దర్శనంబాత్మఁ గోరినధన్యమతుల
కిరవలరు సేవ సద్గురుచరణసేవ. 94

క. అని తలంచి యాక్షణంబున
దినకరకులజలధి శీతదీధితి యగున
జ్జనపాలవరుఁడు కౌతుక
మునఁదనరారుచును వేగమునఁ బయనంబై. 95

సీ. గములు గూడుక కురంగములచందమున వే
గమునఁ బారెడుతురంగములతోడ
నరులకచ్చెరువుగాఁ దరలి యాడెడుపెద్ద
గిరులఁ బోలెడుగంధకరులతోడ
నుతులు సేయఁగ జాలుగతులఁ జెల్వలరారు
నతులశతాంగసంహతులతోడ
గుటిలారిపరులఁ గోమటుల జేసెడిమహా
ర్భటము గల్గినవీరభటులతోడ

తే. హితులతో మాన్యులగుపురోహితులతోడ
బుధులతోడను వంధిమాగధులతోడ
మఱియుఁ దక్కినపరివార మరుదుమీఱఁ
గొలువఁజనియె నిలాభర్త గురునికడకు. 96

క. అటు లరిగి కనియె నరపతి
పటుశైవకథారహస్యభాసురహృదయున్
ఘటితాఖిలజనకామున్
నిటలాక్షపదాబ్జభక్తినిధి నాచార్యున్ 97

క. కనుఁగొని వినయంబునఁ బద
వనజంబుల కెఱఁగి లేచి వసుధాధిపుఁ డో
య్యన ముకుళితకరతలుఁడై
వినుతింపఁగఁ జూచి గురుఁడు వెసనిట్లనియెన్. 98

మ. క్షితినాథోత్తమ! నీకు నీసతులకున్ సేమంబె? నీమంబుతో
సతతంబుం బ్రజ నేలుచుందువె? నీసైన్యంబు లెల్లం బలో
న్నతి నొప్పారుటఁ జేసి శత్రువరులన్ మర్దించి యిష్టార్థముల్
కుతుకం బొప్పఁగ ధారుణీసురులకుం గొంచింప కీఁ జూతువే? 99

క. పరమర్మభేదనుండును
జిరమతిమంతుండు హితుఁడు శిష్టవ్రతుఁడున్
వరకులజుండును గరుణా
నిరతుండును నైనమంత్రి నీయెడఁ గలఁడే? 100

క. దేవాధీశ్వరునకు మును
జీవుఁడు దా మంత్రి యగుటచే ఘనుఁ డయ్యెం
గావున విభవముఁ గోరిన
భూవిభునకు మంత్రివరుఁడు భూషణ మరయన్. 101

ఉ. స్నానము సేయునీమమును శంభుపదార్చనఁ జేయుమర్త్యుఁడున్
వానలఁ గల్గుసస్యమును వారిరుహాహితుఁ డుండురాత్రియున్
మానిని గల్గుసౌఖ్యమును మంత్రివరేణ్యుఁడు గల్గ నొప్పున
మ్మానవనాథురాజ్యమును మానుగఁ దేటవహించు నెంతయున్.

వ. అట్లగుటం జేసి నేర్పరి యగుమంత్రి గలరాజు రిపులం

జయించి యక్షీణ రాజ్యసుఖంబు లనుభవించుం గావున సప్తాంగబలంబులకన్నఁ బెద్ద యగుమంత్రాంగబలంబు పరిగ్రహించితివే యని మఱియు భవదాగమనప్రయోజనంబును సవిస్తరంబుగాఁ దెల్పు మనిన నద్ధరావల్లభుం డిట్లనియె.

క. జననుత! మీ రాజ్ఞ యొసం
గనరీతి నొనర్చినాఁడఁ గృతపుణ్య! భవ
ద్ఘనకరుణను నే నిచటికిఁ
జనుదెంచుట మీపదాంబుజంబులఁ గొల్వన్. 104

సీ. గురునాథ! జంగంబు గోరిన వస్తువు
నెద్దియైన ముదంబు నివ్వటిల్ల
నొసఁగి జగంబులం దసమానకీర్తులఁ
జెంది గిరీశుఁ డానంద మొందు
నట్లు గావించెద నని తగ నూహించి
వ్రతము గైకొనఁ గోరి వచ్చినాఁడ
మీర లిందుల కిచ్చ మెచ్చి ప్రియోదరమున
నీక్షింప నిప్పుడే దీక్ష యొసఁగి

తే. భూతి నొక్కింత నొసటిపై బొట్టు బెట్టి
పాదతీర్థంబు మూర్ధంబుపైనిఁ జల్లి
యాజ్ఞ దయసేయుమనుటయు నతనిఁ జూచి
యద్భుతంబొంది యాచార్యుఁ డనియెనపుడు 105

ఉ. ఓనరనాథ! భూరిసుగుణోన్నత! నీవిపు డాత్మలోపలం
బూనినకార్య మాపవనభుగ్వరకంకణుఁ డైన నిష్ఠతోఁ
దా నొనరింపఁజాలఁ డన ధారుణిలో జను లెట్టు నేర్తు ర
ట్లైనప్రయోజనంబునకు నర్హమె నీ కిటు లూహసేయుటల్. 106

ఉ. ఇప్పటిభక్తిమార్గము నరేశ్వర! చిత్తమునందు నెప్పుడుం
దప్పక నిల్పఁజాలుదువె? తద్విధ మెంతయు దుర్లభంబు నీ
కెప్పగిదిం బొసంగు! వసుధేశ్వరు లెక్కడ! చెప్పఁ జోద్యమై
యొప్పువ్రతంబు లెక్కడ? మనోభవరూప! యెఱుంగఁ బల్కుమా.

క. ఇచ్చెద రనుచోటికిఁ గడు
వచ్చెద రార్యులు చెలంగి వారికిఁ గృపతో
నిచ్చల్ గలుగుపదార్థము
లొచ్చెం బించుకయు లేక యొసఁగన్ వలయున్. 108

ఉ. అరయఁగ బుత్త్రినైన సతినైనఁ దనూభవునైనఁ గాంచనా
గారములైనఁ జెల్వ మగుకాయ మొకించుకఁ గోసియైన యా
ధారుణి నైన నిట్టిశపథం బొనరించినచోట నేటుగాఁ
గోరిక యెంత లే దనక గొబ్బున నీవలయున్ బుధాళికిన్. 109

చ. ఘను లరుదెంచి యీఁ దరము గానిపదార్థము లాసతోడఁ గో
రినయెడ నీయఁజాలక ధరిత్రిపు లిన్నగుబాటుఁ జెందకం
టెను విను భూవరా! ముసుఁపటింబలె నూరక మేరతో వసిం
చినదియె మేలుసుమ్ము శశిశేఖరు నెమ్మదిఁ బూజసేయుచున్. 110

క. అదియునుగాఁ గొకయెడ గుఱి
వదలి వెసన్ శిష్యవరుఁడు వ్రతభంగము చేఁ
బొదలినయప్పు డొకించుకఁ
గొదువంటుఁ జుమీ! తలంప గురునాథునకున్. 111

ఉ. నావుడు రాజశేఖరుఁడు నవ్వలరన్ గురుఁ జూచి పల్కె నో
దేవ! భవత్ప్రసాదమున ధీరత మీఱఁగ, దద్వ్రతంబు పృ
థ్వీవరులెల్ల నెన్నఁగను వేడ్క నొనర్చిన సంశయంబు మీ
భావమునందు నిల్పక కృపామతి నానతియీవె శీఘ్రితన్. 112

మ. అరవిందోదరతుల్య పుణ్యయుతకార్యారంభసంరంభవి
స్ఫురితాకీర్ణదృఢాంతరంగ మితరంబుల్ గోరుటల్ నేర్తునే?
చిరగీర్వాణతరంగిణీవిమలవీచీజాలలీలానిరం
తరసంతోషిత రాజహంస మిరవొందం జేయనే వాగ్ఘులన్? 113

వ. అదియునుంగాక. 114

సీ. సతి నమ్మి మును హరిశ్చంద్రభూనాథుండు
సత్యంబు నిలుపఁడే జగమెఱుంగఁ
దనతండ్రియానతిఁ దప్పక హర్షించి
రాజ్యంబు వదలఁడే రాఘవుండు?
శిబిచక్రవర్తి వాసిగఁ దొల్లి డేగకుఁ
గోనకోని దేహంబు గోసియీఁడె?
ఘనత మీఱఁ బరోపకారార్థము దధీచి
తా నస్థు లొసఁగఁడే తనువు విడిచి?
తే. వారలెల్లను బృథ్వినున్నారె యిపుడు?
సలలితం బగుఁ బ్రఖ్యాతి వెలసెఁగాక
వినుముగురునాథ! యింక బెక్కులనఁగనేల
కటులసత్కీర్తినిలిపెద నవనియందు. 115

చ. జలనిధు లింకినన్ ధరణిఁ జంద్రుఁడు గ్రుంకిన వేధ జంకినన్
జలజలమాచుఁ జుక్కలు కృశం బయి డుల్లిన భూమి కుంగినం
గులగిరులెల్లఁ బెల్లగిలి కూలిన దిక్కరు లొలి మొగ్గినం
బొలుపుగ సత్వవ్రతంబు పరిపూర్తిగొనున్నఁ శివుండు మెచ్చఁగన్.

వ. మహాత్మా! మీయనుగ్రహంబువలన మన్మానసంబు సంతోషించుచున్నయది మీ రిందులకు సంశయింపక శీఘ్రం బానతీయ వలయు నని ప్రార్థించిన. 117

తే. అన్నివిధముల నీమది నెన్ని చూచి
గట్టిగా గుతె నిలుపఁగలట్టులైన

భూమిపాలక! మాచేతిభూతి యంది
భూతనాథుని మెప్పింపు ఖ్యాతిమీఱ. 118

క. కరుణారసపూరితహృ
త్సరసిజుఁ డైయపుడు గురుఁడు జనపతినొసటన్
సరగున భూతి యొకించుక
తిరముగ నిడి యాజ్ఞ యొసఁగ దినకరకులుఁడున్. 119

క. శరణార్థి యగుచు శిరమున
గురుపదతీర్థంబుఁ జల్లుకొని సద్భక్తిం
బరివర్ణించుచు నొయ్యన
మరలెం బురి కధికసంభ్రమం బలరారన్. 120

ఉ. అంతఁ గొఱంత లేక బల మంతయుఁ జెంత సనంతవాజులన్
దంతుల నెక్కి యెంతయు నితాంతజనంబున నంతకంతకుం
బంతముమీఱ నింతలుగ బంతులుసాగి యొకింత రాఁగ భూ
కాంతుఁడు సొచ్చె నప్పురముకాంతలు సేసలఁ జల్లుచుండఁగన్.

చ. అలికులవేణు లెల్ల మణిహర్మ్యతలంబుల నిల్చి చెల్వుగాఁ
గలువలు నాణిముత్తెములు గాఢముగాఁ బయిఁ జల్ల నప్పుడ
జ్జలజహితాన్వయుం డలరెఁ జుక్కలరంబుగఁ దారకాగణం
బులు బలుదిక్కులం గొలువఁ బొల్పగుచల్లనిచంద్రుఁడో యనన్.

తే. రమణఁ దళుకొత్త మేదినీరమణునకును
బసిఁడి పళ్ళెరములను దీపముల నుంచి
రమణు లతనుని కంఠహారమణు లనఁగ
నిచ్చ నలరుచు నారతు లిచ్చి రపుడు. 123

తే. ఇందుకాంతావళులభావ మెల్లఁ గఱఁగ
రా జుదయపర్వతమునుఁ జేరంగ నెఱిఁగె
నిందుఁ గాంతావళులభావ మెల్లఁ గరఁగ
రాజుదయపర్వతమును జేరంగ నెఱిఁగె. 124

వ. ఈచందంబునఁ బౌరసుందరీసందోహం బమందం బగు నానందంబు నొందంబులం గ్రందుకొన నందంద పయిం దొలఁగించెడు కుందాది సుమబృందంబుల గంధంబులు పొందుగా హృదయారవిందంబు నకు విందొనర్ప వందిమాగధులు ముందరం సందడిగొని వినుతింప దివ్య దుందుభినాదంబులు చెలంగఁ గందర్పసుందరుం డగు నవ్వసుంధరాపురం దరుండు మందహాసం బొదవ నిజమందిరంబుం బ్రవేశించి తన యిందు ముఖులుం దానును సుఖంబున వసించె నంత. 125

మ. సరసీజోద్భవరుక్మకారకుఁడు ఘస్రస్త్రీమణిం బ్రేమతోఁ
గర మింపొంద నలంకరించుటకు వేగం గాంచి తా నీటిలోఁ
బరఁగన్ ముంచినయట్టి మేల్మి యగుబల్ బంగారపుంబూసె య
న్కరణిన్ భానుఁడు పశ్చిమాంబుధిజకల్లోలంబులం గ్రుంకె నొక్కుమ్మడిన్.

తే. రాజు కువలయ మలరింప రాఁ దలంచు
టెంచి సమయాధికారి గట్టించినట్టి
భవ్యకల్హారతోరణపంక్తి యనఁగ
సాంధ్యరాగము విలసిల్లె సాంద్రముగను. 127

మ. గురుపత్నిన్ వరియించుద్రోహి తనుఁ గన్గొనరాదటంచున్ సుధా
కరురాకల్ మది నెంచి పద్మిని సువక్త్రంబుం గడు న్వంచె న
ట్లరయం బుణ్యవధూమణుల్ ధరణి నత్యంతోగ్రదోషాత్మునిన్
సరవి న్గన్గొన నొల్లకుందురు కదా చర్చింప నెంతేనియున్. 128

సీ. విటులపై మదనుఁడు వెడలుచోఁ
దిక్కులఁ గ్రమ్ముపికాళిసంఘమ్మనంగ
మిగుల నిశాకాంత మేలునుం
గిడుకొన్న లాలితనీలచేలం బనంగ
బద్మబాంధవునితోఁ బాసి వర్తించు
నాసరోలక్ష్మి ఘనదుర్యశం బనంగ

నజాఁడు విష్ణుపదంబు నమరఁ బూజిం
చినఁ బరఁగునిందీవరప్రతతి యనఁగ

తే. నవనిఁ దమ నెందుఁ జొరనీక దవిలెనంచుఁ
దపనుఁ డపరాబ్ధిఁబడెనింక దాఁగనేల
యనుచు గిరిగుహలందుండి గొనసరవెడలు
కలుషతతి యనఁబర్వె దిక్కులఁదమంబు. 129

తే. పేర్మి రేఱేఁడు కుముదినిఁ బెండ్లియాడ
రమణఁ బఱతెంచు ననితిమిరములనె చదలు
మంగలంబున వేఁచిన మంగళార్థ
లాజలనరుసఁ దార లల్లనఁ జెలంగె. 130

తే. దృఢతమోభూతబాధితదిగ్వధూటిఁ
బ్రోవఁ దత్కాలఘనయోగి పూన్కిఁ దెచ్చి
నట్టిబల్దివ్విటీ యన నబ్జవైరి
యురుతర శ్రీలఁ దానంతె నుదయమయ్యె. 131

సీ. అజుఁడు చకోరామరాననార్థము నిల్ప
గొమరారునమృతంపుఁగుండ యనఁగ
జతిరాకకును నిశాసతి హారతిం బట్టు
బాగైనరజతంపుఁ బాత్ర యనఁగ
ఘనపాంథహృత్పద్మవనములు గలఁచంగఁ
దవిలి యేతెంచుచౌదంతి యనఁగఁ
దొగకన్నె ముద మంది నగుఁగాక
యనుచుఁ బ్రాఙ్నగముచూపెడు దర్పణంబనంగ

తే. విశదకాంతుల నంతంత వృద్ధిపొంది
శీతకరబింబ మింపొందఁ జెలఁగి దిశల
సాంద్రతరముగఁ జంద్రికాసమితి వనరెఁ
గోరికలమీఱి కేరం జకోరకములు. 132

వ. అయ్యెడ. 133

సీ. పట్టైనసిగలపైఁ బట్టుబొందులు జుట్టి
వలిపెగుడ్డలఁ బొంక మలరఁ గట్టి
సొగసుగా నుదుటఁ గస్తూరిరేఖలు దీర్చి
కడఁగి ముత్యాలచౌకట్లు గట్టి
కరములఁ బచ్చలకడియంబు లొగిఁ
దాల్చి కంఠమాలికలు వొక్కమున నించి
చలువదుప్పటులు పైవలెవాటు గావించి
కర ముప్పచందనగంధ మలఁది

తే. మల్లెపూదండ లింపు శోభిల్లఁ బూని
పండుటాకులు కపురంపుబాగ లూని
పరఁగఁ జేపట్టి యొయ్యారిభామ లెసఁగ
విటులు విహారింపసాగి రవ్వేళయందు. 134

చ. చెలువగు పెన్నెరుల్ దళుకుఁజెక్కులు నిద్దపుముద్దుమోములుం
గులుకుమిటారిచన్గవలు గొప్పపిఱుందులు వాలుఁజూపులు
న్గిలకిలనవ్వులున్ మిగుల నేటుగుగాటపుసూటిమాటలుం
గలిగి విటావళిం దిరముగా వలపింతురు వేశ్య లత్తఱిన్. 135

చ. చిలుకలతేజులున్ జెఱకువింగిణివిల్లును దేటినారియున్
బలుజిగురాకువాలును వసంప్రియసైన్యము పువ్వుదూపులున్
జెలఁగెడుమీనుటెక్కమునుఁ జెన్నొదవ న్వడలెన్ విటాళిపై
మలయమరుద్వసంతఘనమంత్రులఁ గూడి రతీశుఁ డయ్యెడన్. 136

క. పుండ్రేక్షుచాపమునఁ గడు
వేండ్రపుఁబువ్వుటమ్ముఁ దొడిగి విరహిజనులఁ జె
క్కండ్ర నపుడేసె మన్మథుఁ
డెండ్రాయని యొరుఁడు దన్ను నెదురుట లేమిన్

చ. బలములఁ బౌఁజుదీర్చి నిజబాణపరంపర లెల్ల నేర్చి దో
ర్బల మరుదారుఁ జేర్చి కడుబాగుగ సింగిణిఁ జేర్చి లీలతోఁ
బలుమఱు నేసి యార్చి వరబంభరవేణులఁ దార్చి నాథులం
గలయఁగఁ గూర్చి నోర్చి యలకాయజు వైఖరి నేర్తురే యొరుల్. 137

ఉ. కొమ్మ లనంగనొప్పుపువుఁగొమ్మలఁ జేరి వినూత్నదివ్యగం
ధమ్ములఁ గేరి మోవి నమితమ్మగు తేనియఁ గ్రోలి సోలి యా
మఃమ్మరమైనకోడిచనుమొగ్గలమీఁదను వ్రాలి చాల సౌ
ఖ్యమ్ములఁ దేలె లీలఁ బురుషావళి యట్ల మధుపంబు లయ్యెడన్.

ఆ. అంతఁ గడఁక సంతకాంతకుఁ డంగజు
డరయఁ దనదుభక్తపసునిపురము
జనుల నేఁచు టెఱిఁగి సరగ వే జూచునై
వడిని వేగుఁజుక్క వొడిచె దివిని. 139

లయగ్రాహి. 140

కుక్కుటము లెంతయును బెక్కు లగుదిక్కులను నిక్కి మద
మెక్కి భువిపిక్కటిల మ్రోసెన్, జుక్కలును సోముఁడును గ్ర
క్కునఁదొలఁగి రలజక్కవలు గేరుమరుఁడుక్కుచెడి పాఱెన్,
జక్కఁగ విహంగములు జిక్కనడియున్న తమ రెక్క లలరించు
కొని చొక్కముగఁ బల్కెన్, గ్రిక్కిఱిసి తేఁటిగము లక్కమల
రాజిపయిఁ బొక్కుచుఁ జరించెఁ దొగ లొక్కట ముడింగెన్.

చ. అతులతరార్చు లెల్ల నలరారఁగ నెంతయుఁ గ్రోధచిత్తుఁడై
నతజనఘోరకిల్బిషవనంబులఁ గాల్పఁగ నాత్మ నెంచి శీ
ఘ్రత నరుదెంచినట్టి యలగంధవహాప్తుఁడొ యవ్విధంబునన్
ధృతి నుదయించె జంభరిపుదిగ్గిరిపై హరిదశ్వుఁ డంతటన్. 142

క. పురజనము లపుడు కడున
బ్బురపుంగోరికల నంతిపురములతోఁ గ

ప్పురపుర్ధూమము లిడి గో
పురములపైఁ గనకకుంభములు నిల్పి తగఁగ. 143

సీ. తీరుగా నాణిముత్తియపుఁబందిరు లిడి
కలువలు నించి మేల్కట్లు గట్టి
గోడల నెల్ల రంగుగఁ జిత్తరువు వ్రాసి
వేదులు దేవతావేశ్మములును
వింతగా నలరించి వృషభకేతనముల
గీములయం దెల్లఁ బ్రేమ నునిచి
వీథులు జక్కఁగావించి చందనమునుఁ
గస్తూరియునుగూడఁ గలిపి చల్లి

తే. యఖిలజనములు పురినెల్ల నమరఁజేసి
రప్పటికిమున్నె యొప్పులకుప్పలయిన
తనవధూరత్నములుఁ దాను ధరణివిభుఁడు
వేగ మేల్కాంచి తత్కాలవిధులఁదీర్చి. 144

ఉ. తానము లాడి నీటుమున ధౌతపటంబులు గట్టి యంత సం
స్థానమునందు భర్మమణిసంఘటితం బగువేదిమీఁదటన్
భానుకులాగ్రగణ్యుఁ డగుపార్థివశేఖరుఁ డాత్మలోన నిం
పూనిన వేడ్కతోడ శివపూజ యొనర్పఁగ సాగె నుబ్బుచున్. 145

సీ. ఆవాహనంబు వృషాధిపవాహున
కాసనం బమలసింహాసనునకు
నర్ఘ్యం బనేకలోకాధారమూర్తికిఁ
బాద్యంబు సుగుణసంపాద్యునకును
నిజభక్తి నాచమనీయ మీశ్వరునకు
స్నానంబు వేడ్కతో స్థాణునకును
వస్త్రం బశేషగీర్వాణసన్నుతునకు
బ్రహ్మసూత్రము పరబ్రహ్మమునకు

తే. గంధ మిభదైత్యదాన నిర్గంధునకును
బుష్ప మశ్రాంతమునిజనపోషణునకు
ధూప మానసకాంతి విధూపమునకు
దీప ముష్ణాంశుకోటి ప్రదీపునకును. 146

శా. నైవేద్యంబ బహిరాజకంకణునకుం దాంబూల మేపారఁ ద
ద్దేవేశార్చితపాదపంకజునకున్ దియుక్తి నీరాజనం
బా వేదాత్మునకున్ సుమాంజలి రతీంద్రారాతికిన్ విస్ఫుర
ద్గ్రావస్థానునకుం బ్రదక్షిణనమస్కారంబు లర్పించుచున్. 147

సీ. మందారకుందారవిందనీలోత్పల
బంధూకవకుళసౌగంధికములఁ
బ్రియమొప్పఁ దులసికాబిల్వాదిమృదులత
కోల్లసద్బహువిధపల్లవముల
ఘనసారచందనాగురుచారుగుగ్గులు
కస్తూరికాదికవస్తువులను
దధిఘృతగోక్షీరమధురసనారికే
ళాంబువు లనెడుపంచామృతములఁ

తే. బాలుపు మీఱెడుకాంచనపుష్పములను
నాగవల్లీదళక్రముకభాగములను
సలలితాపూపసూపాన్నఫలతతులను
జనవరుఁ డొనర్చె నవ్వేళ శంభుపూజ. 148

వ. మఱియు గీత వాద్య నృత్తాది బహువిధానందంబుల నంబి
కారమణు నారాధించి యిట్లని వినుతింపం దొడంగె. 149

సీ. కలధౌతనగవాస! కరిచర్మమృదువాస!
శరదిందునిభహాస! శరణుశరణు!

ఇనకోటిఘనదీప! కనకాద్రిపటుచాప!
సనకాదినుతరూప! శరణుశరణు!
వరయోగిజనలోల! దురితాభ్రివాతూల!
సురరాజవరపాల! శరణు
రణరంగరిపుభంగ! రమణీయధవళాంగ!
చతురాగమతురంగ! శరణుశరణు

తే. సలిలతాంభోధితూణీర! శరణుశరణు!
శాశ్వతైశ్వర్యసంయుక్త! శరణుశరణు!
సాధులోకసురోర్వీజ! శరణుశరణు!
శరణు! విశ్వేశ! భూతేశ! శరణుశరణు! 150

సీ. పొంకంబు గలమంచిజింక నంకంబుగాఁ
గొంకక ప్రేమతోఁ జంక నిడికి
దిట్టతనంబుతో గట్టిగా సామేన
గట్టులదొరముద్దుపట్టి నునిచి
వింతఁగా సికను బూబంతిగా జాబిల్లి
నెంతయుసంతసం బెసఁగ నిలిపి
మేలైనయేనికతోలు శాలుగఁ బూని
లీలతో ముక్కున్నవాలుఁ దాల్చి

తే. పొసఁగ భసితంబుఁ బూసి యాఁబోతు నెక్కి-
గాలిమేఁపరిసొమ్ములఁ గడఁ ధరించి
లచ్చిమగఁడును నలువయు మెచ్చిపొగడ
జగము లేలెదు నినుఁగొల్తు నిగమవినుత. 151

శా. నీరేజోద్భవముఖ్యులౌ సురమునుల్ నిర్న్యస్తుతుల్ సేయఁగా.
దా రొక్కింతయు నేర రంచును బుధుల్ తథ్యంబుగాఁ బల్కఁ—చో

నోరాజార్థకిరీట! మర్త్యుఁ డిఁక నెట్లోపుఁ బ్రశంసింపఁగా
గౌరీమానసపద్మషట్చరణ! శ్రీకంఠా! జగద్రక్షకా. 152

తే. శివశివా యని సన్నుతి సేయనేర
వినయ మొప్పారఁ బూజఁ గావింపనేర
మూఢుఁడను నన్నుఁ గృపఁజూడు ముదముతోడఁ
బార్వతీలోల సంతతభక్తపాల. 153

క. జయజయ పురదైత్యాంతక!
జయజయశృంగారలీల! సదమలశీలా!
జయజయ నాకాధిపనుత!
జయజయ లోకాధినాథ! జయ పరమేశా! 154

వ. ఇట్లనేకప్రకారంబులఁ బ్రస్తుతించి తదనంతరంబ. 155

క. తరుణారుణాంశునిభ భా
సురనవరత్నచయఖచితశోభితదివ్యా
భరణోజ్జ్వలాంగుఁ డయి య
త్యురుతరచిత్రాంబరముల నొగి ధరియించెన్. 156

తే. అరయ రుద్రాక్షమాలిక లలరఁ దొరయ
ఫాలమున భూతిరేఖయు శ్రీలదనరఁ
బసిఁడిపావలు దొడిగి వైభవముచెలఁగఁ
గప్రపువిడెంబు సేయుచుఁ గౌతుకమున. 157

సీ. దివి పిక్కటిలఁ బెక్కు తెఱఁగుల నెడలేక
భేరీమృదంగముల్ భోరుచెలఁగఁ
గంతునిచేతి చేమంతిబంతు లనంగ
వంతుకెక్కిన కళావంతు లాడఁ
దుంబురునారదాదులఁ దిరస్కృతి సేయు
గాయకుల్ గీతకుల్ కడఁగి పాడ

వందిమాగధులు చెల్వొంది ప్రస్తుతి సేయఁ
జేరి భూదేవు లాశీర్వదింప

తే. రమణఁ బరిచారికలు ముందఱను బిలుందఁ
బసిఁడి బెత్తులచేఁ బరాబరు లొనర్ప
రాజసంబున నంతఃపురంబు వెడలి
ఘనత నుర్వీశుఁ డాస్థానమునకుఁ జనియె. 158

సీ. చాలుచాలునఁ జాలునీలంపుఁబగడంపుఁ
గంబము ల్మితి లేనికాంతిఁ దనర
గారుత్మతపుమణు ల్గదియించినట్టిమే
ల్మేడగోడలు సొంపుమీఱి యలర
నిందుకాంతములఁ బొల్పొంద నొనర్చిన
సోపానములు వింతశోభ లెసఁగ
వెలలేనివజ్రంపువేదిక ల్చెలువాఱ
గోమేధికపుగవాక్షులు చెలంగ

తే. నతులనైడూర్యపుమ్యరాగాదినీల
రత్నవస్తువు లెంతెయు రమణ మెరయఁ
గ్రొత్తముత్తెంపుబెత్తులు గొమలుమిగులు
కొలువుకూటంబునందునఁ గూర్మిఁ గొడ. 159

క. కురు మగధ చోళ మాధవ
కరహాట మరాట లాట కర్ణాటక ఘూ
ర్జర యవనముఖ్యధరణీ
వరు లెల్లను గొలువ భూరివైభవలీలన్. 160

సీ. వేదశాస్త్రపురాణవివిధరహస్యము
ల్వారసలోఁ గవిబుధావళులు దెలుప

సంగీతనృత్తాదిసరసవిద్యాప్రౌఢి
కడువేడ్క నర్థిసంఘములు నెఱప
శైవ వైష్ణవ జైన చార్వాక బౌద్ధ శా
క్తేయులు తన్మతక్రియలు సెప్ప
కరవాలశూలతోమరభిండివాలాది
శస్త్రపాతకులు ప్రశస్తిఁ జూప
తే. రమణు లిరుగడ వింజామరములు వీవఁ
గడఁగి తెబ్బదిరెండగు ఘననియోగ
ములఁ దవిలి రత్నపీఠాగ్రమునఁజెలువుగఁ
గొలువుఁగూర్చుండె మేదినీతలవిభుండు. 161
క. అతులితవిభవంబున నీ
గతిఁ గొలువున నుండి యచటఁ గల జనములకుం
గుతుకం బొప్పఁగ ధరణీ
పతి దా నపు డిట్టు లనుచుఁ బలికెం బ్రేమన్. 162
చ. వినుఁ డిదె యీదిగాఁగఁ బృథివిం గలజంగమకోట్ల కెల్లనుం
గొనకొని సత్పదార్థములఁ గోరినయంతనె పూన్కితోడ లే
దనక రయంబుమీఱ ననయంబును నిత్తు నృపాధిరాజవా
హనునకుఁ బ్రీతిగాఁగ జగమంతయు మెచ్చఁగ నుత్సవంబునన్. 163
ఆ. ప్రజల కెల్లఁ దెలియఁ బ్రతిన గావించెద
నడుగకున్నవారి కరయ నొట్టుఁ
జేరి యాసతోడఁ గోరినవారల
కీయలేనివాని కిదియ యొట్టు. 164
క. అని పలికి సకలదిశలం
బనివడి చాటింపఁ బనిచి బాగుగ మొగసా
లను గంట వ్రేలఁ గట్టిం
చెను జనములకెల్లఁ గడువిచిత్రము మీఱన్. 165

వ. ఇట్లు శపథంబు గావించి దిశలం జాటించినఁ దద్వృత్తాంతం బంతయు విని క్రమంబున. 166

సీ. కక్షపాలలు పైఁడికట్లబెత్తంబులు
శంఖసంఖ్యల మించుశంఖములును
పిడిగంటలును గేకిపింఛంపుఁగుంచెలు
ఛత్రముల్ బలితోఁళ్ళ చామరములు
యోగదండంబులు యోగపట్టెడలును
గండపెండేరము లుక్కుండలములు
తనువులభూతిపూఁతలు కావివస్త్రము
ల్మేలైనరుద్రాక్షమాలికలును
తే. శ్వేతకేతనములు రుద్రవీణియలును
బాత్ర మగునట్టిరజతంపుఁ బాత్రికలును
గేలుఁదామరఁ బలునైనశూలములును
మొలకబంగరుగిలుకుపావలును గలిగి. 167

సీ. అతులిత విమల పంచాక్షరీ మంత్రంబు
మించి కోరికఁ బఠియించువారు
తఱచుగా శైవకథారహస్యార్థము
ల్నెఱి శిష్యవరుల కేర్పఱచువారు
సారెసారెకు "నమ శ్శర్వాయ రుద్రాయ
పశుపతయే" యని పల్కువారు
నడుగడ్డునకుఁ గాహళాదిరవంబులు
చెలఁగించుచును వేడ్క నలరువారు
తే. చిత్రగతులను గానంబుఁ జేయువారు
సరవితో గద్యపద్యము ల్చదువువారు

నగుచుఁ గోటానకోట్లొక్కమొగిని నడువ
సాగి రాఁ నేల యీనినచందమునను. 16

సీ. మల్లయ్య వీరయ్య మఱి విరూపాక్షయ్య
జడముడిబసవయ్య శంకరయ్య
పిడిఘంటచిక్కయ్య భీమయ్య సోమయ్య 8
శివ్వయ్య హరిణాంకశేఖరయ్య
మరులయ్య సంగయ్య మార్కండలింగయ్య
పర్వతనాథయ్య పశుపతయ్య
శరభయ్య రుద్రయ్య కరపాత్రసిద్ధయ్య
శితికంఠయోగయ్య శ్రీగిరయ్య
తే. విశ్వనాథయ్య వీరమాహేశ్వరయ్య
యాదిగాఁ బేరు గల్గి మహాత్ము లయిన
జంగమస్వాము లారాజసముఖమునకు
సరగఁ జనుదెంచి రత్యంతసంభ్రమమున. 169

వ. ఇవ్విధంబునఁ బఱతెంచి నృపాలుం గాంచి. 170

శా. ఏరా! భూవర! మాకుఁ గాంచనతురంగేభాంబరాందోళికా
భూరిస్యందన మందిరోపవన సద్భూషామణి శ్రేణులున్
జేరెం గావునఁ బల్లెలున్ బసువులున్ లెక్కింప కర్థంబు మా
కీరా! కోరిక దీఱ మీఱ కిఁక నీవెంతేనియున్ ధీరతన్. 171

క. పాలు పెరుఁ గిక్షురసమును
జాల ఫలరసములు దేనె శర్కర ఘృతమున్
మే లగుకజ్జంబులు నీ
వేళకుఁ దెప్పించరోరి వేగమె మాకున్. 172

మ. అనుచుం గోరిన జంగమయ్యలకు నత్యానందచేతస్కుఁడై
మనుజాధీశ్వరుఁ డర్ఘ్యపాద్యవిధులన్ మన్నించుచుం గాంచనా

సనము ల్వేట్టి బహుప్రకారములఁ బూజ ల్సేసి యశ్రాంతముఁ
ధనధాన్యాంబరముఖ్యవస్తువులచేత స్ప్రీతి గావించుచుఁ. 173

క. అడిగినవస్తు వొకింతయుఁ
దడయక యాక్షణమునందె తాత్పర్యముతోఁ
గడువడి నొసఁగుచు భూపతి
పుడమిఁ బ్రతివాసరంబు బ్రోది యొనర్పఁ. 174

క. జంగంబు లెల్ల నచట భు
జంగమరాజాంగదుని వెసం గొల్చుచు నో
జం గములై వసియించిరి
బంగరపుమఠంబులందు భాసురలీలఁ. 175

వ. ఈక్రమంబున నద్ధరాధీశుం డతులిత ధర్మమార్గప్రచారుండై ప్రతిదినజంగమారాధన సేయుచుండెనని సూతుం డెఱింగించిన నైమిశారణ్య మహామునులట మీఁది కథా వృత్తాంతం బె ట్లని యడుగుట యును. 176

ఉ. హారతుషారహీరశరదభ్రనిశాకరతారకాబ్జడిం
డీరమరాళపారదపటీరవియత్తటినీసితాభ్రమ
దారసురేంద్రనాగకలధౌతసుధారససన్నిభోజ్జ్వలా
కార లసద్విహార సుమకాండవిదార! యుదార! శంకరా! 177

స్రగ్విణి.
చారుకారుణ్యవిస్తార! తారేశ కో
టీర! దైత్యేభకంఠీర వేంద్రాదిబృం
దారకానీకమందార! సత్యవ్రతా
చార! గోరాజసంచార! గౌరీశ్వరా! 178

తురగవల్గనము.

ధరణిధరవరశరణ చిరశుభదాయకా హరిసాయకా
తరణిశశిశిఖినయన దురితవిదారణా! లయకారణా!
పరమపురుష హరిహయనుత! పురభంజనా! మునిరంజనా!
హర! గరళగళ! విమతదనుజభయంకరా! జయ శంకరా! 179

గద్య. ఇది శ్రీమత్కుక్కుటేశ్వర వరప్రసాద లబ్ధ కవితా సామ్రాజ్య ధురంధర ఘనయశోబంధుర కౌండిన్యగోత్ర పవిత్ర కూచిమంచి గంగనామాత్యపుత్త్ర బుధజనవిధేయ తిమ్మయ నామధేయ ప్రణీతం బైన రాజశేఖర విలాసం బను కావ్యంబునందు ప్రథమాశ్వాసము.

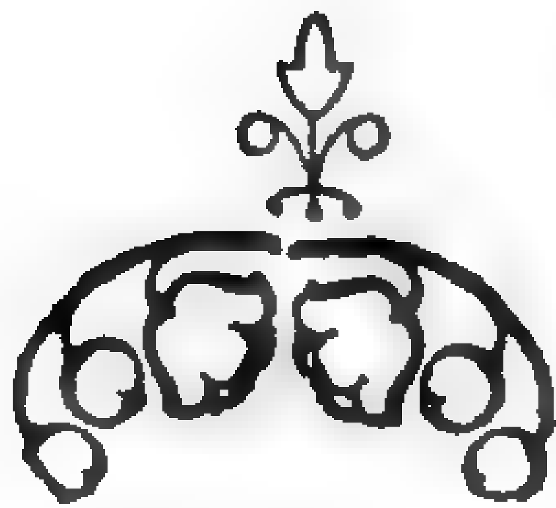

రాజశేఖరవిలాసము.

ద్వితీయాశ్వాసము.

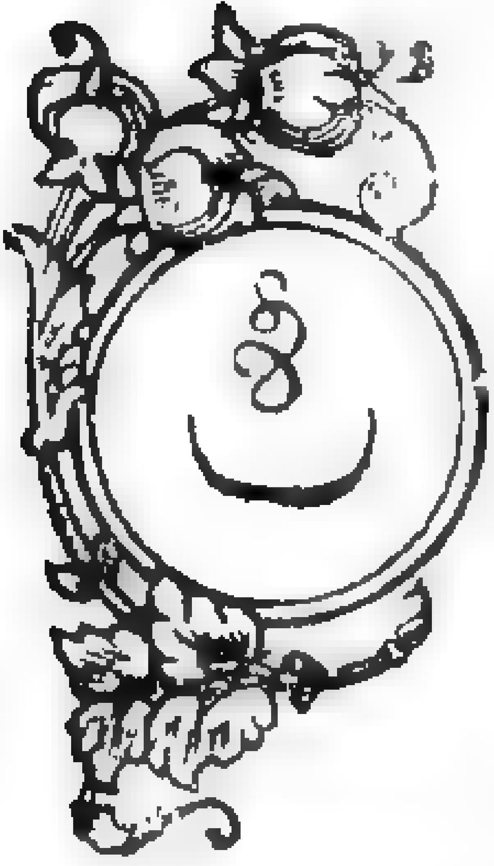

రాజితాఖిలాగమ
పారగ! సురరాజమౌళిభాసురతరకో
టీరా! మణిరుచిరచరణ!
క్రూరాహితమదవిభంగ కుక్కుటలింగా!

వ. అవధరింపుము నైమిశారణ్యమహామునులకు నిఖిలపురాణవ్యాఖ్యాన విఖ్యాతుం డగు సూతుం డిట్లనియె. అట్లు నిరంతరజంగమారాధనదీక్షితుండై యాశివమావల్లభుండు వర్తించుచున్నసమయంబున నొక్క నాఁడు.

సీ. ఘన మైనతనుకాంతిఁ గనుఁగొన్నచో శర
ద్ఘనమైనఁ దాఁకకే కదలి పాఱఁ
బొడ వైనజడలదీప్తులు సాంద్రతరబాల
జలజాప్తరుచులతోఁ జెలిమి సేయ
నిండుచందురుఁ బోలునిటలభాగంబున
రమ్యభస్మత్రిపుండ్రంబు మెఱయఁ
బవమానవశమునఁ బల్కు చేతివిపంచి
గళరవంబునకు రాగంబు గూర్ప

గీ. మండితం బైనదండకమండలువును
నలరుపటికంపుసరులు మృగాజినంబు
గల్గి యరుదెంచె నమ్మహీకాంతునకడకు
భూరిలీలాప్రచారుండు నారదుండు. 3

ఉ. వచ్చుటెఱింగి మానిజనవర్యు నెదుర్కొన నేఁగి మ్రొక్కి తో
డ్తెచ్చి యనర్ఘ్యరత్నరుచిదీపితపీఠమునందు నుంచి తా
హెచ్చుగ నర్ఘ్యపాద్యవిధు లిచ్చి కడు న్వినుతించి భక్తితో
నచ్చతురాస్యసూతికి ధరాధిపుఁ డిట్లని పల్కె నేర్పునన్. 4

చ. మునివర! సర్వలోకముల ముఖ్యుఁడ వీశ్వరభక్తిమార్గసం
జనితయశఃప్రకాశుఁడవు సంతతపుణ్యుఁడ వీవు మద్గృహం
బున కిపు డిట్లు రాఁ గనుట భూరిశుభంబుల కెల్లఁ దానకం
బనుదినభోగభాగ్యవిభవాతిశయంబుల కెల్ల మూలమున్. 5

క. అనఘ! మిముఁబోఁటిపుణ్యులఁ
గనుఁగొనుభాగ్యంబు మాకుఁ గల్గుటయెల్లన్
ఘన మగునిధిఁ గాంచినపే
దనుఁ బోలుటగాదె తలఁపఁ దాపసముఖ్యా! 6

సీ. అనవుడుఁ గలహభోజనుఁడు సర్వంసహా
వరున కిట్లని పల్కె వలనుమీఱ
రాజాధిరాజ! యోరమణీయరతిరాజ!
రాజశేఖరపదాంభోజమధుప!
యాచకామరభూజ! హరిదశ్వనిభతేజ!
కాంచనాచలధైర్యకలితశౌర్య!
పండితజనగేయ! భల్లాణరాయ! నీ
సరివారు లేరు ముజ్జగములందు
తే. నడుగునయ్యలకెల్ల లేదనక యీయఁ
జాలినా పెద్దయైన నీచరితమునకు
సంతసం బయ్యె నీపుణ్యమింతయంత
యనుచు వర్ణింపఁ దరమె యయ్యజునకైన. 8

క. కొట్టితివి రిపులఁ జోరులఁ
బట్టితివి మహేశ్వరాంఘ్రిపంకేరుహముల్
పుట్టితివి వంశమునకై
కట్టితి వరులకు నొసఁగుఘనసముగు బిరుదున్.

క. వచ్చితి నినుఁ గనుఁగొనుటకు
మెచ్చితి నీనుగుణములకు మే ల్భళి! యిటు లీ

వచ్చినయర్చనలకుఁ గడు
హెచ్చుగఁ బరితోష మయ్యె నిచ్చో మదికిన్. 9

తే. పార్థివోత్తమ ! నిశ్చలభక్తితోడ
నిందురేఖావతంసు గిరీశు నీశుఁ
గోరి సతతంబుఁ బూజించుధీరమతుల
కనఁగ నిహపరసౌఖ్యంబు లందఁగలుగు. 10

సీ. ఫణిహారునకుఁ బ్రదక్షిణము గావించుట
దేవాదిదేవునిఁ దెలిసికొనుట
చంద్రశేఖరపదాబ్జంబు లర్చించుట
తవిలి శంభునిచరిత్రములు వినుట
పురదైత్యహరుని నేర్పునఁ బ్రస్తుతించుట
భర్గునిదివ్యరూపంబుఁ గనుట
ధరఁ జాగి పార్వతీధవునకు మ్రొక్కుట
నెఱి నీశుఁ దనయందు నిల్పికొనుట

గీ. వలయుఁజువ్వె నృపాల ! పావనతమీఱ
నిరవుగా నీశ్వరుని నాశ్రయించువారి
కంఘ్రిధీహస్తకర్ణజిహ్వాగ్రనేత్ర
శీర్షహృదయంబు లలరు విశేషముగను.

సీ. వినవయ్య! శితికంఠుఁ డనెడునిక్షేపంబు
గురుకృపాంజనముచేఁ గోరి కాంచి
హృదయపీఠికయందుఁ బదిలంబు గావించి
యదె జగత్కారణం బని తలంచి
గరిమమీఱఁగఁ దదేకధ్యానమున నుండి
కడఁగి షడ్వర్గతస్కరులఁ దఱిమి
చారుశంభుకథాసుధారసం బానుచు
నవిరళభక్తివైభవముఁ జెంది

తే. వాసుదేవార్చనంబె జీవనము గాఁగ
నొనర ముక్తివధూటికి నుంకు వోసఁగి
యలర నిహపరసౌఖ్యంబు లందవలయు
మహితసుజ్ఞానమతి యైనమానవుండు. 12

మ. పురవిధ్వంసిపదారవిందయుగళీపూజావిధానోల్లస
ద్వరమార్తాండమహోగ్రచారుకిరణవ్రాతంబుచేఁ గాక యో
నరనాథోత్తమ! యెంచిచూడ భువి నన్యాయక్రియాయుక్తి దు
స్తరవిస్తారనితాంతఘోరకలుషధ్వాంతౌఘము ల్వాయునే. 13

తే. విను మిలాధీశ! కను నవివేకు లైన
నరు లెఱుంగరుగాక శంకరునివంటి
భక్తలోకాభిరక్షణప్రౌఢి నలరు
దైవ మెందైనఁ గలఁడె చిత్తమున నరయ. 14

క. చదువులు పెక్కులు నేర్చియు
మది దుర్జనుఁ డెట్టు లభవుమహిమ యెఱుంగున్
వదలక విద్యలు నేర్చియుఁ
బదపడి కాసరము ముక్తిపద్ధతిఁ గనునే? 15

మ. బలభిన్మౌళిమణిప్రభావిసరశుంభద్దివ్యపాదద్వయుం
బలవద్వైరినిశాచరాంబుదజగత్ప్రాణుం ఫణీంద్రాంగదుం
నలినాప్తేందుకృశానులోచను సువర్ణగ్రావకోదండునిం
గలుషారిన్ ఘనునిం గడుం దెలియ శక్యం బౌనె యెవ్వారికిన్?

మ. సురదైతేయులు వారిధిం దరుచుచోఁ జోద్యంబుగా నయ్యెడం
గరళం బుద్భవ మై జగంబుల వడిం గాల్పంగఁ దా నవ్విషం
బరయం గుత్తుకయందుఁ బూని దయతో నంతర్బహిర్లోకముల్
పరిరక్షించినయట్టిశంభునిప్రతాపం బెన్న సామాన్యమే? 17

క. నెఱి ద్వాదశవర్షాయుః
పరిమాణు మృకండుతనయు బ్రతికించియముఁన్
గరువం బణఁచినశంభుని
చరితం బహివరున కైనఁ జనునె పొగడన్ ? 18

క. సర్వేశుఁడు దానని కడు
గర్వంబునఁ బలుకుచున్నకమలజశిరముం
గీర్వాణు లెన్నఁ ద్రుంచిన
శర్వునివిక్రమ మెఱుంగ శక్యమె చెపుమా ? 19

మ. హరిజంభారివిరించిముఖ్యులగుదేవానీకముం గూర్చి శం
కరునిం బిల్వక దక్షుఁ డధ్వరముఁ దాఁ గావించుచున్నంత న
గ్గరళగ్రీవుఁడు వానిఁ బట్టి శిరమున్ ఖండించి గీర్వాణులం
దఱినిం గొట్టిన యట్టితద్విజయ మేతన్మాత్రమే భూవరా ! 30

తరళ. సురల కేరికిఁ గెల్వరాకతిచోద్యలీలఁ జెలంగు న
ప్పురము లొక్కట శరముఖంబునఁ బూని యేసి జగంబు లా
దరముమీఱఁగఁ బ్రోచినట్టిసుధామయూఖకిరీటునిం
దరమె సన్నుతిసేయ నింతయుఁ ధాతకైన నరేశ్వరా ! 21

సీ. మహిమమీఱఁగ సర్వమంత్రరాట్టనఁ బొల్చు
గాయత్రికి వేల్పుఁడు నాయకుండు
కనుఁదమ్మిఁ బూజింపఁ గటభారాతికిఁ
దిరముగాఁ జక్ర మేదేవుఁ డిచ్చె
బ్రహ్మాద్యఖిలజంతుపరిపాలుఁ డౌటచేఁ
బశుపతినామ మేప్రభున కలరు
శ్రుతి 'యేక ఏవ రుద్రో న ద్వితీయ' యఁ
చనిశంబు నేవాని నభినుతించు

తే. నిట్టిగిరిజేశుఁ డఖిలేశుఁ డఘవినాశుఁ
డార్తరక్షాధురీణుఁ డగాధమూర్తి
గరళగళుఁ డొక్కరుఁడె కాక కలఁడె యుబీయు
దైవమొండైనఁబరికింపధరణినాథ !

ఉ. చీమ మహీరుహాగ్రములఁ జేరి ఫలంబులసార మెంతయుం
బ్రేమ భుజించురీతిఁ గడుఁబెద్దగ యొడల్ గలయుష్ట్రమేకియుం
దా మెసఁగంగ నేర్చు ? విదితంబుగ నిశ్చలుఁ డైనభక్తున
ట్లామినువాఁక తాల్పువిధ మజ్ఞభవుండు నెఱుంగనేర్చునే. 23

ఉ. తొల్లి గుణాఢ్యుఁ డైనచిరితొండఁడు వేడ్కను శైలరాట్సుతా
వల్లభుఁ గొల్చి యాత్మజుని వంచన లేక వధించి భక్తిరం
జిల్లఁగ బాక మర్పణముచేసి నిరంతరకీర్తిమంతుఁ డై
యెల్లజగజ్జనం బెఱుఁగ నీశ్వరసత్కృపఁ జెందఁడే తగన్? 24

క. కావున నీవత్తెఱఁగున
భావజమదహారునిచరణపద్మంబులు స
ద్భావమునఁ గొల్వు మిఁక నా
దేవుఁడు గరుణించి రంగుగు దివ్యపదంబున్. 25

వ. అనుటయు మునీంద్రునకు నరేంద్రుండిట్లనియె. 26

సీ. తాపసోత్తమ ! ధరాధరకన్యకాధీశుఁ
డసిశంబు చాంచలికునివిధమున
జగదుద్భవస్థితిసంహారకరుఁడును
సకలభూతాంతరస్థాయి యగుచుఁ
గర్తయు భోక్తయు గణుతింపఁ దానయై
వర్తించుఁగాకెట్లు నేర్తురొరులు?
కావున నద్దేవుకరుణాకటాక్ష వీ
క్షణముచే వశ్రిత మెట్లు జరుగఁగలదో ?

తే. కాక మముబోంట్ల కిదిపూనఁగాఁదరంబె
యఁనుచువినయంబుమీఱ నమేలైనయట్టి
కట్నము లొసంగుటయుఁ మాని కౌతుకంబు
మదిని దైవార వికసితవదనుఁడగుచు. 27

క. వీణియనుతిఁ గూర్చిజగ
త్ప్రాణాశనధరునిమహిమఁ బాడఁగ విని భ
ల్లాణుఁడు మదిఁ జొక్కుచు గీ
ర్వాణమునీంద్రుని నుతించె రభసముతోడన్. 28

వ. ఇవ్విధంబున నారదుం డవ్వసుంధరావల్లభుం డొసంగుపూజల
గైకొని యనేకాశీర్వచనంబు లొసంగి యతనిచేత నాజ్ఞ వడసి తద్వ
వృత్తాంతం బీశ్వరుని కెఱింగించువాఁడై చనుచుఁ దనమనంబున. 29

సీ. చిలువలదొర మంచివిలువమించినసొమ్ము
సొగసైనసిగపువ్వు తొగలఱేఁడు
పొలుపుగుల్కెడుయాలఁబోతు చొక్కపుఁజిక్కి
పరఁగునేనిగతోలుపట్టుశాలు
తెలిపక్కిబలుకౌతుతలపున్క పళ్యెంబు
బాగైనయవ్విసం బోగిరంబు
వణఁకుగుబ్బలిపట్టి వలపులయిల్లాలు
మొగములాఱిటిమేటి ముద్దుకొడుకు

తే. సరవి జక్కులయొకిమీఁడు సంగడీఁడు
పసిఁడిమల విల్లు వెన్నుండు పొసఁగునమ్ము
కడలిదొన పాముజారియుఁ బుడమి తేరు
గఁగఁజెలువొందుముక్కంటిఁగాంతుమదిని. 30

వ. అని మహేశ్వరధ్యానంబు సేయుచు. 31

చ. చని కనియె న్నిలింపమునిసంతతభవ్యయశోవిశాలమున్
సనకసనందనప్రముఖసాధుగణస్తుతిమూలము న్నుపా
వనతరసానుదేశపరివర్తితకిన్నరకంబుకంధరీ
జనమృదుగాన మోదితభుంగమజాలము శ్వేతశైలమున్ 32

సీ. ప్రకటితసహకారపల్లవోద్యత్ఖాద
నామోదపరభృతోద్దామరవము
ఘుసనితంబస్థలోద్గాఢలీలాలోల
గీర్వాణకామినీగీతరవము
చారుమారుతపూరితోరుతరాశేష
కీచకానీకప్రకీర్ణరవము
సదమలవరఝరీసందోహసంబాధ
మానితఘూర్ణాయమానరవము

తే. సతతగంగాతరంగసంగతబలాక
చక్రసారసహంసాదిశకునిరవము
నొక్కటఁ జెలంగు డిగులఁ గర్ణోత్సవముగ
సురుచిరంబైన యమ్మహీధరమునందు 33

చ. గుఱుతుగ పద్మరాగమయకూటతలంబులఁ గ్రీడసేయుస
త్కరినికరంబు లాపక్రికటకాంతులఁ జెంది వసింపఁ దుమ్మెద
ల్సరగున వానినూత్నమదసౌరభలీలలఁ జేరి నిర్ణయం
బెఱుఁగకయుండఁ ద్రిమ్మరుచు నెంతయు నబ్బురపాటుతోడుతన్.

ఉ. చందురుజాలచప్పరపుఁజాయలఁ గిన్నరదంపతుల్ కడుం
బొందుగ నాశ్రమంబులను బుష్పశిలీముఖకేళిఁ దేలి తా
రుందురు రేలునుం బవలు నుత్తుతురంగశిరస్సుధాంశురు
గ్బృందముల న్మణుల్ గఱఁగి పెంపలరం బయిఁ జిల్కు నగ్గిరిన్ 35

సీ. కోదమసింగములతోఁ గదిసి మేలములాడుఁ
గేఁచు నున్నత్తవారణములు
వాడిమెకంబులఁ గూడి వేడుకతోడఁ
గ్రీడించుఁ బ్రోడలై లేడిగములు
పేర్మితో బావురుబిల్లుల మెల్లన
సయ్యాట లాడు మూషకచయంబు
గారవం బలరారఁ గాటెనుబోతులఁ
జేరి లీలల నుండు వారువములు

తే. చిలువలును ముంగిసలుచాలఁ జెలిమి సేయుఁ
దగరులెప్పుడు తోఁడేళ్ళఁ దగిలియుండుఁ
బగ లొకింతయు నెఱుఁగ కప్పర్వతమునఁ
దుహినకరశేఖరుని మహామహిమఁ జేసి. 36

మ. కమనీయామలతోయసంయుతములౌ కాసారరాజంబు లం
తము మీఱ న్వెలసిల్లుచుండుఁ బొగడొందం దత్ప్రదేశంబులం
గుముదేందీవర పద్మహల్లక లసత్కహ్లారషండావగాహన
క్రమహావ్యాళకుళీరహంసబకకోకస్తోమధామంబులై,

చ. ఘన మగుపోఁకమ్రాఁకులును గాంతినిఁ జెన్నగుపొన్నగున్నలుం
బనసలు నారికేళములు పాటలము ల్వకుళామ్రసాలచం
దనములు పారిజాతములు దాడిమము ల్సురపొన్నలాదిగాఁ
దనరు ననేకభూజములు తచ్ఛిఖరీశసమీపభూములన్. 38

వ. మఱియును. 39

చ. సకలితపత్త్రము ల్ప్రకటజాలక చంచువులు న్వసింప నిం
చుకశుకనామ మబ్బుట నె సొంపున మాకు సమం బె? తాళకిం
శుకము లటంచు నెంతయును జూడఁగ నోర్వక తమ్ముఁ బల్కఁగాఁ
శుకములు పల్క నందతులశోభలఁ గేరుపలాశజాలముల్. 40

చ. సకలసుమంబులం దుఱుముశంభున కెగ్గొనరించి వాని పూ
జకు వెలియైనగేదఁగిని సమ్మతి నుండు నటంచు ఫుల్లచం
పకములు పూన్కిఁ ద్రోడ మధుపమ్ములఁ బాఱగఁ దోలుఁ జేరనీ
యక యటుగానిచో మధుకరావళి సేసిన దేమి వానికిన్? 41

తే. నెండుకొని గంపతుమ్మెదపిండు నిండి
యుంటఁ గన్నులపండువై పొండుమల్లె
పొదలలరు నందు హరిరత్నములు ఘటించి
నెఱినిడినముత్తియంపుఁ బందిరులనంగ 41

చ. సుచిరపల్లవప్రకటచూతలతాస్థితకోకిలావళుల్
వరుసఁ జెలంగు మాధవుఁడు వావిరి నవ్వనలక్ష్మికెంతయున్
గుఱుతుగఁ బ్రేమతోడుతను గూర్చి యొసంగినశోణనీరజ
స్ఫురదసితోత్పలౌఘములఁ బొల్పగుమాలికలో యనంగడున్. 43

—♦ రగడ. ♦—

మఱియుఁ జివురించు నెలమావులను రావులను
బొరిపారిని విలసిల్లు పూవులను దావులను
పొలయుచును జారుతర •స్నానముల లీనములఁ
దలరునిందిందిరవితానముల గానముల
నానాథఫలరసాహారముల బీరములఁ
గేరి పొలుపారు మదకీరముల వారములఁ
బగలు రేయులఁ దాగ్రభాగముల భోగములఁ
బొగరెక్కు కూయు పికపూగముల రాగముల
మాటికిని బాదరిల్లమాటులను నీటులను
గూటములఁ బెనఁగుసురకోటులను బోటులను
దాసకములైన మందారములతీరముల
మానైనపుష్పాది దుమారముల పూరముల

మఱిగి విద్యాధర కుమారికల చేరికల
సరసగతి నలరారు శారికల కోరికల
విరివి మీఱఁగ నెపుడు వేదములనాదముల
మొరయుమునిజనులసమ్మోదముల వాదముల
నయ మొప్పసంతతానందముల డెందములఁ
బ్రియలీలఁదగువధూబృందముల చందముల
బలమైనపూఁదేనెవానలను గోనలను
జెలఁగి తడియునిలింపసేనలను జానలను
వలుచైనఘనసారతరువులను బొరువులను
దిరమైనవలచదురు తెరువులను విరువులను
నెఱిఁ బూచుసంపెంగనీడలను వాడలను
సరవిఁ దిరిగెడు చెలులజాడలను గ్రీడలను
దోలఁగ కతిమందవాతూలములలోలముల
నలరియాడెడు మహావ్యాళములజాలములఁ
దోడరి మార్గములెల్లఁ దుండములకాండముల
దడిపి విలసిల్లు వేదండముల తండముల
బరఁగుగిరి చెంగటను బాత్రమున గోత్రమున
మరలఁకవసంతమతిమాత్రమున సూత్రమున.
వెండియుఁ బ్రచండమండల
మండితమార్తాండకరసమంచితమై యు
ద్దండజగదండభయదా
ఖండగతి గ్రీష్మఋతువు కడునొప్పారెన్. 45

వ. మఱియు మింటనంటిన యమ్మహీధరంబు జంటన శక్రచాపం
బులం బన్ని చెన్నుగఁ గాఱుగ్రమ్ముచున్న పెనుమబ్బులును మబ్బుల
నిబ్బరంబుగాక యబ్బురంబుగా గొబ్బున మెరసి మరలి చనుక్రొ

కాఱుమెఱుంగులును మెఱుంగుఁ బరంగు గుబ్బునం గనుంగొని యుం
తరంగంబునఁ బ్రియాంగనల మేనుల మెఱుంగులఁ దలంచి యుల్లస
నుల్లంబులు ఝల్లన నొల్లంబోయి మల్లడిగొని తల్లడిల్లెడు పాంథ
వ్యూహంబుల గేహినులకు మోహం బలరఁ బ్రియులరాక యెఱింగిం
చు తెఱంగున ఘోషించు ఘనతర స్తనితంబులును స్తనితశ్రుతిజనిత
కుతూహలార్హంబు లగుబర్హంబులు విప్పి తప్పక నర్తనంబులు సేయు
నీలకంఠంబులును నీలకంఠధ్వానంబులు హీనంబులుగాక సోఁకిన లీనం
బులై యుండు భీకరదర్వీకరానీకంబులును దర్వీకరానీకంబులఁ నొక్కొ
క్కటి నాలోకించి మూఁకలై పాఱుభేకంబులును భేకంబుశోకంబులఁ
బాపి లోకంబు లేకంబు సేయుకరణి నదీహ్రదంబులు నిండి యఖం
డంబులై పాఱునట్లుగాఁ గురియునవారితవారిధారాపరంపరలును వారి
ధారాపరంపరలవాస నుండి మెండుగఁ దండంబులై పుడమిముద్దియకు
సమయనాయకుం డొసంగిననూత్నరత్నహారరత్నంబు లనంబడుకర
కలును కరకలసరకుగొనక యిఱికి జలబిందువు లందంబుగాఁ గ్రోలి
సోలినచాతకవ్రాతంబులును చాతకవ్రాతంబులకౌతుకం బలరె నని
దిశల నెఱింగించువిధంబునం బఱచు కేతకీగంధబంధురగంధవాహనం
బులును గంధవాహంబులకుఁ జలింపక పెంపున గుంపులై మృగ
యావిహారలంపటంబునఁ గ్రుమ్మరు కిరాతులును కిరాత యువతీ చర
ణపంకజ సంకలిత కుంకుమాంకితపంకంబు లగుతెరువులును తెరు
వులం బరువులై విరువులుగఁ బూసి మురువు లలరు కదంబతరువులును
తరువుల నిరువులు చేసి మొల్లంబుఁ బిల్లల నిడి యుల్లసిల్లు ఖగంబులు
ను ఖగపోతంబులకు మేఁతలిడువాత లనం దగి నానాకీటకకోటులం
బాటిల్లు పచ్చికపట్టులును పచ్చికపట్టుల దంట్టంబులై మరకతప్రదే
శంబుల భాసిల్లు పద్మరాగంబుల చెలువున నలరు నింద్రగోపంబు
లును గలిగి వితరణహస్తంబునుం బోలె నిరంతరవారిధారాకరంబై

మహాశైలగేహంబునుం బోలె సముంచితనీలకంఠశబ్దం బై దివ్యజ్ఞాన మూర్తియుం బోలె వికసితసుమనోయుక్తం బై యుత్కర్షంబునఁ గర్షకహర్షదం బగువర్షాగమంబు నొప్పు నొక్కభాగంబున.

చ. కొలకులఁ బద్మముల్ తొవలు కోమలకాంతిఁ జెలంగ సస్యము
లృలపతితంబు లై పొదల భవ్యవిపాండురలీలమీఱు చు
క్కలదొర తేలు వెన్నెలలు గాయఁగ వేల్పులతోవ చాల ని
ర్మలత వహింప నందుల శరత్సమయుం బలరారు నొక్కెడన్. 47

సీ. ఉత్తరానిలముల నొత్తంబు లలరారి
సాంద్రతుషారవర్షంబు గురియ
లీల మీఱఁ రసాలసాలము ల్ననలెత్తె
నదులెల్ల నింకి కాల్నడలుగాఁగఁ
జలికి నోడినభంగి శాంతరూపము దాల్చి
చండభానుఁడు వేగ జరుగుచుండఁ
గొమ్మలగుబ్బచన్గొండలదండల
నెల్లవారును మని రుల్లసిల్లఁ
తే. దెఱవలకు నంగజునికేళిఁ దృప్తి యలరఁ
జేయవలె నని తలఁచి నిర్బేదువిధమున
యామినులు దీర్ఘములమీఱ నన్నగమున
నలరు హేమంతఋతువొక్కతలమునందు. 48

వ. మఱియు నమందసుందరకుందబృందనిష్యందమన్మరందపానానందిత హృయారవిందేందిందిరసందోహం బగుశిశిరసమయంబును నొక్కభాగంబునఁ గలిగి యిట్లు మద్రృతువులుం దప్పక యొప్పునును వర్తింప నలవిగాక మనోహరం బై చెలంగు నమ్మహీధరాగ్రభాగంబున.

సీ. మరకతహారినీలమౌక్తికాంబుజరాగ
వజ్రవైడూర్యప్రవాళపుష్య

రాగగోమేధికరత్నసంస్థాపిత
మహితకాంచనదివ్యమందిరముల
శక్రాదిదిక్పతు లమరవితతి సేవింపఁ
బ్రమథగణంబులు బలసి కొలువ
వీరభద్ర కుమార విఘ్నరాజ విరించి
జలజనేత్రాదులు చనువు నెఱపఁ
తే. కశ్యపాగస్త్యమాండవ్యగౌతమాత్రి
వాలఖిల్యభరద్వాజవామదేవ
గాలవవసిష్ఠమైత్రేయకణ్వముఖ్యు
లైనమునిసంఘములు భక్తి నభినుతింప. 50

వ. మఱియును. 51

సీ. గొనికొని ‘న శివ పరో దేవ’ యంచును
సరవిఁ బల్కెడుశారికలును
దత్త్వరీతిని “శివా త్పరతరం నాస్తి” యం
చాడెడుమదమరాళావళియును
‘హర వామదేవ మహాదేవ’ యని భక్తిఁ
గీర్తించు ఘనరాజకీరములును
‘భర్గ శంకర పరబ్రహ్మ త్రినేత్ర’ యం
చారయఁ గేరుమయూరతతులు
తే. ‘నభవభూతేశ హరివిరించ్యర్చితాంఘ్రి
పంకరుహయుగ్మ’ యని కేరుపరభృతములు
గలిగి యభినవశృంగారగరిమఁ దనరి
మహితగతినొప్పు శతమౌళిమందిరంబు, 52

క. అద్దివ్యధామ మెంతయు
నుద్దామతఁ జొచ్చి యందు నొకచెంగటఁ దా

నుద్దీపితమణిమయ మగు
గద్దియపై సౌఖ్యలీలఁ గదిసినవానిన్. 53

సీ. ఘనరత్నరజతకాంచనభూషణవ్రాత
సతతవిశాలయశస్సమేత
నిజభక్తలోకమానిత కల్పభూజాత
భూరికారుణ్య విస్ఫురితచరిత
మహిషదానవగర్వమర్దన విఖ్యాత
ముదితాప్సరోజన మదితగీత
కమనీయతర దివ్యకరధృతశుకపోత
వితతకటాక్ష పోషితవిధాత

తే. బుధజనవ్రాత కేవలభువనమాత
యగుమహాసితనరజాత నమితపూత
నభినవానంద బంధురస్వాంతుఁ డగుచుఁ
గనియె సురమాని కన్నుల కఱవుదీర. 54

సీ. సర్వగీర్వాణ ప్రచయసమర్చిత దివ్య
చరణారవింద యేహరిణనేత్రి
హారహీరపటీర తారకాహిమచారు
కీర్తివిస్తార యేకీరవాణి
సతతమానితదాసజన గృహాంగణనవ్య
కల్పభూజాత యేకంబుకంఠి
సమరారిసందోహ సంహారకరలస
ద్విక్రమోల్లాస యేవిధునిభాస్య

తే. చిరతరైశ్వర్యయుక్త యేచిగురుఁబోణి
విమలసౌందర్యమూర్తి యేద్విరదయాన
భూరికారుణ్యచిత్త యేపువ్వుగంధి
యట్టిశర్వాణి నతిభక్తి నభినుతింతు. 55

మ. సురరాజార్చితపాదపద్మయుగలీ! సూరిస్తవానందినీ!
శరదిందుప్రతిమానసుందరముఖీ! చంచచ్చకోరంగేక్షణీ!
వరదైతేయభయంకరీ! శివకరీ! బ్రహ్మాండభాండోదరీ!
దురితవ్రాతలసన్మతంగజహరీ! దుర్గా! జగత్పావనీ! 56

తోటకవృత్తము—
జయశాంకరి! భూరియశస్స్ఫురితా! జయ సర్వవరప్రదసాధునుతా!
జయ సంతతపావని! శర్వరతా!, జయచంద్రధరప్రియ! శైలసుతా!

చ. అని వినుతించుచున్నఁ గని యంబిక యిట్లను నోమునీంద్ర! నీ
వెనయఁగ నెందు నుండి యిట కిప్పుడు రాక జగంబులందు స
జ్జను లగువారివార్తలు నిజంబుగ వేగ నెఱుంగఁబల్కవే
యనవుడు నారదుండు వినయంబునఁ జెప్పఁదొడంగెఁ బొంగుచున్.

మ. విను శర్వాణి! యశేషలోకములు నే వీక్షించితిం గాని ధా
త్రిని మర్త్యుల్ కడుశంభుభక్తినియతిం దీపించుచు న్నిత్యసం
జనితానందము నొంది రందు నొకయాశ్చర్యంబుఁ గన్గొంటి నో
జననీ! సత్కృపఁ జిత్తగింపు మది విస్పష్టంబుగాఁ దెల్పెదన్. 59

సీ. ఘనత మీఱఁగ సింధుకటకమ బనఁగనొప్పు
పురవర మొక్కటి ధరణియందు
నప్పట్టణం బేలు నమితకృపాస్వాంతుఁ
డర్కవంశజుఁడు భర్మాద్రిధీరుఁ
డనుదిన శైవవ్రతాచారశీలుండు
భల్లాణుఁ డనురాజు భక్తిమిగుల
నడుగనిజంగాన కలరఁగా నొట్టగు
నడిగిన లే దన్న నదియె తనకు
తే. నని దిశల నెల్లఁ జాటించి యద్భుతముగఁ
దనదు మొగసాల నందంబుఁ దలర గంట

వ్రేల గట్టించె నెంతయు వేడ్కతోడ
నెద్ది వేడిన నర్థుల కిచ్చుచుండు. 60

గీ. మఱువఁ డెప్పుడైన శివనామమంత్రజపము
వెఱవఁ డెంతైన నర్థులు వేఁడుటకును
బఱవఁ డరిసంఘములకు సంగరమునందు
గిరిశపదభక్తిరతుండు నరవరుండు. 61

క. కోప మన్నైన లేద
రోక్పమనిరతప్రతాపుఁ డోగి నీతనికిం
గోప మని తలఁచి శాత్రవ
భూపతు లగుగుదురు తమదుపురవరములకున్. 62

గీ. అర్ధరాధీశునగరసమృద్ధి యతని
భక్తిమార్గంబు భాసురయుక్తిఁ దెలిసి
మీకు నెఱిఁగింప వచ్చితిఁ బ్రాకటముగ
సమదపికవాణి! శర్వాణి! జలజపాణి! 63

ఉ. నావుడు శైలపుత్త్రి మునినాథునిపల్కుల కాత్మలోన నెం
తో వెఱఁగంది సంతసముతో నపు డాతని వీడు కొల్పి భ
క్తావళిఁ బ్రోచుతత్పరత నందము మీఱఁ బయోరుహాక్షి యా
భావజగర్వభంజనునిపాలికి శీఘ్రము నేగి యిట్లనున్. 64

సీ. జయజయ ఫణిహార! సర్వలోకాధార!
జయ జయ నగచాప! శశికలాప!
జయ భక్తసురభూజ! సంతతోజ్జ్వలతేజ!
జయ మహోన్నతవేష! సాధుపోష!
జయ మౌనిజనపాల! సామగానవిలోల!
జయ చక్రధరబాణ! శరధితూణ!
జయ చారుదరహాస! సామజాజినవాస!
జయ విధుస్తుతిపాత్ర! సత్పవిత్ర!

తే. జయ జయ సురసముఖ్యనిర్జరకదంబ
భర్మమకుటాగ్రసుఘటిత ప్రకటసూత్న
చిత్రరత్నప్రభావిభాసిత సుదివ్య
చరణపద్మద్వయోల్లాస! జయ మహేశ! 65

వనమయూరవృత్తము. సామజహరా! హర! తుషారకరభూషా!
కామితఫలప్రద! జగద్విదితవేషా!
తామరససంభవనుతా గగనకేశా!
నీమహిమ లేఁ బొడగనేర్తు న గిరీశా. 66

క. జగములు వడిఁ బుట్టింపను
దగ రక్షింప నణఁప దైవము వని ని
న్బొగడునుగాదె ముదంబున
నిగమంబులు దేవదేవ! నీలగ్రీవా! 67

క. అరయ నొకవార్త విని మీ
కెఱిఁగింపఁగ వచ్చితి నిపు డెంతయు వేడ్కం
బరిపాటిఁ జిత్తగింపుము
పరమేశా! నగనివేశ! భవ్యవిలాసా! 68

క. హెచ్చుగ గొల్చినవారికి
మెచ్చుగ నర్ధాంగ మయిన మిగులం గృపతో
నిచ్చుఘన మైన దేవుఁడ
వచ్చుగ నినుఁ బొగడఁ దరమె యవ్విధికైనన్. 69

సీ. దంటయై యొకఁడు నేత్రమున నిన్పూజించె
వింట నొక్కఁడు గొట్టె వెఱపులేక
యింట గానలియుంచె నియమునగా నినొక్కఁ
డొంటిగా దండెత్తె నొకఁడు గినిసి

కంటకం బలరఁ బోఁకటఁ గుఱ్ఱమ్మె నొకఁడు
కుంటెన నిన్నంపెఁ గోర్కె నొకఁడు
గొంటితనమున త్రాల్గొని యొప్పె నొకఁడు
ని న్నొంటిగఁ వెలిఁజేసె నొకఁడుపూని

తే. మఱియు నిటమీఁద నద్భుతకరముగాఁగ
నొక్కభక్తుండుధాత్రిపై నిక్కముగను
నిన్నుఁగొల్చుచు నున్నాఁడు చెన్నమీఱ
నతనిమహిమను నెఱిఁగింతునభవ! వినుము. 70

క. నెఱిసింధుకటక మనియెడు
పురి యేలున్నృపాలుఁ డమితపుణ్యుఁడు తగ నీ
శ్వరభక్తుఁడు భల్లాణుం
డరయఁగ సతతంబు జంగమార్చనపరుఁడై. 71

చ. అడుగకయున్న జంగమున కారయ నొట్టగుఁ గోర్కెమీఱఁగా
నడిగిన నియ్యకున్నయెడ నల్లె యగుం దన కంచుఁ బల్కి తా
నెడతెగ కెద్దియైన నడి నిచ్చుచు గర్వముతోడ నున్నవాఁ
డుడుపతిసత్కిరీట! కమలోదపూజిత! భక్తవత్సలా! 72

గీ. అతనిపట్టణమునకు నీ వరుగుదెంచి
సరవిఁ దద్భక్తిమార్గంబు లరసి చూచి
రమ్ము వేవేగ నని గిరిరాజపుత్రి
పల్కుటయు మోదముననుండె భర్గుఁ డపుడు. 73

క. అద్భుతము నొంద నేటికి
మద్భక్తులజాడ తెలుఁగ మదవతి! సరసీ
జోద్భవహరిజంభాసుర
జిద్భోగీంద్రులకుఁ వశమె? చిరతరయుక్తిన్. 74

క. నాకన్న నధికు లెన్నఁగ
లోకానీకంబు లెల్ల లోఁగనఁగల రో
కోక స్తని ! మద్దాసులు,
చేకొని కొటులాడుచున్నఁ జెల్లుం జుమ్మీ. 75

ఉ. నిక్కముఁ దెల్పెద న్వినుము నీరజనేత్ర! విధాత కేనియుం
జిక్క నొకింత భక్తునికిఁ జిక్కినపద్ధతి నట్టు లౌటచే
మిక్కిలిభక్తినన్ గొలిచి మీఱి నయంబు విధాతపాత్రుఁడై
పెక్కువిధంబుల న్మహిమఁ బేర్మి వహించు నుదగ్రలీలలన్. 76

తే. అశ్వమేధాదియాగంబు లైన ధేను
భూహిరణ్యేభ యహాతులాపురుషశకట
ముఖ్యదానంబు లైన నో మోహనాంగి !
సరవి మద్భక్తికిం తైన సరియె చెపుమ? 77

క. అలిగినచో విధి నైనం
దలఁ ద్రుంతు నిజంబు మీఱ దయ చేసినచోఁ
దలఁ దాల్తు నెపుడు వేడుక
లలర గురుద్రోహి నైన నంబుజనేత్రా! 78

క. కంటికి ఱెప్పవలె న్నా
ల్గంటిరో! మద్భక్తవరుసఁ గాచుకొంటకు వె
న్వెంటం దిరుగుదు నెప్పుడు
వింటే చర్చింప నీకను వేయేమిటికిన్. 79

ఉ. కావున నీమువాక్యమును గా దన కిప్పుడ యొగుదెంచి త
ద్భావరుభక్తి చూచుటకుఁ దోడ్కొని శీఘ్రముగాఁగ వత్తు నా
చ్ఛేవరవర్ణిను ల్గొలువ శోభవలీల వసింపు మింపుతో
నీ వని పల్క యద్రిసుత నెమ్మది సమ్మతిచేసి యుంతటన్. 80

తే. హరిసురేశాబ్జసంభవాద్యమరవరుల
వేడ్క మీఱంగ నప్పుడే వీడుకొలిపి
కొలువు చాలించి వేవేగ నిలకు డిగ్గి
తనర భల్లాణుపీటికిఁ జనుచునుండె. 81

క. చనిచని కనె శివుఁ డొకచో
ఘనతరకల్లోలికామాలిపరిభాసి
స్వనుతయశోరాశిం ద్రిభు
వనదురితవినాశిఁ బృథులవణవారాశిన్. 82

సీ. వేలాతటోదంచదేలాలతాగాత్రి
హేలావిలోలాళిజాలకంబు
శుంభత్క్రియారంభకుంభీనసగ్రాహ
కుంభీరసంరంభజృంభితంబు
రంగన్మహోత్తుంగభంగావళీతట
శృంగారితాంభోమతంగకులము
భూరిప్రకారసంచారధారాధర
వారచాయుతిరప్రతీరభూమి

తే. కలితబలయుతఘనతిమింగిలవిలాస
చలనసతతస్ఫుటీకృతఝషజలూక
భేకకర్కటకమఠకుంభీరశుక్తి
శంఖవరరత్నసంఘ మాసాగరంబు. 83

చ. సకలజగంబుల న్మనుచుసామికి నీకు విసం బొసంగ నే
ప్రకటితలీల నంచు నలపాల్కడలి న్నిరసించి తాఁ బురాం
తకునకుఁ గాన్క లియ్యగ ముదంబునఁ బట్టుసుధాసముత్కరం [illegible]
బోకొ యన నొప్పు ఫేనతతి యొప్పగ నజ్జలరాశి నెంతయున్. 84

లయగ్రాహి.

ఇమ్ము లగు ఘూర్ణిత రవమ్ములు మృదంగ నినదమ్ములుగ నండజ
చయమ్ములగుతమ్ముల్ గ్రమ్ముకొని గీతపురవమ్ములుగ సారెకుఁ బ్లవమ్ము
లధ్వనుల్ ఘనరవమ్ములుగ మ్రోయఁగ నెమ్మి యలరార నటనమ్ము
లొనరించు నలకొమ్మలో యనఁగఁ జెలువమ్ముగ నకూపారమ్మునఁ
జెలంగునిరతమ్మును విలాసగతిఁ ద్రిమ్మరుచు వీచిక లొకమ్మడినిఁ
జూడన్. 85

చ. సలలితనూత్నరత్నమయసైకతముల్ విలసిల్లు నచ్ఛజం
గలితబలాకజాలము లఖండగతి న్వసియింపఁ జాల ని
మ్ముల మణిమేఖలాఘటితముం బరిశుద్ధనవీనచేలముం
గలజలజాక్షి చొక్కపునిగారపుగొప్పపిఱుందులో యనన్. 86

ఉ. జాలరుపువ్వుఁబోణులు వెసం దమబిత్తరివాలుఁగన్నులం
బోలిక చేసిరో యనఁగఁ బూనికె పాలికెగండుమీల బ
ల్గాలమునందుఁ గుత్తు రధికంబగు కోరికమీఱఁ బట్టి తా
రేలలు పాడుకొంచు మది కింపుగ నవ్వనరాశిచెంతలన్. 87

శా. ఆరత్నాకరతీరభూములు సముద్యల్లాంగలీతాళజం
బీరామ్రక్రముకప్రవాళకదళీబిల్వామ్లికాకేతకీ
నారంగప్రముఖాఖిలాగమవితానచ్ఛాయలం బెల్లఁ బ
ల్మారుం గోర్కుల విశ్రమించుచును లీలన్ శూలి దా నంతటన్. 88

సీ. రమణీయమౌక్తిక రచితసౌధంబులు
మేలైనహరినీల జాలకములు
విమలచంద్రోపల వేదికాస్థలములు
గురుతరాంబుజరాగకుడ్యములును

సురుచిరవైడూర్య సోపానవితతులు
పాటింప వజ్రకవాటములును
బటుపద్మరాగ సంఘటితార్గళంబులు
భూరిగారుత్మత ద్వారములును
తే. శుంభదున్నతవిద్రుమ స్తంభములును
గలితసంతత శృంగార గరిమతోడఁ
బొలుపుమీఱెడు భల్లాణపురవరంబుఁ
దగఁ బ్రవేశించె నగ్గజదైత్యహరుఁడు. 89

క. అప్పురవీథిం జనుచోఁ
గప్పురము జవాది యగరు కస్తురియును బెం
గుప్పలుగ నుంచి యమ్మెడు
గొప్పపసారములు గాంచె గురుఁ డొకచోటన్. 90

చ. నిరుపమరత్నపుంజరమణీయతలేందుశిలావితర్దిపై
నరయ సమస్తవస్తువులు నమ్మెడు వైశ్యులఁ జూచె సూరి తా
నురుమణిశృంగశృంగరజితోర్వ్యధరాంచితమధ్యసీమయం
దిరవుగ నుండునట్టియలకేశ్వరుఁ బోలినవాని నొక్కెడన్. 91

క. హాటకమయచిత్రాంబర
కోటులు మేటులుగ నుంచి గుఱుతుగ నెపుడు
న్నాటించి యమ్ముచుండెడు
చోటులుగనె నొకట నిందుజూటుఁడు వీటన్. 92

క. పొంగారువేడ్కతోడ భు
జంగమరాజాంగదుండు వెసఁ గనుఁగొనియెన్
రంగత్తురంగఘనమా
తంగశతాంగములగములఁ దగ నొకచోటన్. 93

ఉ. గనుఁగొన నొక్కచోట నవకాంచనరత్నసముంచదూర్మికా
ఘనతరమేఖలాకటకకంకణకంఠవిభూషణాదిమా
డననిచయంబు నెంతయు దృఢంబుగ నిల్పి క్రయించుచోటులం
దూనఁ దుదిలేని వేడుకలతో నలరారి పురారి సారెకున్. 94

చ. ఒనరఁగ విప్రకాంతలసమున్నతదేహరుచుల్ తటిద్రుచుల్
ఘనతరవేదనాదములు గర్జితము ల్పటుహోమధూమముల్
తనరఁగ నీలనీరదకదంబము లంచు గృహాభిభుక్తతు
ప్రవివడి వే నటింపఁ గనె బ్రాహ్మణవీథిఁ గపర్ది యొక్కెడన్. 95

వ. మఱియును గరితురగరథారోహణాస్త్రశస్త్రవిద్యాభ్యాస
పరాయణజనభాసురంబులగు క్షత్త్రియనివాసంబులును, ధనకనకాం
బరప్రముఖసమస్తవస్తుసుందరంబులగు వైశ్యమందిరంబులును, గోమ
హిషోష్ట్రఛాగాద్యఖిలపశుసమూహంబులగు శూద్రగేహంబులును,
గంధపుష్పాక్షతధూపదీపఫలరసాపూపోపహారసమేతంబులగు దేవతా
నికేతనంబులును, కలితమణిగణకిరణవిస్ఫారంబులగు కాంచనప్రాకా
రంబులును, ఝషకమఠకర్కటగ్రాహమహోగ్రభీకరభేకానీకకుముదక
హ్లారసారసప్రచయవిశాలంబులగు పరిఖాజాలంబులును, సముంచిత
నూత్నవరత్నమాలికలగు కపోతపాలికలును, ముక్తాఫలచూర్ణరంగ
ద్రంగవల్లికాసంగతంబులగు వితర్దికాప్రాంగణంబులును, లీలావిలాస
సంచారిసుందరీసందోహసౌధశిఖరంబులును, నిరంతరపల్లవితకోరకిత
పుష్పితఫలితలలితక్రియాప్రమోదితశుకపికమధుకరనికరప్రకటారవభాన
మానంబులగు నుద్యానవనంబులును, గ్రమక్రమంబునఁ జూచుచుఁ
బ్రచ్ఛన్నవేషంబునం జని మఱియు, 96

చ. రతిపతిపువ్వుఁదోఁట యొనరంగ భుజంగుల కొడ్డుమీఁట సం
తతమదనజ్వరంబునకు దట్టపుమందులమూఁట సౌఖ్యసం
హతులకు బల్కరాట మిరవై తగునప్పురినొక్కచోట శో
భితగతిఁ జెంది వేశ్యతతిపేఁట బుధు ల్నుతిసేయ నేటగున్. 97

సీ. చిత్తజాతుఁడు విటశ్రేణి కాసలు గొల్పఁ
బూని నిల్పినపైఁడిబొమ్మ లనఁగఁ
జెలువొప్ప రతికాంతచే విలాసప్రౌఢిఁ
బరఁగుచేమంతిపూబంతు లనఁగఁ
బాలుపుగాఁ బరిపూర్ణపూర్ణిమారాత్రుల
నలరారుశీతాంశుకళ లనంగ
జగము లామోదింపఁ జతురాస్యుఁ డొనరింపఁ
దనరారుమించుటద్దము లనంగ
తే. బాగుమీఱినపగడంపుఁదీఁగె లనఁగ
నొఱపు గలిగినతొలుకరిమెఱుపు లనఁగ
రూపలావణ్యయౌవనరూఢి నలరి
యందముగ వారభామిను లుందు రందు. 98

సీ. అళులు తామరలు చెల్వారుమారునివిండ్లు
కలువతేకులు మంచిగంధఫలులు
కుందము ల్క్రొంపునింపొందునద్దంబులు
శ్రీలు శిరీషము ల్చిగురుటాకు
లలశంఖములు జక్కవలు నీలసర్పము
ల్చీలు సింగము ల్వేలయుగొలఁకు
లిసుకతిన్నియలు బాగొసంగుదిండెనవిను
ల్కౌదికరాలు కలసుగర్భములును
తే. గచ్ఛపంబులు నొనఁగూర్చి కమలభవుఁడు
మిగుల నేరుపు దనర నిర్మింపఁబోలు
భూరిశృంగారగరిమచేఁ బేరు గలిగి
యలరునమ్మించుఁబోణులయవయవములు. 99

ఆ. అతులగతులఁ బతుల సత్యుపరతులసం
గతులచేఁ బ్రమోదయుతులఁ జేసి
నుతులఁ దనరురూపవతు లగువారవ
సతులప్రతులు గలరె క్షితులయందు ? 100

ఉ. ఆసవపానయోషిదధరామృతపానసోపగూహనో
ల్లాసముల న్మమంచితవిలాసముల న్మృదుగంధసారపు
న్వాసనల న్పరిహాసముల వావిరి నగ్గజరాజయానల
న్భాసురలీలఁ గూడుకొని పల్లవసంఘము లుందు రందఱున్.

క. ద్యూతంబుల మృదుతరసం
గీతంబులచేత మఱియుఁ గేరుచు విట సం
ఘాతంబులు వసియింతురు
చేతంబులు లేక కొల్చుచెల్వున నెపుడున్. 102

చ. మదనకిరాతతీవ్రతరమార్గణపంక్తుల కాల్మి నెంతయుం
గవిసినభీతిఁ బల్లవమృగంబులు వారవధూపరిదేశము
లుక్కుదరుఁగఁ జేరి గుబ్బచనుఁగొండలచాటున డాఁగ రాఁగఁద
త్సదనములందు బెబ్బులులచాడ్పున వేశ్యలతల్లు లుంద్రొగిన్.

వ. అని వేశ్యావాటంబు వాటంబుగాఁ బ్రవేశించి శశిజూటుం
డందుల బోటులనెల్ల నొక్కచోటికి రావించి. 104

సీ. బన్నసరంబులు పచ్చలకడియంబు
లాణిముత్తెపుఁ జేరు లందియలును
గమ్మలు బవిరెలు గంటలమొలనూళ్ళు
రంగైనభుజకీర్తు లుంగరములు
మొగపులతీఁగెలు బొగడలు బావిలీ
ల్నీలంపుముంగఱు ల్నేవళములు

చెవులపువ్వులు మంచిచేర్చుక్కబొట్టులు
సొగసొప్పుబంగారుమొగలిరేకు
తే. లాదిగాఁ గల్గు భూషావళియును
వన్నెచీరెలు రవికలు వలసినంత
విత్తములను వేగ నొసఁగి నవ్వెలఁదులకును
గట్టుగమిత్తేనిగారాబుపట్టిమగఁడు. 105
చ. అతుల నొసంగ యొక్క ఘనకాంబుజపత్త్రవిశాలనేత్రికుం
బటుతరకామశాస్త్రచయపారగుఁడై విలసిల్లునట్టి స
ద్విటు నొకనొక్కని న్మిగుల వేడుకతో నొనఁగూర్చెవారిఁ బ్ర
స్ఫుటరతికేళిసౌఖ్యములఁ బూని వసింపఁగఁ జేసె వాసిగన్. 106
తే. కూర్మిఁ బల్లవకోటి నక్కొమ్మలకును
దనర నొనఁగూర్చినట్టిమాధవునిలీలఁ
గూర్మిఁ బల్లవకోటి నక్కొమ్మలకును
దనర నొనఁగూర్చెనయ్యుమాధవుఁడు వెసను. 107
మత్తకోకిల. మానితంబుగ లోకము ల్నిజమాయచేఁ బలుమాఱును
న్మాని మోహము నొందఁజేసి వినోదవైఖరిఁ గేరు త
ద్భానుకోటిసమానతేజుఁడు బాగుమీఱఁగ నయ్యెడం
దానును న్విటజంగమాకృతి దాల్చె నెంతయు వేడుకన్.
చ. నెఱపుల తేఁటిగుంపుల గణింపఁపఁగ జాల్నునుసోగవెండ్రుక
ల్నెఱిఁ గొనగోళ్ళ దువ్వికొని నేర్పులర న్సిగవైచియాపయిం
దలుమగ మేల్మిబంగరపుదాయెతులు న్విరిదండలుం గరం
బలుముగఁ జుట్టి పూనెఁ జెలువార శిరోంశుక మింపుమీఱఁగన్
చ. ఘనుపగు నిల్వుటద్దముఁ గనుంగొని సన్నపుభూతిరేఖ యొ
య్యన సొగసొప్ప నెన్నుదుటియందునఁ దీరిచి చూచునప్పురీ
జనులకు సొంపుగా బొమలసందున జంత్రపుఁజుక్కబొట్టు నే
ర్పున విడె నమ్మహేశ్వరుఁడు పొల్పుగుమిక్కిలికంటవైఖరిన్.

క. గండస్థలదీధితులకు
మెండుగ నిండొసఁగుగతి నమితతరశోభా
మండితవరకాంచనమణి
కుండలయుగళంబుఁ దాల్చెఁ గొమరుదలిర్పన్. 111

తే. కనకభూషణహారినీలకాంతితతుల
తోడ జోడుగఁ గూడుక క్రీడసేయు
కరణిఁ దనరెడురుచులఁ జొక్కముగ మెఱయు
బవిరిగడ్డంబుసొగసు లేర్పడఁగ దువ్వె. 112

వ. మఱియును. 113

సీ. మణిమయోజ్జ్వలవిభూషణము లొప్పుగఁ దాల్చి
గట్టిగాఁ గటిబట్ట దట్టిఁ జుట్టి
జిలుగుబంగరుశాలు వలెవాటుఁ గావించి
మేదురంబుగ భూతి మేన నలఁది
సజ్జలింగము సూత్రజన్నిదంబులు బూని
రుద్రాక్షమాలిక ల్రూఢి నించి
గండపెండెరమును గరిటలు జంగులు
గిలుకుపావలును జెల్వడరఁ దొడిగి

తే. చెలఁగి నెలవంకకత్తియుఁ జేకటారి
గుఱుతుఁగ నఱుతఁ గడుమొల్లవిరిసరులును
వెలయఁ గెంజేతతాలంబు గలిగి గరళ
కంఠుఁ దలఁపొందె మోహనాకారలీల. 114

తే. మొదల సాదర మొనరించి పిదపఁ దన్నుఁ
దవిలి ప్రార్థింప నయ్యవతారమునను
దాల్చు నల కేతకీగర్భదళములనఁగ
మారవైరికి వాలారుగోరు లలరె. 115

ఉ. చెక్కులదక్కులన్ మిగులఁ జెల్వగుమోవినిఁ బంటినొక్కులం
జొక్కులచెక్కులం బెళుకుఁజూపులఁ జెన్నగుచిన్ని నవ్వులం
జక్కగ విక్కుమక్కునలఁ జక్కెర లొక్కటఁ బల్కులం
గ్రక్కున నెల్లవారలకుఁ గామవికారవిహార మేర్పడెన్. 116

సీ. ఒకభృత్యుఁ డురుయుక్తి జకిలినిద్దపుటద్ద
మొగిఁ బూని నీడ బాగొనరఁ జూప
నొకసేవకుఁడు క్రేవ నకలంకమతిఁ జెల్వు
మెఱయ నేరుపునఁ జామరము వీవ
నొకదాసుఁ డభిలాష మొదవంగఁ గపురంపుఁ
దమలంబు వేమాఱు తవిలి యొసఁగ
నొకకింకరుఁడు ప్రొంక మొప్పఁ జెంతలనుండి
భూషణానీకము ల్పొందుపఱుప

తే. మఱియు నొకభక్తుఁ డత్యంత మధురగీత
రవముఁ గావింప నెంతయు రభసమునను
జారుసౌందర్యరేఖాప్రశస్తుఁ డగుచుఁ
దనరి జంగంబు బురవీథిఁ జనుచునుండె. 117

వ. అట్టియెడ. 118

ఉ. నీరజగంధు లిందుమణినిర్మితనిర్మలభర్మహర్మ్యవి
స్తారతరాగ్రభాగములఁ దా రలరం జరియింపుచుండి సిం
గారము మీఱునవ్విటశిఖామణిచెల్వముఁ గాంచి యెంతయు
న్మారవికారసంచలితమానస లై తమకించి రందఱున్. 119

క. మఱియును బౌరవధూమణు
లఱుదుగ నమ్మిండజంగమయ్యయొయ్యారం
బిరవుగఁ గనుఁగొనుటకుఁ ద
త్తరమునఁ బఱతెంచి రధికతత్పరమతులై. 120

ఉ. పేర్మిఁ బడంతి యోర్తు మకరీమయపత్రము నందమొప్ప ను
ద్దామగతిం గుచాగ్రములఁ దా నిడికొంచు వసించి యవ్విట
గ్రామణిఁ జూడఁ బయ్యెదఁ దిరంబుగఁ జేర్పక వచ్చెఁ గాన్క లా
స్వామికి రత్నకీలితసువర్ణపుబంతులు దెచ్చెనో యనన్. 121

ఉ. ఒల్లెచెఱంగుపై సడలి యుర్విపయి న్నటియింప లీల ధ
మ్మిల్లము జాజి మల్లికలు మెల్లన నెల్లెడలందు దుల్లఁగాఁ
బల్లవపాణి యోర్తు కచభారచలల్లలితావలగ్నయై
యల్లన నేగుదెంచెఁ గుసుమాయుధసన్నిభుఁ జూడ వేడుకన్. 122

క. నెఱినొడ్డాణము గళమునఁ
దిరముగ ధరియించి తెలుఁగుఁదీఁగెఁ గడు భా
సురగతి నడుమున నిడి యొక
హరిమధ్య మహేశుఁ జూడ నరుదెంచె వడిన్. 123

క. బాలుని బాలకుఁ బిలుచుచు
లీలం గరయుగము సాఁచి లేమ యొకతె య
ట్లాలింగనఁ గన వేగం
బాలింగన మొసఁగ నచ్చు నటు లరుదెంచెన్. 124

సీ. కమనీయసౌవర్ణకర్ణపత్త్రద్యుతు
లొలుకు వేఁ జెక్కుటద్దములమీఁదఁ
జారుముక్తాహారభూరిశోభావళు
లుప్పొంగుకటువక్షోజకుంభములమీఁదఁ
బటువైనమేఖలాఘనరత్నప్రభల్
ఘనతరజఘనభాగంబుమీఁద
సురపనీలాభవిస్ఫురిత వేణీరుచు
లలలితపృథుకటిస్థలముమీఁదఁ

తే. జిలుఁగుఁజెంగావిపావడసిరులు మిగుల
చెల్వుగల చల్వవలువపైఁ బల్విధములఁ
గలిసి వర్తింప నొకశీతకరనిభాస్య
సరవి సరుదెంచె నమ్మహేశ్వరునిఁ జూడ. 125

మ. ప్రమథాధీశునిఁ జూడ నొక్కచెలి శుంభత్పుష్పశ్రీయ నచ్చుచో
నమర న్నవ్యముగంబుపైఁ గురులు చెల్వారెం గడు న్వేడి స
త్కమలేందీవర వజ్రపుష్ప నవమాఖ్య ప్రోల్లసద్యూపికా
సుమమధ్యంబుల సంచరించు మధుపస్తోమంబులో యన్గతిన్. 126

ఉ. గొబ్బున గిబ్బగబ్బి చనుగుబ్బలు జొబ్బిల నబ్బురంబుగా
నిబ్బరమొప్ప చందనము నేర్పునఁ బూసి వెలంది యొర్తు మే
నుబ్బఁగ దివ్యసౌరభము లొక్కట దిక్కులఁ జిక్క యొల్లెడం
బ్రబ్బ భుజంగుజంగముఁ దిరంబుగఁ గన్గొనఁ జేరెఁ గేరుచున్. 127

సీ. ఘనలీలఁ దనరారు నునుసోగవెండ్రుక
లైస్సమైనసురరాజనీలములుగ
సదమలతరవిరాజన్నఖాంకురములు
ప్రకటితమౌక్తిక ప్రకరములుగ
సతతశోభాసమంచితదంతపంక్తులు
వన్నె కెక్కినమంచివజ్రములుగ
భూరిప్రభాపరిస్ఫురదధరోష్ఠంబు
రమణీయతరపద్మరాగముగను

తే. రతివధూమణిచే నూత్నరత్నఖచిత
మగుచుఁ జెలువొందుచొక్కపుజిగిపసిండి
బొమ్మయన నొక్కముద్దులగుమ్మ వేడ్క
నవ్విరూపాక్షుఁ గన్గొన నరుదెంచె. 128

శా. చంచల్లీల నొకర్తు నీలజలదచ్ఛన్నేందురాడ్బింబమో
యెంచన్మించినచంచరీకతతిచే నింపొందురాజీవమో
యంచు న్వోర్చల్పఁగఁ జాలి మోముపయి జెల్వౌకుంతలశ్రేణి న
ర్తించ న్నీలగళుం గనుంగొనుట నేతెంచె న్నిరు ల్మించఁగన్.

చ. సకియ యొకర్తు నూపురలసన్మణికంకణకింకిణీధ్వను
ల్పికటగతిం జెలంగఁ బరిభాసితనవ్యసువర్ణభూషణ
ప్రకరము లుల్లసిల్ల నలపల్లవశేఖరుఁ జూడవచ్చె ద
ర్పకకరముక్తమై సరవిఁ బర్వెడుచొక్కపుడేగయో యనన్. 130

సుగంధి. ఈగతి ద్విరేఫవేణులెల్ల సంతసంబుతో
వేగ నేఁగుదెంచి యంత వింతకాంతి నెంతయు
న్బాగుమీఱినట్టి మేటిపైఁడిగట్టువిల్తునిన్
యోగినాథుఁ జూచి రాఁగ యోగనొప్ప నొక్కటన్. 131

ఉ. అంగన లెల్ల వేడుక ననంగశతప్రతిమానభంగ ది
వ్యాంగుని నభ్భుజంగునిఁ బ్రియంబున నీక్రియఁ జూచి జాళువా
బంగరుపళ్ళెరంబులను బాగుగ రత్నము లుంచి హారతు
ల్సంగతితో నొసంగి సరసంబుగ సేసలు చల్లి రంతటన్. 132

ఉ. అద్దిర వీనిచెల్వము! జయంత ధనేశకుమార మారుల
న్బద్దయుఁ గెల్వఁజాలు ధరణి న్విలసిల్లెడు మేనితేట మా
ప్రొద్దునకు న్సమం బనఁగఁబోలు నయారె విలాసలీల నో
ముద్దియలార రండు కడుముద్దులు గుల్కెడునమ్మ! సారెకన్.

సీ. పొదలెడుకొదమతుమ్మెదగుంపు నదలించుఁ
బరికింప వీనిపెన్నెరులకాంతి
తొగలరాయనితోడఁ దుల యౌ ననఁగచ్చు
మొనసి వేడ్కను వీనిముద్దుమోము

వెలిదమ్మిఱేకులఁ బలుమాఱునిరసించు
రమణిరో! వీనినేత్రములచెల్వు
తళతళ మెఱయునిద్దపుటద్దముల నేలు
లీలతో వీనికపోలయుగము

తే. నెలయుతిలపుష్పమునుగేరు వీని నాస
వింత యగుసింగిణీవింట్లు వీనిబొమలు
కొల్లలుగ మొల్లమొగ్గలఁ గోడిగించు
నెంతయును బంతమున వీనిదంతపంక్తి.

క. నెలఁతా! పున్నమ ఱే వె
న్నెలయున్ సరియగునె పోల్ప నెఱి వీతనిచె
ల్వలరెడునగవునకు న్నను
బలుకులకున్సరియె చిలుకపలుకులు ధాత్రిన్. 135

గీ. కంబుసన్నిభమైన గళంబువాఁడు
ఇమ్ముమీఱు విశాలవక్షమ్మువాఁడు
రమణఁబొడవగుబాహు దండములవాఁడు
తొడరిసింగంబుఁగెల్చు నెన్నడుమువాఁడు.

ఉ. తమ్ములఁ గేరు పాదలసితమ్ములవాఁడు నవీనబంధుజీ
వమ్ము నగల్చుమోవిచెలువమ్మును గల్గినవాఁడు పేర్మిఁ జొ
క్కమ్మునఁ గమ్మవిల్తుతమకమ్ము నణంచెడువాఁడు లీలతో
నమ్మకచెల్ల! వీఁడు మదినమ్మకపోవఁ డిదేమిచోద్యమో? 137

సీ. ఎమ్మెమీఱఁగ వీనికెమ్మోవి యానుట
భావింప నమృతంబు నేన గాదె?
పొలుపొంద వీనితోఁ బొందొనర్చుట వేడ్క
నలకల్పభూజాశ్రయంబు గాదె?

లీల వీనిని గాఁగిలించుట నిర్జర
గవియిచ్చునిష్టానుభవము గాదె?
వల నైనచెల్వముఁ బనిపూని కన్గొంటఁ
దలఁపగ ననిమిషత్వంబుగాదె?
తే. కుసుమశరకేళి వీనితోఁ గూడియుంటఁ
బ్రకటితంబగు సామ్రాజ్యపదవి గాదె?
యిమ్మగా స్వర్గలోకసౌఖ్యమ్ము వేఱ
కోరవలయునె వీఁడు చేకొనియె నేని? 138

ఉ. కొమ్మరో! మోము ముద్దుగొని కోరికఁ జెక్కులు నొటమీఁటి చె
ల్వమ్ముగ నెంతయుం గళరవమ్ములు మీఱఁగఁ బూని తేనియల్
గ్రమ్మెడుమోవి యాని యధికంబుగ వీనియురమ్ము సారెకుం
గ్రుమ్మఁగ రాదె గబ్బిచనుగుబ్బల నుబ్బుచు గొబ్బుగొబ్బునన్?
క. కుతుకమునఁ బ్రతిదినము నీ
చతురుని మెయిజంట నుండుసతిభాగ్యము సం
స్తుతి సేయఁదరమె తిరముగఁ
జతురాస్యునకైన వానిచానకునైనన్. 140

ఉ. ఈనెఱజాణఁ డీచెలువుఁ డీదరహాసవిభాసితాననుం
డీనళినీకళత్రనిభుఁ డీప్రభుఁ డీనవమానవాంగుఁ డే
మానినినైన నెంతయును మన్మథబాణవికంపితాత్మఁ గాఁ
దా నొనరింపకున్నె? వనితామణులార! విలాససంపదన్. 141

శా. వీనిం జూచినపూవుఁబోఁడి మదనావిర్భావలోలాత్మయై
మేనం బుల్కలు గ్రిమ్మ మేటిజిగిచన్నట్టల్ గగుర్పట్టఁగా
సూనాస్త్రాలయమెల్లఁ జెమ్మగిలఁ దాఁ జొక్కంగదే కొమ్మ! యిం
పూనం జంద్రునిఁ గన్నచంద్రశిలయుంబోలెం బ్రమోదంబునన్ 142

ఉ. కంజదళాక్షి ! యీనసువుకానిఁ గనుంగొనినంతనుండియున్
రంజిలి మానసంబు పరిరంభణలాలసమయ్యెఁ జయ్యవన్
మంజులపుష్పబాణములు మన్మథుఁ డేయఁదొణంగెఁ బైపయిం
బింజయుఁ బింజయుం దవులఁ జేర్చి కడుం దృఢలీల నొక్కటన్.

క. అతివా ! శతధృతి యీతనిఁ
బతిఁగా నూహింపకున్న పాపమునని కా
మతిఁ దలకొఁతలఁ బడియెన్
సతతము భువనంబులెల్లఁ జర్చింపంగన్. 144

వ. అని మఱియు నిట్లని వితర్కించిరి. 145

సీ. పణఁతి యీతండు వాక్పతియొ ! యిట్లనఁగ న
ల్నాగములుఁ బుక్కిట ముగ్ధ యేది ?
తరుణి యితండు మాధవుఁడొ ! యిట్లన శంఖ
చక్రముల్ తొమ్మునఁ జాన యేది?
ధవళాక్షి యితఁడు వాసవుఁడొ ! యిట్లన వేయుఁ
గన్నులుఁ గులిశంబుఁగలుగు టేది ?
శుకవాణి యితఁడు దర్పకుఁడొ ! యిట్లనఁగ గ్రొ
వ్విరిదూపులును దియ్యవిల్లు నేది?
తే. యితఁడు భల్లాణునిజభక్తి మతినిఁ దెలియఁ
జల్లమాంబనిజంబెల్ల సరవి నరయఁ
బూనిచనుచున్న శివుఁడు దాఁబోలునిదియె
తథ్యమగు నిందుముఖులార! తలఁచిచూడ.

క. తొలినోములఫల మిపు డీ
చెలువునిఁ గనఁగొంట యిందుచే భాగ్యం బో
చెలులార ! కన్గొనిట్టులఁ
దలఁపఁగ నద్భుతము గాదె ధారుణియందున్?. 147

క. అని యివ్విధమునఁ బురసతు
లెన లేనిముదంబుతోడ సీక్షించుచుఁదన్

గొనియాడ నంత శివుఁ డా
జనపతిమొగసాలదరికిఁ జనిమెఱ్ఱె లీలన్, 148

వ. అని సూతుం డెఱింగించిన విని నైమిశారణ్యమహామును
లటమీఁదివృత్తాంతం బెట్లని యడుగుటయు. 149

శా. గౌరీచారుపయోధరద్వయమిళత్కస్తూరికాకర్దమ
స్ఫారోదగ్రభుజాంతరాళవిధిజంభద్విణ్ముఖామర్త్యకో
టీరస్థాపితనూత్నరత్నరుచిధాటీప్రోల్లసత్పాద! మం
దారక్షీరపటీరహారహిమరుక్తారాభమందస్మితా! 150

క. తరుణాబ్జసుందరారుణ
చరణా! దురితాబ్ధితరణ! సంతతకరుణా!
ధరణీధరశరణా! శశి
భరణా! కరిహరణ! నిఖిలభయసంహరణా! 151

తరల. భువనపోషణ! సత్యభాషణ! భోగిరాజవిభూషణా!
దివిజపాలన! ద్విడ్విభాలన! దివ్యతాండవఖేలనా!
పవిధరార్చిత! మౌనిపూజిత! భానుకోటివిరాజితా!
శివగిరీశ్వర! భూతిదాయక! సింధుజాధిపసాయకా! 152

మాలిని. మనసిజశతరూపా! మర్దితాశేషపాపా!
దనుజరిపుకలాపా! దర్పితోద్యత్ప్రతాపా
ధనపతివరమిత్రా! దాససంస్తోత్రపాత్రా!
ఘనతరనిజశౌర్యా! కాంచనాహార్యధైర్యా!

గద్య. ఇది శ్రీమత్కుక్కుటేశ్వర వర ప్రసాద లబ్ధ కవితా సామ్రాజ్య
ధురంధర ఘన యశోబంధుర కౌండిన్యగోత్ర పవిత్ర సూచి
మంచి గంగనామాత్య పుత్త్ర బుధజనవిధేయ తిమ్మయ
నామధేయ ప్రణీతంబైన రాజశేఖర విలాసం
బను కావ్యంబునందుద్వితీయాశ్వాసము.

—:0:—

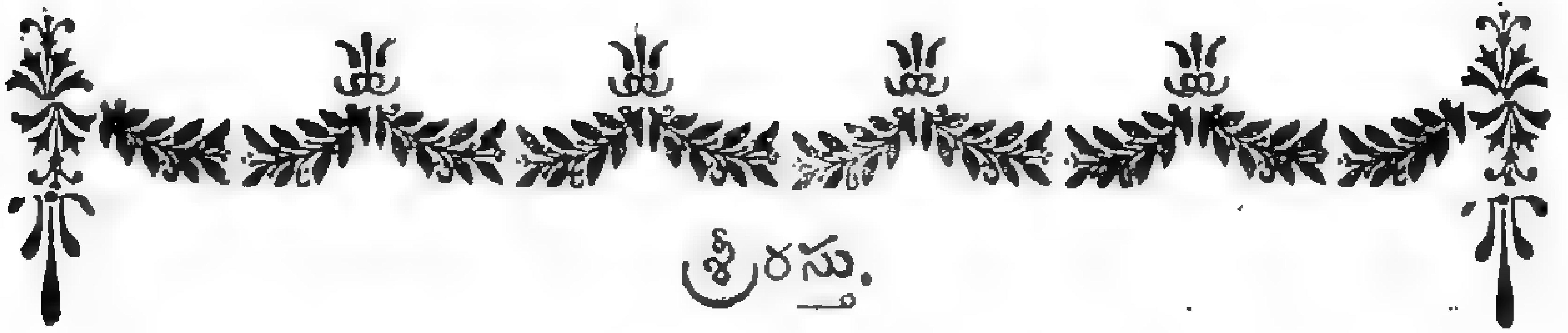

శ్రీరస్తు.

రాజశేఖరవిలాసము.

తృతీయాశ్వాసము.

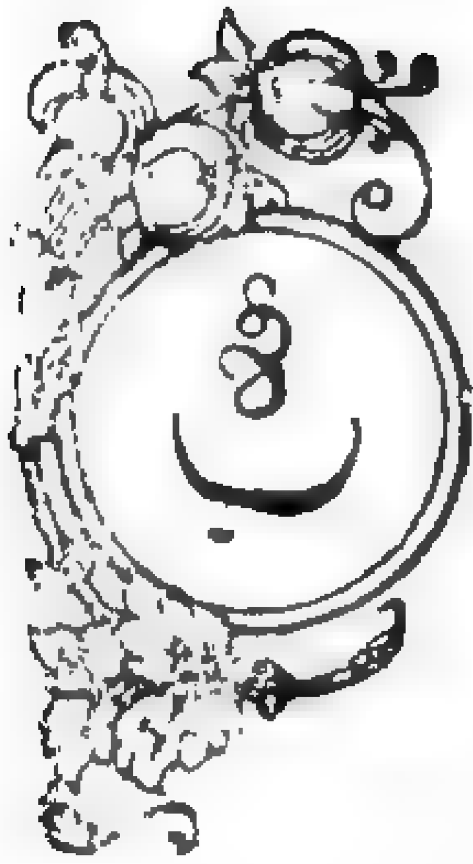

శ్రీమత్కామితజనసుర
భూమీరుహ! భుజగవరవిభూషణ! సుగుణ
స్తోమ! హిమాచలకన్యా
కోమలముఖపద్మభృంగ! కుక్కుటలింగా. 1

వ. అవధరింపుము నైమిశారణ్యమహర్షులకు నిఖిలపురాణవ్యాఖ్యానవిఖ్యాతుం డగుసూతుం డిట్లనియె నట్లు జగన్మోహనాకారుం డగు నవ్విటజంగమేశ్వరుండు తన మందిరద్వారంబునకు వచ్చుటెఱింగి భల్లాణుండు. 2

చ. ఎదురుగ నేగి యాగురుజనేశ్వరుఁ గాంచి నమస్కరించి స
మ్మదమునఁ దోడితెచ్చి సుషమం బగుపీఠిక నుంచి శోభన
ప్రదముగ నర్ఘ్యపాద్యములు భాసురలీల నొసంగి వేగఁ ద
త్పదసలిలంబు మూర్ధమున భక్తినిఁ జల్లుక నిల్చియుండినన్. 3

క. నెఱిఁ గఱిపాలయం ద
త్యురుతరకాంతులఁ దనరుభూతి యొక్కింత కరాం
బురుహమునఁ బట్టి యోగీ
శ్వరుఁ డానృపునుదుట నిడిన సరవి నతండున్. 4

ఉ. పావనమయ్యె మద్గృహము పక్వము లయ్యెఁ దపోవిశేషము
లావిరి వృద్ధిఁబొందెఁ జెలువం బగుకీర్తియుఁ బూని యర్థి పై

నీవు మహానుభావుఁడవు నేఁ డరుదెంచుటఁ జేసి వేడ్క నో
భావజరూప! పూర్వకృతభాగ్యవశంబున మాకు నియ్యెడన్. 5

క. గురులింగ మిమ్ముఁ గన్గొని
పరితోషము నొంది మది శుభస్థితిఁ దనరెం
బరమేశ్వరుఁ డిప్పుడు స
త్కరుణం బ్రత్యక్షమైన కైవడిమీఱన్. 6

సీ. ఎందుండి యిచటికి నేగుదెంచితి రిట్లు
మునిచంద్ర! సౌందర్యమూర్తి దనర
నీమోవిపలుకంటు లీచెక్కుగవచీరు
లీచిన్నివెన్నెల నెన్నునగవు
లీముద్దునునుబల్కు లీబిత్తరపుఁజూపు
లీవలిలవుఁజెక్కు లీయొయార
మరయంగ మీకె భాసురలీలఁ దగునయ్య
మఱి యెందునైన నీమహిమగలదె!

తే. నాఁగ నాశంభుఁ డప్పుడానంద మొదవఁ
జేతులార జేసి నవ్వియు జెలువుమెఱయ
నట్టివిటచిహ్న లేర్పడ నఖిలజనులు
వినఁగ నెఱజాణ యగుచు నిట్లనియెఁ బ్రీతి. 7

సీ. జననిగర్భంబున జనియించినట్టిత
త్ఫలమెల్లఁ దెల్పెద నలర వినుఁడు
జారుఁడై సతతంబు వారకాంతలతోడఁ
గామకేళులయందుఁ బ్రేమఁ గూడి
కొమరొప్ప నింతుల గుబ్బచన్నులమీఁద
గరిమఁ జేయిడుకొని విరులశయ్యఁ
బవళించి సుఖలీలఁ దవిలి యుండినఁగాక
కోరికలెల్లను గుదియఁబట్టి

తే. కలలఁ దరుణులఁ గామించి కలితుఁడగుచుఁ
బెరిగి పంచేంద్రియంబులు బిగ్గఁబట్టి
తియ్యవిల్కాని బారికి నొయ్య నొరిగి
తిరుగుచుండిన ఫలమేమి సిరుల కరయ? 8

క. మానినులఁ దవిలియున్నను
మానుగ నిహపరము లొదవు మనుజులకెల్లన్
గానల ఘూములఁ దిరుగుచుఁ
దానములు జపంబు లేల తగ నొనరింపన్? 9

సీ. సరవి ముత్త్రోవద్రిమ్మరిఁ దలనిడుకొన్న
కరిదైత్యమథనుండు కామి గాఁడె?
కొమరొప్ప మోహించి కూఁతు నిల్లాలిఁగఁ
గైకొన్నపరమేష్ఠి కామి గాఁడె?
కూర్మిఁ బదాఱువేలగొల్లపూఁబోఁణులఁ
గలసినవెన్నుండు కామి గాఁడె?
గౌతమమునిపత్నిఁ గడఁగి వరించిన
గట్టులపగవాఁడు కామి గాఁడె?

తే. కోరియాచార్యభామినిఁ గూడినట్టి
కైరవాప్తుండు మిక్కిలి కామి గాఁడె?
కామి గాకున్న యట్టియస్ఖలితుఁ డెవఁడు
కామి గాఁడేని నిర్వాణకామి యగునె? 10

గీ. అదియునుంగాక కామశాస్త్రాళియందు
గామి గావచ్చు నని పల్కుకతన నిట్లు
తనర విటజంగమాకృతిఁ దాల్చి యేను
నలర వెలయాంధ్రభక్తుల నడిగికొనుచు. 11

క. భోగింతు నెల్లవేళల
బాగొప్పెడుకామశాస్త్రపద్ధతి వెలయున్
శ్రీఁగల్గుట కరయంగ ఫల
మీఁగతి సుఖయింపవలదె యింపలరారన్? 12

చ. రమణికుచద్వయం బొఁగి నురమ్మున నానుక మోము మోముపైఁ
బ్రమదము మీఱఁ జేర్చుకొని పల్మఱుకోర్కులఁ బుష్పశయ్యపై
నమరఁగఁ బవ్వళించి యనయంబును మన్మథసౌఖ్యలీలలన్
గ్రమమున నోలలాడుటయె గాదె సుజన్మఫలంబు ధారుణిన్. 13

క. అని సెలవులఁ బాఱఁగఁ జ
య్యన నవ్వుచుఁ బల్కు జంగమాధిపు నొరయం
జనదనుచు నృపుఁడు లిఁగా
ర్చన సేయఁగఁ బిలువ నతఁడు క్రమ్మఱఁ బలికెన్. 14

సీ. జననాథ! మారాకచంద మంతయు నీకు
విను మెఱిఁగింతు సవిస్తరముగ
నన్నంబు నించుకైనఁ గోరిక లేదు
వలసైనవెల్లది గావలయుఁజుమ్ము
వేశ్య లేనిదినాలు వేయైనఁగాని భో
జన మొనరింపను సైఁపకుండు
గావున వేవేగఁ గన్నులపండువ
యగు దాని నొక్కతెఁ దగినభక్తి
తే. తోడఁ దెప్పింపు వేడుకతోడ నిపుడు
గారవంబుగ నీ విచ్చుకట్న మిదియె
యనుడు నృపశేఖరుఁడు నేర్పుదనర నతనిఁ
గాంచి యిట్లను సద్వచోగరిమ మీఱ. 15

చ. విను గురునాథ! నిక్క మగు విన్నప మొక్కటి చిత్తగించి యి
ట్లనుచితము ల్వచింపఁగ మహాత్ములకున్ దగదయ్య మిమ్ము ని

ప్పని పిం యెవ్వరైన నగుబాటొనరించెదరయ్య మీకెఱుం
గని దిపు డెద్ది యిమ్మహిని గార్యములేదు గదయ్య తెల్పఁగన్. 16

చ. అడుగు మతెద్దియేని ము రయంబ నొసంగెదఁగాక మీకు ని
ష్పడు నొకకన్నియం దెలిసి పొందుగఁ బెండ్లియొనర్చి రత్నపుం
దొడవులు జీరలుం బసులతో ధనధాన్యములున్ గృహంబులున్
గడువడి భృత్యవర్గమును గైకొను మిచ్చెదఁ గోర్కె మీఱఁగన్. 17

క. ఊహూరుఁ దప్పకుండఁగ, మేరలు సేయింతు నిపుడు మీశిష్యులకు
ద్వారంబు లొసఁగునట్లును, దారత వర్షాశనములు తగ నొనరింతున్.

తే. పెండ్లికట్నంబులును గదుఁ బేర్మితోడ
రాగిశిప్పరలును మీకుఁ బ్రాకటముగ
నియ్యఁ జేసెదఁ బ్రజలచే నెల్లతఱిని
సూనశరరూప! యట్లు గాదేని వినుము. 19

శా. గ్రామంబుల్ కరు లందలంబులు శతాంగంబుల్ తురంగంబులు
న్స్వామిం జేరగువస్తుసంఘములు సంపూర్ణంబుగా నిప్పుడే
ప్రేమల్మీఱఁగ నిత్తుఁ జేకొను మిటుల్ పెక్కేల యీరాజ్యమం
దోమార్తాండనిభప్రకాశ! కొనుమీ యర్ధార్ధభాగం బొగిన్. 20

క. ఈరీతి సౌఖ్యలీలల
చే నూఢిగ నుండు టొప్పు చిరతరమహిమం
గోరిక మీఱఁగఁ గైకొను
మారాధ్యజనావతంస! యని పల్కుటయున్. 21

క. ఆపలుకులు విని గురుఁ డతి
కోపోద్రేకమున నృపతికుంజరుఁ గని యో
భూపాలక! నీతేగం
బీపట్టునఁ దెలిసెఁ దఱుచు లిం కేమిటికిన్. 22

తే. ధరణి భల్లాణుఁ డెంతయు దాత యనుచుఁ
జెప్పఁగావిని యేతెంచునప్పుడొక్క
కాసొసంగిన వెలయాలు గలుగు నిటుల
లోభ మేటికిఁ గుసుమశరాభ! నీకు. 23

సీ. భేకంబుఁ గనిచాల భీతిఁ బర్వెడుబంటు
దురమున రిపులఁ బోఁ దఱుమఁగలఁడె?
మడిగట్టు వడి దాఁటఁ దడఁబడు తెట్టున
మించి వారాశి లంఘించఁగలఁడె?
యిసుమంతపసవుకొ మ్మొసఁగఁజాలనివైశ్యుఁ
డెనసి యంగడిఁ జూఱలిడఁగగలఁడె?
యిలుబాసి వెడలంగ నలయుసోమరి వేగ
మున వారణాసికిఁ జనఁగఁ గలఁడె?

తే. సరవి మావంతుఁ డెక్కినఁ దరల లేని
వారణంబు భారంబు మోవఁగఁ గలదె?
కావున నొకింత సూక్ష్మమా కామితంబె
యీయఁగా నోపవిఁకనిచ్చుటేది చెపుమ. 24

గీ ఎండకన్నను నీడక న్నెఱుఁగకుండి
తనర నఱచేతియర్థంబుఁ గనఁగ లేని
యలఘుతరరాజ్యగర్వాంధు లైనయట్టి
నరవరుల కేల వ్రతములు ధరణియందు. 25

చ. గడియకుఁ బెక్కుమార్గములు కల్లలు పల్కుచు సాధుకోటి త
న్నొడయఁడటంచు మ్రొక్కినపు డూరకయుండుచు నింతచేష్టలన్
గడువడిఁ దా నొకొక్కయెడఁ గండ్లెఱఁ జేయుచు రాజ్యసౌఖ్యముల్
గడుకొనులాహిరీమసక గ్రమ్మిన మత్తులు గారె భూపతుల్! 26

ఉ. బొంకులకెల్లఁ దానకము పుట్టినయిల్లగుఁ గల్మషాళికిం
గొంకక సర్వదుర్గతులకుం దగుమూలము రాజసంబు నీ
వింక నతిప్రియాసమున నిట్లగు రాజసవృత్తి నుండియు
న్బొంకము తో వ్రతంబున కపేక్ష యొనర్తురె పార్థివోత్తమా! 27

గీ. నీకు నీవేళ నొకకాసు లేకయున్న
నిదిగొ మాచేతికాసైన నిచ్చి వేగ
వెలపొలంతినిఁ దెప్పింపు మలర నిదియు
వినఁగఁగాదేని శపథంబు విడువుమిపుడు. 28

ఉ. వాహనము ల్రథంబులును వారణము ల్మొనవు ల్ధనంబులుఁ
గేహములు న్పురంబులును గేవలరత్నవిభూషణంబులున్
సాహసవృత్తితో నొసఁగి చాలఁ బ్రియంబునఁ గూర్చియిప్పుడు
ద్వాహము సేయుకంటె నొకవారవధూటి నొసంగరాదొకో? 29

చ. అనుడు దినేశవంశకలశాంబునిచంద్రుఁడు యోగిచంద్రునిం
గనుఁగొని యోమహాత్మ! తగుకార్య మెఱింగిపరీతి విన్నవిం
చినపనిగాని లోభమునుఁ జెంది వచించుట గాదు మీర లిం
దున కలుగంగఁ బాడియె? బుధుల్ క్షమ సేయరె తప్పు గల్గినన్. 30

క. కావున మీమది కింపుగ
వేవేగ వలంతి యొకవేడుకకత్తెన్
రావించెదఁ గైకొను మో
భావజనిభ! యనిన నతఁడు ప్రమదముతోడన్. 31

క. అటులేని దెలియవిను మి
క్కుటిభూతలనాథ! వారకాంతవిధము ప్ర
స్ఫుటగతిఁ జెప్పెద జంగమ
విటుఁడని యెన్నక కను న్వివేకము మెఱయన్. 32

సీ. సంపూర్ణపూర్ణిమాచంద్రబింబద్యుతిఁ
బెద్దయు నిరసించుముద్దుమోము

విరిదమ్మిరేకుల నెఱిఁ బరిహాసంబుఁ
గావించునిడువాలుఁగన్నుదోయి
బింబికాఫలకాంతిఁ బేర్మిమీఱ జయింపఁ
దివిరెడు సొబగైన తియ్యమోవి
మేలిబంగరుబొంగరాలలీలల నేలఁ
జాలినకఠినంపుఁ జన్నుఁగవయుఁ
తే. గొదమతుమ్మెదకదుపుల గదుముకురులు
కరికరంబుల కెన యనఁ బరఁగుతొడలు
గొప్పపిఱుఁదులు నల్పమై యొప్పుకౌను
పృథ్వినాథ! గభీరనాభియును గల్గి. 33

తరళ. మొలకనవ్వులు వాలుఁజూపులు ముద్దుగుల్కెడుపల్కులుం
దళుకుఁజెక్కులు హంసయానము తమ్మితూండ్ల జయింపఁగా
గలభుజంబులు కంబుసన్నిభకంధరంబును గల్గి తా
వలచియు న్వలపింపనేర్చినవామలోచన కావలెన్. 34

క. పురుషుం డలసినమీఁదటఁ
బురుషాయితబంధగతులఁ బొదువుచు వరుసన్
సురతంబు సేయనేర్చిన
గురుకుచ గావలయు నలరఁ గువలయనాథా! 35

క. నఖదంతక్షతచుంబన
ముఖనిఖిలరతిప్రకారములఁ దానె కడున్
సుఖలీలఁ గలయునీరజ
ముఖయే కావలయుఁజుమ్ము భూపతితిలకా! 36

చ. కలకల నవ్వుకొంచుఁ దమకంబున గంచెల పిక్కటిల్లఁగాఁ
గులుకుమిటారిగబ్బిచనుగుబ్బలు పైపయి నుబ్బఁ దేనియ
ల్చిలికెడుముద్దుపల్కులును జెన్నగ మోహముమీఱఁ గేరున
చ్చిలుకలకొల్కి గావలయుఁ జిత్తజకేళికి భూభుజోత్తమా 37

సీ. నిక్కుచక్కవదోయి నెక్కసక్కెములాడు
 చనుగుబ్బ లురమున నొనర వాని
భుజయుగం బలర మూఁపున లీలఁ గీలించి
 చెలువొప్పఁ జెక్కునఁ జెక్కుఁ జేర్చి
పలుమాఱు గళరవంబులు మీఱ చెలఁగంగ
 నిమ్ముగా మరునిల్లు చెమ్మగిలఁగ
కొనగోటిపోటు లొయ్యన మర్మము ల్నాట
 వగలచే బెదురుమై వడఁకుదోఁపఁ
తే. జొక్కి బిగికౌఁగిలింతలఁ జెక్కుఁ గ్రియలఁ
బ్రేమదళుకొత్త వసియించి పిదపనుపరి
సురతమును బ్రోడయై సేయుసుందరాంగి
కావలయుఁజుమ్ము ధారణీకాంత! యిపుడు. 38

వ. మఱియును 39

సీ. ధనగర్వమునఁ బల్లవునిఁ దృణీకృతలీల
 గణనసేయక పెల్లుకత్తె గాక
కలహించి వేడుకకాని నెంతయు నెగ్గు
 లాడుచు నుండుగయ్యాళి గాక
నెమ్మది యెరునిపై నిలిపి మారునికేళి
 నలరఁ దేలింపనితులువ గాక
ప్రేమచేఁ బిలిచిన బేలయట్టులఁ బల్క
 నొల్లనిమాయలబెల్లి గాక
తే. యొకనిచే విత్త మంది వేఱొకనితోడఁ
గలిసి వర్తించుబద్లోసకారి గాక
పూని యేప్రొద్దునిద్దురపోతుగాక
మదటయును గాక పరికింప మలిన గాక. 40

తే. విటునితోఁ గూడియున్నట్టివెలఁదిఁ జూచి,
బానిసెయు రోగియును గాకపాపి గాక
చేలయును గాక తగ మగవాలు గాక,
యున్నవాల్గంటిఁ దెప్పింపు ముర్వినాథ! 41

క. విను చిత్తిని శంఖిని హ
స్తిని పద్మిని యనెడునాల్గు తెఱఁగులసతులం
దునఁ జేరెన్నికయగుప
ద్మిని గావలె జుమ్ము మాకు మిహిరకులేశా. 42

క. శివపాదభక్తినిరతయు,
నవిరళసౌందర్యవతియు నతిపుణ్యగుణ
ప్రవిమలతరహృత్కమలయు
నవనీశ్వర! మాకు నిచ్చునది యిపు డెలమిన్, 43

సీ. ఘనసారమృగమదగంధసారానేక
సంతతనవ్యవాసనలచేత
మౌక్తికాంబుజరాగమరకతనీలాది
దివ్యమాణిక్యదీధితులచేత
దరుణేందుబింబసుందరదర్పణావళి
తరళితఘనధగద్ధగలచేత
సౌవర్ణపర్యంకసంవ్యాప్తమల్లికా
ద్యతులితకుసుమసంహతులచేత

తే. సరవిఁ దెఱయిడ్డచందువాసిరులచేత
బ్రికటితము లగుజాలవల్లికలచేత
సారదిఁ జేరైననిఖిలవస్తువులచేత
నలరుకేళీగృహంబు గావలయుఁ జుమ్ము. 44

వ. అనిన నృపాలుం డిట్లనియె.

తే. అట్టి కానిమ్ము దేవ మీ రానతిచ్చు
క్రమము మీఱంగ నిప్పుడే గడనసతిని
నలరఁ దెప్పింతుననిపల్కి యాక్షణంబ
కౌతుకంబాత్మ నెంతయుఁగడలుకొనఁగ.

క. తలవరులఁ బిలిచి ధరణీ
తలవరుఁ డవ్విధముఁ జెప్పి తగినధనంబుల్
వలనొప్పఁగ నిచ్చి ముదం
బలరఁగ వెలపొలఁతిఁ దెం డటంచుం బలికెన్. 47

వ. అంత

ఉ పద్మము లెంతయు న్బొసఁగు బాసి వెస న్ముకుళింప విస్ఫుర
త్సద్మములందు భూసురులు తత్సమయక్రియ లాచరింపఁగా
సద్మము మీఱువార లగుసామజయానల కెల్లఁ జాలహృ
త్పద్మము లుల్లసిల్ల రవి పశ్చిమవార్ధిఁ గ్రుంకె నత్తఱిన్. 49

సీ. కర మొప్పు సాంధ్యరాగము మీఱిచెలువారు
నంధకారము పర్వె నఖిలదిశలఁ
జక్కు లాకసమునఁ జక్కనొక్కటకుండె
ముదముతోఁదొగలు జేఁదుదయమయ్యె
జనుల కెల్లను బ్రీతి యొనర వెన్నెల యొప్పె
లలిఁ జకోరములు కోర్కులఁ జెలంగె
నలిని తాఁ దలవంచె నగియెను గుముదిని
కోకంబు లెడబాసి కుందె మదిని

తే. మరుఁడు వాడవింటవిరితూఁపులరయబూని
యేపుదనరారవిరహుల నేయఁదొడఁగె
సతులకుఁ బురుషులకుఁ బరస్పరవిలాస
రసము చిలికెడుపలుకు లింపెసఁగ నపుడు.

సీ. ముత్యాలతాటంకములు గొమ్ము పూఁబోఁడి!
బన్నసరం బిదే సన్నుతాంగి!
భుజకీర్తు లివె చూడు గజరాజగామిని!
యొడ్డాణ మిదిగో మహోత్పలాక్షి!
కరకంకణంబులు గైకొమ్ము హరిమధ్య!
చేర్పుకొ బొట్టిదె చిన్నలాఁడి!
మొగపులతీఁగ చెల్వుగఁ బూను శుకవాణి?
నేవళం బిదె రమ్ము నీలవేణి!
తే. రత్నహారంబు లివె యిదు రాజవదన!
వన్నెచీరలు గొనుము సౌవర్ణవర్ణ
గంధసారంబుఁ బూయు మోకంబుకంఠి
యనుచుఁ దుద లేనికోరిక లాత్మ నలర.
ఉ. పల్లవులెల్ల మొల్లముగ బల్లిదులై కడు మంచివస్తువు
లొల్లలుమీఱఁ బట్టుకొని కూరిమితోఁ బఱతెంచి వారసం
ఫుల్లసరోజనేత్రిలకుఁ బొందలరార నొసంగి వేడ్కరం
జిల్లఁగఁ బెక్కుమక్కువలఁ జెంది సుఖింతు రనేకలీలలన్, 52
క. తలవరు లయ్యెడ నర్థము
లలఘుగతిం గొనుచు సరగ నంచితకౌతూ
హలమానసు లగుచు న్వే
శ్యలగృహముల కఱిగి పిలువసాగిరి వరుసన్. 53
సీ. రమ్ము పద్మావతీ! రావె చింతామణీ!
రా జగన్మోహినీ! రాజరేఖ!
రమ్ము చకోరాక్షి! రా పుష్పమంజరీ!
రావె లీలావతీ! రత్నపుత్త్రి!
రా సుందరాకార! రమ్ము కైరవగంధి!
రావె బింబాధరి! రమ్యభామ!

రావె కోకిలవాణి ! రా సరోరుహపాణి !
రా మధువ్రతవేణి! రమ్ము తరుణి!
తే. రావె నారీశిరోమణి! రమ్ము రమణి!
రమ్ము నవచంద్రికాహాస! రాజహంస!
యనుచు వేవేగ నింటింటి కరిగి యిటులఁ
దలవరులు వారకాంతల నలరఁ బిలిచి. 54

క. ధనములు మణిభూషణములు
ఘనతరచిత్రాంబరములు గలపంబులునుం
గొనుఁ డివె విటజంగమునకుఁ
బనివడి నిద్దురకు నివుడు ప్రమదము మీఱన్.

తే. వనజముఖులార! ధారుణీవరునియాజ్ఞ
యిట్లు కావున మసలక యీక్షణంబ
వలసినంతధనంబును వరుసఁ గొనుచు
వేగముగ రండు జంగమువిటునికడకు. 56
వ. అని పల్కుటయును. 57

సీ. నెఱజాణఁ డొకఁ డింట నిద్దుర చున్నాఁడు
రాఁ గూడ దనె నొక్క రాజవదన
కోడెకాఁ డొకఁడు దాఁ గోరినధన మిచ్చి
వదలనీఁ డనె నొక్క వాలుఁగంటి
మిగులఁ గూరిమి చేయువగకాని నెడబాయఁ
దగదు రా ననె నొక్క చిగురుఁబోఁడి
పల్లవుఁ డొకఁడు దర్పకకేళి కీవేళఁ
గాచినాఁ డనె నొక్క కంబుకంఠి
తే. ననువుకాఁడొకఁ డాసించి వినయలీలఁ
దవిలి యున్నాఁడనియె నొక్క ధవళనేత్ర

విటశిరోమణి యొకఁడిలు వెడలనీక
దంట యై యున్నవాఁడని దంట యొకతె. 58

ఉ. మిండనిఁ బాసి రాఁదగదు మిన్నక పొండని యొక్కతె మఱి చె
ల్వుం డిదె చూడుఁ డట్లగదిలో నియతుండని యొక్క రామ భూ
మండలిఁ బేరు గల్గునపుడుం బగు మేలపసిండిసొమ్ము లీ
తం డొసఁగన్ గడించి చన ధర్మము గాదని యొక్క భామయున్.

తే. ఇట్లు చెలులెల్లఁ దమవిధం బెఱుఁగఁ జెప్పి
రందుఁ గొందఱు పోఁడిగా నిందుముఖులు
మందమధురోక్తు లలరార మానవేశ
కింకరుల కిటు పలికిరి శంక లేక. 60

క. వినుఁ డెఱిఁగించెద నెంతయుఁ
బనివడి గణికాజనంబు పద్ధతు లెల్లన్
వినయం బలరారఁగ నో
ఘనులార! సవిస్తరంబుగా నిఁక మీకున్. 61

గీ. విటుఁడు లేనిరేయి వేదనఁ జెందుచు
నిదుర కంటి కెఱుఁగనేర కుండి
కా సొసంగునట్టి కడజాతివాఁడైనఁ
గల్గఁ గోరు వారకాంత మదిని. 62

సీ. కడుఁ గురూపిని యైనఁ గందర్పనిభుఁ డంచుఁ
నభినుతి యొనరింతు రలఘులీల
నంత్యజన్మునినైన నమలవంశజుఁ డంచుఁ
బల్కుదు రెంతయుఁ బ్రోఢి నవర
నతిమూఢమానసుం డగుమానవునినైన
సరసుఁ డటందురు సరభసముగ
బ్రహ్మహంతకుఁ డైన బరమధార్మికుఁ డంచు
గణుతింతు రెపుడును గ్రమముతోడ

తే. నెన్నఁ గల్గిననీతివిహీనుఁ డైనఁ
దవిలి సద్వర్తనుం డండ్రు తమకు నొక్క
వీసమైనను గాసైన వీడెమైనఁ
జేతి కొసఁగినచో వెలచిగురుఁబోండ్లు. 63

ఉ. చిన్నెల వన్నెల న్నగలఁ జిత్రవిధంబుల ముద్దుమాటలన్
వెన్నెల నెన్నునవ్వులను వేమఱు బిత్తరివాలుఁజూపులన్
సన్నల సైగల న్మిగుల జాణతనంబున వారకామినుల్
చెన్నుగఁ బల్లవప్రణతిచేత ధనంబులు దోఁతు రెప్పుడున్. 64

సీ. ఒకమాఱు పయ్యెద నొరగాఁ దొలఁగించి
సవరించు జిగిగుబ్బ చన్నులలర
నొకమాఱు సోగవెంట్రుకల బన్నునకొప్పు
సడల జల్లున విప్పి ముడుచు మరల
నొకమాఱు మణిమయప్రకటభూషణములు
వదలించి తిరుగంగఁ గుదురుపఱుచు
నొకమాఱు నవ్యమౌక్తికమణీహారము
లొక్కనగోటఁ జెక్కుల గుచ్చి తివియుఁ

తే. జెలఁగి మఱియును శృంగారచేష్ట లలరఁ
జేయుచుండును బెక్కువిహారములను
సొబగుమీఱెడు వగకానిఁ జూచినప్పుడు
మరులు కొల్పును వెలయింతి మహితగతిని. (

చ. పొలుపుగ నిన్నుఁ బాసి యొకపూఁట మహాయుగమంచు నెంచుచు
వలనుగ నీవు నన్నటుల వంచన సేయఁగఁ బాడియే? యిటుల్
దలఁపఁగ నీతియే? యనుచుఁ దక్కుచుఁ జొక్కుచు నిక్కువంబు
వలచినయట్లు మాయలను వారవధూటి భ్రమించుఁ బల్లవున్.

చ. ధనము లవేల పో యిపుడు దాసియునైన గడించు నీకిఁయక్
ఘనముగ మాను నీచెలిమి గల్గుటయే పదివే లటంచుఁ బె
న్వినయపుమాట లాడుచును వేడుకకానిఁ గరంగఁజేసి యొ
య్యన విభవంబుఁగొండ్రు గణికాంగన లెంతయు నేర్పుమీఱఁగన్.
క. వలచినవానికిఁ బడఁతియు
వలచినచందమునఁ దోఁచి వదలదు గాకెం
దులనైన వెలపొలంతికి
వలపును గనకంబునకును వాసన గలదే? 68

వ. అదియునుం గాక. 69

సీ. పల్లవవ్రాతంబు పాలి బ్రాలాకాసి
పరికటిరోద్యన్మద్యపాననిరత
గురుతరానేకదుర్గుణగణాలంకార
సకలమాయావాదజననసీమ
భూరికోపవికారపూరితనిజచిత్త
కఠినవాక్యక్రియాగ్రథితరసన
ధర ననీతుల నెల్ల గుఱుతుమీఱినతావు
దానధర్మదయావిధానహీన
తే. శాకినీభూతభేతాళసముదదైత్య
భీకరాకార విలయగంభీరనినద
సుమశరారామమార్గభాసురసమగ్ర
లగ్నకంటకయుతవల్లి లంజెతల్లి. 70

సీ. కుటిలచలై తఱుచుగా నెఱిసినవెంట్రుక
లొప్పు మీఱఁగ దువ్వి కొప్పు ముడిచి
యిలఁ బ్రాఁతచెప్పుటట్టలఁ బోలి వ్రేలాడు
కుచముల అవికచేఁ గుదియఁ బట్టి

తొడిగినకుబుసంబువడువున ముడతశే
ర్పడి యెడునొడలిపైఁ బసపు రాచి
యెలుఁగుతోలును మీఱి యెంతయు మాసిన
పెద్దపుట్టము చాలఁ బ్రీతిఁ గట్టి

తే. బొసమునొసటను జందిరింపు బొట్టుబెట్టి
యదుముకన్నులఁ గజ్జలం బడర దిద్ది
బోసినోటను దమలంబు పూని యిటుల
విటులఁ బలుమాఱు నగఁజేయు వృద్ధవేశ్య. 71

తే. పద్మ మయిగను దగుమహాపద్మమయిన
శంఖమయిన నొసంగినఁ జాలకుండి
ధనదు మెచ్చ దొకింతైనఁ దనకుఁ గల్గు
విత్త మంతయు నీకున్న వేశ్యజనని. 72

క. వసఁ ద్రాగినపులుఁగుక్రియ
న్విసువక తగఁ బ్రేలుకొంచు వేశ్యాంబ కడుం
బిసరేఁగి బూతులాడు
న్బసఁ గల్గనియీగి యడఁగఁ బల్లవతతులన్. 7

ఉ. ఆకులు పోఁకలు న్మణులు హారములు న్మృగనాభిగంధసారము
లోకలు రూకలు న్మదిని గోరినయట్టిసమస్తవస్తువు
లొప్పికట నొప్పు మాయలొగిఁ బన్నిభ్రమించుచునేర్పుమీఱఁగ
జేకొనుఁ బో విటావళులచే గణికాంబ విచిత్రవైఖరిన్. 7

గీ. మిండఁ డొకనాఁటిరేయి రాకుండెనేని
గాసువీసంబు చేతికిఁ గల్గనందు
కించుకేనియు నిదురఁ బోనీదు కూఁతు
గడవపూఁబోఁడి యవ్వ పెన్కాంచుముప్వ.

వ. ఇట్లగుటం జేసి పల్లవవిరహిత యైనవేశ్య మీ రిచ్చుధనంబుఁ
గొని జంగమవిటుని కడకు రాకుండునే యని యథార్థంబుగఁ
బల్కిన విని. 76

క. నమ్మక నృపభటు లతిశీ
ఘ్రమ్మునఁ గ్రమ్ముకొని సకలగణికాజనగే
హమ్ములు నిమ్ముగ దూఱి ము
దమ్మునఁ బరికించుకొనుచుఁ దగ నచ్చోట్లన్. 77

క. ద్యూతమధుపానమృదుసం, గీతనుసాహిత్యనృత్యకేళులచేతం
బ్రీతిఁ జెలంగుభుజంగ, వ్రాతంబులఁ గనిరి చిత్రవైఖరిమెఱయన్. 78

ఉ. ఈగతి నుండఁ జూచి ధరణీశ్వరుపాలికిఁ జారు లెంతయు
న్వేగమ చేరి తద్విధము విస్మయలీల నెఱుంగఁ జెప్పిన
న్భోగముచానఁ దే కిటుల బొంకులు బల్కుట మీ కొకింతయు
న్బాగగునే యటంచు నరపాలుఁడు కోపము మీఱఁ జూచుచున్. 79

క. ఉన్నంత పొరుగుపల్లెల
కు న్నేగినదూతలెల్ల గొబ్బున నప్పుడే
ఖిన్నత మీఱఁగ నటువలె
విన్నప మొనరింప ధరణివిభుఁ డవ్వేళన్. 80

ఎక్కడఁ జూచినం బురి నొకించుకయు న్నెడ లేక యెప్పుడున్
లెక్కకు నెక్కుడై గడనలేమలు కాచుకయుందు రివ్వు డే
దిక్కున నొక్క వారసుదతీమణి కల్గకయుండు టెంతయున్
మిక్కిలిచోద్య మంచు మది నిల్వక దిగ్గున లేచి యత్తఱిన్. 81

నల్లనిశాలు ముసుంగిడి, యెల్లజనంబులను డించి యింపొంద మహీ
వల్లభుఁడు తానె చనియె మ,హోల్లాసపువేశ్యవాటికున్నతలీలన్. 82

ధీరుఁడు భూవరుం డిటులఁ దీవ్రగతిం జని తద్గృహంబులన్
తోరణగండ్లపద్ధతులఁ జూడఁ దొడంగె విచిత్రలీలం

న్నేరుచుఁ గోరికఁ మదనకేళులఁ దేలుచు నుండువారలఁ
భూరిసుగంధపుష్పమణిభూషణధారుల నిర్విచారులన్. 83

* * * * * *

వ. ఇట్లు చతురశీతిబంధనఖదంతక్షతపరిరంభణాద్యనేక కామశాస్త్రప్రకారంబులం దవిలి క్రీడించుచున్నం గనుంగొని శివశివేతి మంత్రంబును బఠించుచు విఫలప్రయత్నుం డై ధాత్రీవల్లభుండు తన మనంబున వితర్కించె. 84

క. చారులు చెప్పినవిధ మిపు
డారయఁ దథ్యంబ యయ్యె నవ్విటునకు నిం
కేరీతి నొసఁగఁ గల్గుదు
వారవధూమణిని వ్రతము వసి నిల్పుటకున్. 85

క. వెలపొలఁతి గల్గనందున
నిల యేలెడురాజు నంచు నెవ్వతె నైనం
బలిమి దెప్పించిన నది
కలుషంబులకెల్ల మొదలు గాదె తలంకన్. 86

చ. కడునడు రేయి యయ్యె నని కల్లరిజంగము క్రోధచిత్తుఁ డై
వడి నదలించి పల్కునొకొ? వంచనమీఱ వ్రతంబు మీఁదట
న్విడువఁగఁ బోలునో? భువిని విశ్రుతమౌ నపకీర్తి నొందఁగాఁ
బడునొకొ? నీలకంధరునిభాస్వదనుగ్రహ మెట్టు లున్నదో? 87

తే. వేశ్య నొసఁగెద నని మున్ను విశ్వసింపఁ
బలికి యిపు డెట్లుబొంకుదుఁ బాడిదప్పి
మహి నసత్యముకన్నఁ గల్మషము కలదె
నేటు సేయంగ మానవకోటులకును. 88

తే. మును హరిశ్చంద్రముఖ్యు లౌ మనుజపతులు
నిత్యసత్యవ్రతాచారనిపుణు లగుటఁ

గాదె చిరకీర్తి సకలజగంబులయందుఁ
జెంది నిర్వాణరాజ్యాభిషిక్తు లైరి. 89

క. కరి హయ భట రథ శిబికాం
బర ధనమణిభూషణాదిబహువస్తువు లి
ద్ధర నెన్నఁగ సతతంబులె
తరముగ సత్కీర్తిదక్క ధీరాత్ములకున్. 90

క. మును దీక్షయొసఁగువేళను
ఘనుఁ డగుగురునాథుఁ డెంత కాదని యనినన్
విన నొల్లక వ్రతభంగం
బొనరింపఁ దలంచు టిప్పు డుచితం బగునే. 91

క. అదిగావున నవ్విటునకుఁ
గాదుకళ పట్టంపుదేవి నొసఁగి ధరిత్రిన్
విదితం బగుశపథము కో
విదు లెన్నఁగ నిల్పుకొనుట విహితం బనుచున్. 92

ఉ. అవనితలేంద్రుఁ డెంతయు నయంబ గృహంబున కేగి సంతత
పరివిమలశీలయైన తనభామిని నొయ్యనఁ జేరఁ బిల్చి యో
ధవళసరోజనేత్ర! విను ధర్మయుతం బగునొక్కవాక్యము
దవిలినభక్తితోడ విదితంబుగ నీ కెఱుఁగంగఁ జెప్పెదన్. 93

ఉ. సరసమ్మువిూఱ నొక్కవిటజంగము ధూర్జటిఁ బోలి నేఁడు దా
నురుతరలీల నెయ్యెడల నుండియొ వేగమె చేరి నన్సభాం
తరమునఁ జూచి యెంతయు ముదంబున దీవెన లిచ్చి కోర్కె నా
గుణయుతగ నొక్కవారసతిఁ గోర్కె నొసంగు మటంచుఁ బల్కినన్

క. ఇయ్యకొని భటులచేతికి
నెయ్యంబున ధన మొసంగి నెఱి నొకపడుపుం

దౌత్యులఁ దెమ్మని పనిచియు
నయ్యెడ వారలను నమ్మ కతిశీఘ్రమునన్. 95

సీ. చని వేశ్యవాటి యెల్లను గ్రమక్రమమున
వెదుకంగ నందు నవ్వేలఁదులెల్లఁ
బల్లవసహితలై పరిపరివిధముల
గుఱుతుగా మరుకేళిఁ గూడుచున్న
గనుఁగొని వ్రతభంగమునకు నెమ్మది జాల
వెఱచి యెంతయును వివేకిని వని
నీకు నివ్విధమెల్లఁ బ్రాకటం బలరారఁ
దెలుప వచ్చితి నతిప్రవణతి

తే. సింధుముఖి యెన్నఁడు నెఱుంగ నిట్టిచోద్య
మధవుబలుమాయకాఁబోలు నైననీదు
బుద్ధితోఁడుత నూహించి పొసఁగ నొక్క
వాక్య మిట్లని పల్కుమా వలనుమీఱ.

క. అనుమనుజాధీశ్వరునిం
గని మృదుమధురోక్తు లలరఁ గాంతామణి యి
ట్లను హృదయాధీశ్వర మును
వినవే శితిగళునికథలు విబుధులవలనన్.

చ. చిరతరలీల భక్తతతిచిత్తము లారయఁగోరి యీశ్వరుం
డరుదుగఁ బెక్కురూపుల నహర్నిశముం జరియించుఁ దొల్లిఁ
దురితవిదూరుఁడై నచిరతొండనినిశ్చలభక్తిఁ జూడఁ ద
ద్వరసుతుఁ గూరఁగా నడిగి వానికి నీఁడె మనోహరార్థముల్.

తే. అవ్విభుఁడె మున్ను పొదిలె నిమ్మవ్వసుతుని
బూని చంపించుకొఱకునై పోయిదాని.

నధికతరహర్ష మొప్పార నన్న మొనర
వేఁడుకొన్నట్టిబల్లాయలాఁడు గాఁడె. 99

క. అట్టి శివదేవునకు నీ
పట్టున ని న్నడుగు టెంతపని సుగుణుఁడవై
యొట్టిన నొసఁగి శపథము
గట్టిగ నిల్పుకొననలయు ఘనతరలీలన్. 100

మ. నను నెంతేనియుఁ బెద్దఁ జేసి నలినీనాథాన్వయోత్తంస! యి
ట్లనఁగా ధర్మమె? నీవు నాపతివి తథ్యం బేను నీదాసి నిం
దనుమానింపక మీమదిం గలుగున ట్లత్యంతమోదంబుతో
నొనరింపందగుగాక పల్కులను మీ రూహింప నింకేటికిన్. 101

క. పురుషుఁడు దైవం బతఁడే
కరణి నియోగించు నదియె కావించుట కా
కరయఁగ మఱియెందైనం
దరుణుల కొక్కింతయును స్వతంత్రము గలదే! 102

క. సలలితముగ నిహపరసుఖ
ములు రూఢి నొసంగి సకలపుణ్యఫలంబు
ల్గలిగించు విభునికంటెను
దలిరుంబోఁడులకు వేఱ దైవముగలదే. 103

సీ. కాంతామణులకుఁ జొక్కఁపుఁబెన్నిధానంబు
ప్రాకటం బలరారఁ బ్రాణవిభుఁడు
కుసుమగంధులకును గొంగు బంగారంబు
ప్రాకటం బలరారఁ బ్రాణవిభుఁడు
కమలాక్షులకు నభీష్టము లిచ్చుదైవంబు
ప్రాకటం బలరారఁ బ్రాణవిభుఁడు
చిగురుబోఁడులకుఁ జెల్వగుకల్పభూజంబు
ప్రాకటం బలరారఁ బ్రాణవిభుఁడు

తే. చంద్రముఖులకు బహుజన్మజనితదురిత
పటలతిమిరార్క బింబంబు ప్రాణవిభుఁడు
పొలఁతులకుఁ జాల వెలలేనిభూషణంబు
రాజశేఖర! పరికింపఁ బ్రాణవిభుఁడు. 104

క. వ్రతములును దానధర్మము
లతులితగురుదేవతార్చనాదులు విను మో
క్షితినాథ! యెంచుకేనియుఁ
బతిభక్తికి సాటియగునె భామామణికిన్. 105

ఉ. కావున నెల్లరీతులను గర్తవు నీ వెటులానతిచ్చినం
బావనలీలఁ జేకొనక పల్కుట యెట్లది కాదటంచు ధా
త్రీవరముఖ్య! నిక్కముగఁ దెల్పెను చింతిల నేటి కిక్రియన్
భావభవారి భక్తతతిపాలిట నెప్పుడుఁ గల్గి యుండఁగన్. 10

క. అన విని జవనాథుఁడు వే
దన నొందుచు నవ్విశాలధవళేక్షణ న
క్కునఁ జేర్చి వదలి క్రమ్మఱ
ననియె న్మదిలోఁ ద్రుపడఁగ నభినవలీలన్. 1

ఉ. ఓసరసీరుహాక్షి! విను మోకులపావని! యోవధూమణీ!
నీసరి యేరి మానినులు నేటొనరింపఁగ ముజ్జగంబుల
న్వాసిఁ నేఁడు నాపలుకువాక్యము మీఱఁగ వేశ్యకాంతవై
భాసిలి జంగమేశ్వరుని భావజకేళిఁ గఱఁగఁ జేయుమా. 1

ఉ. వారక యీపురి న్నెచట వారవధూమణి గల్గ నందునన్
వారిజనేత్ర! యిన్నిటుల వంచనసేయక వేడ్కకత్తెగాఁ
గోరినవారజంగమునకుం దగ నీవలసెంగదా మదిన్
నేరము లెన్న కియ్యెడల నిల్పుము మద్వచనప్రకారముల్.

ఉ. నీవు పతివ్రతామణివి నీవలనం దగ మెచ్చి మేచక
గ్రీవుఁ డభీప్సితార్థములు ప్రేమ నొసంగెడు సంశయం బెఁకన్
భావమునందు నిల్పక కృపామతిఁ జూడుము నన్ను నియ్యెడన్
నావుడుఁ బువ్వుఁబోఁడి తననాథునకిమ్ముగ బల్కె నిట్లనున్.

క. వలనొప్ప నింతపనికై
పలుమఱుఁ బ్రార్థింప నేల పావనమతితో
నలబాజాఁగుజంగమునకుం
జెలువుగ నన్నొసఁగవలయు శీఘ్రమున నృపా! 111

క. ధరయెల్ల గుత్తఁగొని యొక
దరి నించుకతావు దీనత న్వేఁడుక్రియన్
బరికింపఁ నిటుల హృదీ
శ్వర! కొంచెపుఁబల్కు పల్కవచ్చునె నీకున్. 112

ఉ. భూనుతలీల మున్ వ్రతముఁ బూనితి రెద్దియు నిత్తుమంచు జం
గానకు వారకాంత నిడఁగా నొకగూడనియంతమాత్ర నే
దీనతఁ బల్కఁబాడియె సుధీజనులెల్ల హసింప? నెందునే
నేనుఁగు నెక్కి చక్క నవనీశ్వర! శక్యమె దిడ్డిఁ దూఱఁగన్. 113

చ. అను వినుతాంగిపల్కులు దినాధిపవంశపయోధిపూర్ణిమా
వనజవిరోధి యెంతయు నవారితమోహనిబద్ధచిత్తుఁడై
విని యొకయింత సొమ్మసిలి వేగమె తెప్పిరి యోహ నెలంత! యి
ట్లన గతి గంటిఁగాక తగదా మదినీక్రియ నూహసేయుటల్? 114

క. ఆడినమాట తగ న్విడ
నాడక కైకొన్నమాత్ర నకటా మదిలో
నోడక విటవరునకు నీఁ
బాడియె సువివేక ముడిగి పంకజగంధీ! 115

తే. పద్మదళనేత్ర! నిన్నెడబాసి యొక్క
నిమిషమేనియు నోర్వఁగ నేర్తు నెట్లు!
పరమసాధ్విని నిన్నిట్లు పల్కినట్టి
తప్పు క్షమసేయుమా మది దయదలిర్ప. 116

క. ఈయెడ సింతయు నానతిఁ
జోయక గైకొంటి నెమ్మితో మఱియెందున్
నీయట్టిసతులు గలరే
వేయాఱులలోన నైన విమలేందుముఖీ! 117

ఉ. చంచలనేత్ర! నామదికి సమ్మతిగా నిపు డొక్కమాట యూ
హించి దయన్వచింపుము మహిం జిరకీర్తులనేకభంగులన్
నించు మటంచుఁ బల్కుటయు నీలమధువ్రతవేణి నేరుపు
ల్మించఁగ నన్నరేశుని లలిం గని యిట్లనెఁ బ్రోడజాడలన్. 118

తే. క్షితిప! యిటుల విచారంబు సేయుచుండి
చిన్నమాటలు పలుకంగఁ జెల్లదిదియుఁ
గాక మత్స్వాంతవృత్తియుఁ గనుఁగొనంగఁ
దలఁచితేనియు వినుము డెందమున నలర. 119

సీ. జననాథ! విను హరిశ్చంద్రావనీంద్రుండు
గాధేయుకొఱకు లోకంబు లెఱుఁగ
ధారుణీభారమంతయు వేగఁ బోనాడి
తనపొలంతిని బుత్త్రు నొనర నమ్మి
మునుకొని యంత్యజన్ముని వెంట మధుమాంస
ములు మోచుచునువానిఁ గొలుచుచున్న
నంత నవ్విభునిసత్యవ్రతంబున కాత్మఁ
గరుణించి నిజభక్తవరదుఁ డైన

తే. కాశికావల్లభుఁడు జగత్కారణుండు
విశ్వనాథుండు చండికాధీశ్వరుండు
ప్రేమ సాక్షాత్కరించియభీష్ట మొసఁగి
కావఁడే వారి నత్యంతకౌతుకమున! 120

క. నీవాడినవాక్యం బిపు
డేవిధమున నైన నిర్వహించినదానన్
భానజదమనుఁడు కరుణం
బ్రోవఁగలం డాత్మ నలరి భూవరతిలకా! 121

ఆ. భక్తి విడకయుండు భళ్లాణ! యివ్వేళ
మది దృఢంబుమీఱ మట్టుపఱచి
సేయుకార్య మింకను జింతింపవలదు
నాకు నైనఁ గడువిన్రమగతిని. 122

సీ. అను ఘనజఘనఁ గన్గొని యను జనపతి
విను వినుతాంగి! శోభనత దనర
నీచిత్త మరయంగ నీచందమున నొత్తి
చూచితి నిజమది చోద్య మలర
నిరువురహృదయంబు లేకమై యుండినఁ
గోర్కెలన్నియు నొనఁగూడఁగలవు
మొనసి నిన్నీ వేషమున నొసంగినయప్పు
డవ్విటవరుఁడు క్రోధాత్ముఁ డగుచు
తే. వారకామిని దేకిటు లూరిలోన
వరుని నెడబాసి యొంటిమై సరవి నున్న
యట్టిమగనాలిఁ దెచ్చి తీవనుచు నొల్ల
కాజ్ఞ యొనరింపఁగలఁ డమితాగ్రహమున.

క. కావున ని న్నీరూపము
తో విటశేఖరునికడకుఁ దోడ్కొనిచనఁగా
దీవేళ వేశ్యకామిని
వై వేగమె రమ్మటంచు ననిచినదంతన్. 124

క. అంతిపురి కరిగి యయ్యలి
కుంతల వెలయింతి యునుటకుం జనుచున్నన్
అంతం గని యెంతేనియు
సంతసమున మల్లికాంబ సవతికి ననియెన్. 125

శా. కల్లల్గావు విరాళిఁ గొన్నవిటజంగం బంగనం గోరుచో
నుల్లం బెల్లను బల్లవింప నను నీ నొప్పింప కోచల్లమా
భల్లాణక్షితిపాలశేఖరునకుం బట్టంపుఁజేడెవై
చెల్లంబో యిటువంటిచుల్కనిపను ల్సేయంగ నీ కర్హమే? 126

క. ఓయప్ప వారకామిని
చా యిప్పు డలంకరించి కర మొప్ప మనో
నాయకునికడకుఁ దోడ్కొని
వేయరుగఁగదమ్మనన్న విశదాబ్జముఖీ. 127

తే. అనెడుకూరిమిసవతి నెంతేనిఁ గరుణ
మీఱ నవ్వారిజాక్షి తా గారవించి
పలుకు నిట్లని యోముద్దుకలికి మేలు
చెలఁగి నీబుద్ధి వేవేలు సేయఁజాలు. 128

ఉ. నీరజగంధి నీవనుచు నే ననుచు న్మది భేద మెద్ది యె
వ్వారికతంబునన్ బ్రతిమ వంచన నొందకయుండి భక్తిరో
ప్పారినఁ జాలు నీవ చను మాత్మ గ్రహించిపుడట్టు లుండఁగా
నేరవు కామశాస్త్రగతి నిక్క మెఱుంగవు గ్రోల వారయన్. 129

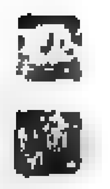
క. ఇభరాజయాన మును నీ
విభుకౌఁగిట మెలఁగుచుండు విధమంతయుఁ గా
దభినవవిలాసనుమశర
నిభుఁ డయ్యెతి రతిరహస్యనిపుణుఁడు సుమ్మీ! 130

ఉ. చొక్కులఁ దక్కుల న్నిగుల సొంపగు తేటమిటారిచూపులన్
జక్కనిమందహాసములఁ జారువిలాసముల న్సలీలఁ బెం
పెక్కుడుదివ్యవాసనల నింపగులియ్యనిముద్దుపల్కుల
న్నిక్కువారకాంతకరణిన్ వలపింపవలె న్భుజంగునిన్. 131

తే. మఱియునసమాస్త్రశాస్త్రప్రమాణసరణిఁ
దవిలిపురుషాయితాదిబంధములయందుఁ
బ్రోడవై కూడలువలయు నేర్పునఁ జెలంగి
పల్లవునియుల్ల మల్లనఁ బల్లవింప. 132

క. అటుగాక హృదీశ్వరుచెం
గట నే నియ్యకొని వచ్చి క్రమ్మఱ నిపు డో
కుటిలాలక! నిన్నంపినఁ
బటువైఖరి నలుగఁడే నృపాలుఁడు చెపుమా? 133

తే. అని సవతి నూరడిలఁ బల్కి యాతుణాంబ
చల్లమాదేని తుది లేని సంతసంబు
దనరఁ బతిహితమునకు నైతానె వేగ
మున నలంకృతి యొనరించుకొనఁదొడంగె. 134

తే. సుందరులు గొందఱప్పుడయ్యిందుముఖికిఁ
గుందనపుబిందియలయందుఁబొందుమిగుల
నెంచఁగలిగిన పన్నీరు నించి చాల
నంద మొప్పార జలకంబు లార్చి రొగిని. 135

క. ఉడురాజవదన యొక్కతె
తడియొత్తె న్రాజసతికి ధౌతాంబరముల్
వడిఁ దాల్చె నొసఁగె సొగసుఁ
గడువేడుకతో నొకర్తు కాంతామణికిన్. 136

ఉ. సొంపుగ నింద్రనీలమణిశోభల నేలఁగఁ జాలి సోగలై
పెంపెసలారుముంగురులఁ బెద్దయుఁ గ్రొమ్ముడి దిద్ది దిక్కులన్
ముంపుచుఁ బెంపుమీఱెడు సమున్నతదివ్యసుగంధయుక్తమా
సంపెఁగదండఁ జుట్టె నొకసారసనేత్ర నృపాలపత్నికిన్. 137

ఉ. ముద్దులగుమ్మ యోర్తు చెలిముందర గొప్పమెఱుంగుటద్దముం
దద్దయు నిల్పె నొక్కవనితామణి కస్తురిబొట్టు మోమునం
దిద్దెఁ బడంతి యోర్తు సొగిది న్మకరీమయరేఖ లెంతయున్
ముద్దియతళ్కుఁజెక్కులను మోహనలీల లిఖించె నేర్పునన్ 138

చ. కలువలఁ గేరుచంద్రముఖికన్గవ నొక్కవధూలలామ చె
ల్వలరఁగఁ గజ్జలం బిడియె నబ్జనిభానన యోర్తు వేడ్క రం
జిలఁగను నీలవేణి జిగిసిబ్బెపుగుబ్బలపైని జొబ్బిలం
గలప మలందె నంచితసుగంధయుతంబుగఁ జిత్రవైఖరిన్. 139

సీ. చారుముక్తాహారవారము ల్గళమున
నించె వేడుక నొక్కమించుబోఁడి
సౌవర్ణకర్ణభూషణము లందముమీఱఁ
దగిలించె నొకశీతధామవదన
ఘనమైన పచ్చలకడియంబు లిరవుఁగా
బెట్టెఁ జేతుల నొక్కబిసరుహాక్షి
కమనీయరత్నసంఘటితమై చెలువొందు
మొలనూలిడియె నొక్కమోహనాంగి

తే. పాదముల నందియలుబెట్టి భామయొకతె
నుదుటఁజేర్చుక్క నిడె నొక్క సుదతిమఱియుఁ
బేరుగలభూషణములెల్లఁ బ్రేమ నిడిరి
రమణు లింపార నప్పు డారాజసతికి. 140

వ. ఇట్లగణ్యశృంగారధారిణి యై యనంతరంబ. 141

సీ. ఘనసారచందనకస్తూరికాముఖ్య
దివ్యగంధంబులు దిశలఁ బర్వఁ
గింకిణీనూపురక్రేంకారనాదము
లుక్కడునింపుమీఱ నొక్కటఁ జెలంగ
ఘనరత్ననికరసంఘటిత యై తనరారు
నవ్యకాంచనభూషణములు మెఱయ
భూరికుంతలబంధభారంబుచే మించి
మంద మై నడకలు సందడింపఁ

తే. బీనకుచకుంభయుగళంబు పేర్మిఁ బొదల
లలితశృంగారలీలావిలాసములను
వాసి మీఱంగ నమ్మహీశ్వరునికడకు
నింతి యరుదెంచె మదనునిరంతి యనఁగ. 142

క. ఈరీతి నతులతరశృం
గారము దనరారవారకాంతయుఁ బోలెం
జేరి తనయెదుట నిలిచిన
నారీమణిఁజూచి ధరణినాథుఁడు వేడ్కన్. 143

క. ఈలలనారత్నం బీ
నీలాలక యీవినిద్రనీరజముఖి యీ
లీలావతి తగు నా కని దన
పాలిటిజంగమున కెంచుఁ బ్రణుతించి వెసన్. 144

తే. భూమివిభుఁ డంతఁదనయంతిపురము వెడలి
నెలఁతఁ దోడ్కొనియరుగఁ జోనింగినుండి
చూచి సురకాంత లెంతయుఁ జోద్యమంది
యెల్లవారును దమలోన నిట్టులనిరి. 145

సీ. ధారుణీశ్వరుబుద్ధి పూరి మేసఁగఁబో
సరగ నెం దుండియో జంగ మొకఁడు
చేరి వారాంగనఁ గోరినతఁటి నియ్య
గొనకొని యెచ్చట గొదువకాని
తనభక్తి చెడకుండ బనివడి వేశ్యగా
నిల్లాలిని నొసంగె నిట్టిచిత్ర
మెప్పుడు ననువార లొకకొందఱును భళా
చాన యొక్కతెయైన మానవేంద్రుఁ

తే. డేటికి నొసంగు ముద్దియ లిద్దఱగుటఁ
జేసి వారలు తమలోన జెలగి పోరు
చున్న గన్నెని యిపు డిచ్చుచున్నవాఁడు
గాని నిక్కంపుభక్తిఁ గాఁగలదె యిటుల ? 146

క. ఇచ్చిన నిరుపుర నొక్కట
నచ్చం బగుభక్తితోడ నర్పింపక యీ
కుచ్చితములు తగ వనుచున్
మెచ్చక యొకకొంద ఱేమిమే లనువారున్. 147

చ. పురములు వాహనంబులును భూషణముల్ ధనధాన్యముల్ నవాం
బరములుఁ బాఁడిధేనువులుఁ బ్రార్థనసేయక జంగమయ్య యే
తెఱఁగున వేశ్యఁ గోరె ! నతిధీరత నట్లతఁ డింతిఁ గోరినన్
ధరణిపుఁ డిట్టు లియ్యకొనెఁ ! దా నని పల్కెడువారు కొందఱున్

క. ఇయ్యకొని వారసుందరి
యెయ్యెడలం గల్గకున్న నిల్లాలి నిటుల్
చయ్యన నొసఁగుట ఘనతయె
యియ్యిలపతి కనుచుఁ గొంద ఱెన్నెడువారున్. 149

సీ. ఆసరోరుహనేత్రయైనఁ గాదన కిట్లు
పతివెంట వేశ్యయై భవ్యగతిని
జనినంత భక్తియే యనువారు కొందఱు
గట్టిగా భక్తిమార్గంబు పూని
నప్పుడే భక్తుండు చెప్పినవిధమెల్లఁ
జేసిన నిల్లాలు సేయకున్న
నదియపో చిత్తిని యనువారు గొందఱు
సతికి భర్తకు నొక్కమతియయైనఁ

తే. గల్గు నభిమత మిది కల్ల గాదు నృపుఁడు
లీల నీజంగమునకు నిల్లాలి నొసఁగి
హరుని మెప్పించి బొందితో నరుగఁగలఁడు
సరగఁ గైలాసమున కెల్లజనులు నెఱుఁగ. 150

క. అనువా రొకకొందఱు నై
కనుఁగొన నవ్వేళ నృపతి కాంతామణి వో
డ్కొని చని యలజంగమరా
యనిసన్నిధి నునిచి యిట్లు లనియెం బ్రీతిన్. 151

క. తగుచిగురుఁబోఁడిఁ దెచ్చితి
నొగి మీకుఁ బరిగ్రహింపుఁ డోసామి ! యనన్
నగుమొగ మలరఁగ నపుడ
జ్జగతీపతితోడ యోగిచంద్రుఁడు పల్కెన్. 152

తే. రమ్ము బల్లాణ నిక్కంపురాజ వనుచు
నెమ్మదిని జాల నీమాట నమ్మియుంటి
మెంతదడవయ్యెఁ బడఁతిఁ దే నేగియిపుడు
పూనినయోజయెంతైనమానఁగలదె ? 153

క. రంగుగ జంగమవిటుఁడను
చుం గడు నిబ్బంగిఁ జులకఁ జూచితో తలఁపక
వెంగళివి భూప ! నీ కే
సంగతి నలరారు మానసము నామీఁదన్. 154

సీ. కామాంధకారినై కడఁకతో నీరాకఁ
గాచుచుండఁగ మూఁడుకన్నులయ్యెఁ
దలయేలు బరువయ్యెఁ దగ మేను సగమయ్యె
గళమూలమునఁ జందునిలుకడయ్యె
వలనొప్ప మునుపటివగ దప్పె వలపును
విరిగెను నడు రేయి సరవి నయ్యె
నా కేటి కీవేశ్య నీకేటినిజభక్తి
బూటకంబులచేతఁ బ్రొద్దుఁగడపి
తే. నాఁడవింతియకాక భూనాథలెచట ?
వ్రతము లెచ్చట ? ఘనశైవమతము లెచట ?
నెందుఁ గొఱగానిపొలఁతుక నిటులఁ దెచ్చి
యుందుకొమ్మనువారెందునైనఁగలరె! 155

వ. అని వెండియు నిట్లనియె. 156

తే. అనవలసి నిన్ను నిటువలె నంటిఁగాక
తగునె వేశ్యలతోఁ బొందు తాపసులకు
నలసితివి భూప! మాకునై యధికముగను
దీనిఁగైకొమ్ము నీవైనఁ బూని యిఁకను. 157

సీ. అనువిటవరునిఁ గన్గొని వినయోక్తి ని
ట్లను మనుజాధీశుఁ డనువుమీఱ
నయ్యలు మీ రెట్టు లాడినఁ దగుఁగాక
క్షితి నయ్యలకుఁ దెచ్చుచిగురుఁబోండ్ల
నవ్వలుగాఁ జూడ నర్హంబు మాకును
దవిలి మీ కిట్లాడఁ దగునె యమ్మ?
నాఁకలి గొన్నచో నన్న మెవ్వరికైనఁ
గలిగిన విడనాడఁ గాదు సుమ్ము
తే. మీమదికి సంతసం బైనమీననేత్ర
నరయుచుండంగఁ దడవయ్యె నయ్య యింకఁ
దప్పు లెన్నక కైకొమ్ము తరుణి నిపుడు
కరుణనని భక్తినడుగుల కొరగుటయును. 158

క. నృపతిఁ గృపఁ జూచి యపు డా
కపటపువిటజంగమయ్య కడునర్వుచు నో
తపనకులవర్య ! యోర్పుఁగ
నిపు డాడితిఁ గాక సాటి యేరీ నీకున్. 159

ఉ. కావలె నన్నమాత్రమున, గౌతుకముం జెలువారఁవారరా
జీవదళాక్షిఁ దెచ్చితివి చెన్నలర న్బదివేలు సేయు నీ
భావజుచేతిమేలినునుబంగరుబొమ్మను ముద్దుగుమ్మన
జ్జీవునకు న్విధాతకును శేషునకుం దరమే నుతింపఁగన్? 160

క. ముద మొదవఁగ నలచందురుఁ
గదుమఁ దివురు నువిదనుదురు కడుఁ బొదలెడు తు
మ్మెదకొదమకదుపుఁ జెదరఁగ
నదలించు న్నుదతి మృదువు లౌ పెన్నెరులున్. 161

క. వాసిగ నీసుదతీమణి
నాసము నాసమమె యంచు నవగంధఫలి
న్భాసురగతి గ్గెని పరి
హాసం బొనరించు సంతతాంచితలీలన్. 162

తే. చెలఁగి జగములు గెలువంగఁ దలఁచియిడిన
మరునిబలుసింగిణీవిండ్లు తరుణిబొమలు
కడఁక నవ్విండ్లఁ బూన్చినకలువతూఁపు
లీపయోజాననమిటారిచూపు లరయ. 163

క. చిగురాకు కెంపుబింబము
పగడంబును జెందిరమును బంధూకము ని
మ్నగువయధరమ్ముతోఁ డుతఁ
దగునే తుల యనఁగ నెట్టితావుల నైనన్. 164

క. పలువరుస మొల్ల మొగ్గల
పలువరుసఁ గెల్వఁ జాలు భామినినునుఁ జె
క్కులు తళుకుటద్దములతోఁ
గలహించుం దొమ్మిదులను గర్ణము లెంచున్. 165

తే. చెలువపలుకులు గండుఁగోయిలల నేలు
నెలఁతచిరునవ్వు లేఁతవెన్నెలల నవ్వుఁ
గలికికంఠంబు క్రముకంబు నలరు భిన్న
ములుగఁ గావించు నెంతయుఁ జలముమీఱ. 166

చ. పరువడి నంచితంబు లగుబాహుమృణాళములొప్ప గొప్ప లై
యఱుతను వ్రేలుమౌక్తికపుహారములంచులఁ జీరులాడఁగా
గుఱుతుగ నెవ్వెలందికుచకుంభయుగం బలరు న్మనస్సరో
వరముల సంభవించి చెలువం బగుతామరమొగ్గలో యనన్. 167

ర్చిమబారును గేరు నూఁగారు
వళు లబ్ధి వీచికావళుల నేలు
నిసుకదిన్నియలతో నెనఁ బోరుఁ బిఱుఁదులు
కరితుండముల నెగ్గులరయుఁ దొడలు
మెఱయుకాహళులతో మైనయును జంఘలు
పాదయుగ్మము కచ్ఛపములఁ దోలు
నఖపంక్తి పరుమాఱు నగుఁ దారకంబుల
నడలు రాయంచలఁ దొడరి యెంచు

తే. మేలిమిపసిండిచాయల గేలిసేయఁ
బూని నిక్కంబుగా దీనిమేనికాంతి
యెందు నిటువంటి చెలువైన యిందువదన
కలదె? పరికింప మార్తాండకులవరేణ్య! 168

క. అని వనిత నెంచి యాగురు
వను నో జననాథ! నీగృహంమునకు మముఁ దో
డ్కొని చను వేగమ యిక్కఁ ద
క్కిన తావులు వలదుసు మ్మొగిఁ మాకనుచున్. 169

క. నరపతి వల్లే యని య
గ్గురునకుఁ గైదండ యిడుచుఁ గొమరొప్పఁగ నా
యిరువురఁ దోడ్కొని తనమం
దిరమునకుం దెచ్చి యునిచి తిర మగుభక్తిన్. 170

గీ. అర్ఘ్యపాద్యాదు లొసఁగి ప్రహర్షఁ జేసి
యిలు వెడలివచ్చితగఁదన వెలఁదికనియెఁ
గలికి! యిన్నాళ్ళు నాయకుకుఁ గౌఁగిలించు
వరుస నీజంగమయ్య కీవలయుఁజుమ్ము. 171

క. కాదేని దునియలుగ వడి
మోఁదెద నని చేత ఖడ్గముం బూని మహా
హ్లాదమున నుండె నొకదరి
నాదిత్యకులాంబునిధి శశాంకుఁడు పేర్మిన్. 172

ఉ. అయ్యెడఁ బల్లమాంబ విభునానతిఁ గైకొని వాఁడిచూపు లొ
య్యొయ్యన మీఱ లేనగవు లొప్పఁగఁ జెక్కులఁ బొలఁతిచ్చిమైఁ
బయ్యెదజాఱ ముద్దునునుఁబల్కులు చెల్వలరార నవ్విటుం
జయ్యనఁ జేరి మ్రొక్కి నెఱజాణగు బిల్ల నెఱింగి రంగుగన్. 173

క. చెఱకులు గొబ్బరియును శ
ర్కరయుం బాలును ఘృతంబు కలపంబుల్ పెం
నెఱి ఫలరసాన్నములు గ్రొ
వ్విరులు నడుమొసఁగి యంత వేడ్కలుమీఱన్. 174

గీ. పండుటాకులు కపురంబుఁబాగములును
ముత్తియపుఁజూర్ణమునుగూర్చి ముగ్ధ విడెము
చుట్టియొసఁగుచుఁ బవళించి సుభగలీల
నున్న యద్దేవుచరణంబు లొత్తుచుండె. 175

క. పరిభాషింపఁగఁ జూచిన
మఱి యావిటుఁడించుకైన మాటాడక సు
స్థిరముగ నుండిన నమ్మద
కరిగామిని యతనితోడఁ గమ్మవడి ననియెన్. 176

సీ. ఏవిచారములేక యిటు లున్నఁ జెంతను
జేరిన మే లేమి వారసతికిఁ
బల్కరించిన మాఱుపల్కవు మూఁగలా
గున రతిసేయంగఁ గోర విపుడు

బోరియుంగ శిశువ వింతయుఁ గావు
కడురూఢి నున్నావు గండుమీఁటి
యిత్తఱి నీకింత మెత్తదనం బేల
జాగు మానుము పొద్దు చాల నరిగెఁ
తే. బురుషుఁ డోఁగిఁ జేయి. సేయకే పొలఁతిచేయి
చేయరాదనిచూచినఁ జెలఁగియున్న
కొదువ లెన్నఁదలంచితో గుట్టుతోడ
నున్నవాఁడవు? నీ కిది యొప్ప దనఘ ! 177
చ. సరసము మీఱఁ జేరుచును శయ్యకుఁ దారిచి కౌఁగిలించి సు
స్థిరముగ మోవి యాని నునుఁజెక్కులు గోళుల నొత్తి లీలఁ బ
ల్మఱు మరుకేళిఁ గూడి చెలిమానసముం గఱఁగింపకున్న నె
న్నరు నరు లింతయు న్మగతనం బని పూని భుజంగపుంగవా! 178
క. అగుఁ గాని లె మ్మటంచుం
జిగురాకుంబోఁడి యతనిఁ జెనకినఁ దా ని
మ్ముగ లేవక స్థాణువనం
దగియున్న మహాత్ముఁ జూచి తనలో ననియెన్. 179
చ. శివశివ! సేవయెంతయును జేసినఁగైకొనుఁగానిఁయీవిట
ప్రవరునకించుకేసియును బొఱదు మోహము నెమ్మనంబునం
దవిలిపుడెంత లెమ్మనుచుఁదాబతిమాలిననుంగఱంగఁడీ
భువిఁజలికొట్టి పైనిడినఁ బొందలరారెడు వెన్న కైవడిన్.
సీ. నిక్కువంబుగఁ దూర్పుదిక్కు వెల్వెలబాఱెఁ
జుక్క లొక్కట వేఁగుజుక్క పొడిచెఁ
దామ్రచూడంబులు తవిలికూయఁదొడంగెఁ
జదలున నుడులు తేజంబుతప్పె

జారచోరాదుల సంచారములువాసెఁ
గమలాప్తుఁడుదయించు సమయమయ్యె
నిపుడైనమరు కేళినిచ్చసేయఁడు మంకు
జంగమివ్విట చిహ్నచనునె యెందు?
నీశ్వరాయెట్టి చిత్రంబొయిది! యటంచుఁ
దత్తరింపక విభునిచిత్తంబుగాను
బలిమినైననుగావింతు నలరనితని
ననుచువిరిపాన్పుపై నెక్కెనయ్యధూటి.

సీ. ఘనతరంబుగ దీపకళికలు నల్గడ
వెలుఁగఁ గప్రపుధూపములు చెలంగఁ
గాంచి సమంచిత ఘంటానినాదము
లొప్పిఁయఁబుప్పొడి భూతికరణిఁదనరఁ
బరిమళాదులవింత బాగులు చెలువార
సొగసుపల్కులు శివస్తోత్రములుగ
నలరసన్మణి గణంబులు హారతులలీల
నమరంగ ఫలరసాన్నములు చాల

తే. లింగనైవేద్యములభంగి రంగుమీఱ
నతివ శివరాత్రి చేసెడుగతిని దనర
దేహ మంభవున కర్పింపఁ దివిరి యపుడు
కరయుగము చాఁచి తుదిలేని కౌతుకమున. 182

తే. శంభుఁ డాచల్లమాంబహస్తములలోన
నిప్విధంబున బాలుఁడై నివ్వటిల్లి
యవ్వెలందుక మదిగట్టిదనుచు నోలిఁ
జనులఁ జేపూర వాపోయెఁ జన్నుఁగుడువ 183

సీ. , చాటున నొదిగియున్న నృపాలుఁ
డనె సతి కద్భుతస్వాంతుఁ డగుచుఁ
బాలఁతిరో! యిది యేమి పుట్టుగొడ్రాలవై
యున్న దానికిఁజోద్యమొప్ప నిట్లు
శిశువు వాపోయెడిఁ జెప్పు ఘటించుఁ దా
లోపలికి కేగక లోఁతుఁ దెలియ
నడిగిన నిట్లను నవనీశ! కంటివా
మెచ్చుగా మిండఁడై వచ్చినట్టి
తే. యొడయఁడిప్పుడు బాలుఁడై యుండి పొగులు
చున్న వాఁడనఁగ విస్మర నువిదఁత్రోడఁ
దరణివంశాంబునిధిశీతకిరణుఁ డైన
ఘనుఁడు భల్లాణధారుణీకాంతుఁ డనియె. 185

క. బాలుని కివ్విటపద్ధతు
లేలా వల దనుచుఁ లిరుగడ నొనరక్
వ్రేలుమును వేసిఘృతమున్ను
బాలును బోయుము చెలంగి బాలేందుముఖీ! 186

తే. నావుడు లతాంగి యిట్లను భూవరేణ్య
పాలు ద్రావఁడు కొట్టంగఁ గేలు రాదు
మూఁడుకన్నుల నలరి యున్నాఁడు చూడ
నితరులకుఁ జెల్ల దివ్వింత యింతయైన. 187

తే. అనుడు నృపుఁడింతిఁబోడి తెమ్మని యొడయని
నివ్వలికి మూఁడుకన్నుల యీశ్వరుండు
వెఱ్ఱిగొఱ్ఱెను జేసి నన్ వేశ్య నడిగి
కొసరి మనభక్తి దెలియంగఁ గోరెనిట్టుల. 188

క. అనుటయు బాలునిఁ దోడ్కొని
వనితారత్నంబు వేఁగ ద్వారము వెడలన్
ఘనుఁ డాశంకరుఁ డంతట
మునుపటితన చిఱుత చందములు మాని వెసన్. 189

సీ. జడలలో మిన్నేఱు జాబిల్లి సికపువ్వు
పులితోలు నునుశాలు పునుకసరులు
చేత ముమ్మొనవాలు చిలువసూడిగములు
నొసటమిక్కిలి కన్ను విసపుఁగుతుక
నెలిమిడి మెయిపూఁత తెలిగిబ్బ తత్తడి
సగమేన గట్టులసామిపట్టి
మొగమునఁ జిఱునవ్వు మిగులఁ గూరిమిచూపు
వన్నెమీఱెడు పాఁపజన్నిదములు

తే. నలర నలువయు నెన్నుండు నఖిలసురులు
మునులు ప్రమథులుఁగొల్వ సమ్మోదమునను
భవుఁడె సాక్షాత్కరించెఁ గృపాసమగ్రుఁ
డగుచు భల్లాణు నెదుట నత్యద్భుతముగ.

తే. అవ్విధంబునఁ బ్రత్యక్షమైనయట్టి
యవ్విరూపాక్షుఁ గాంచి సాష్టాంగ మొఱఁగి,
ముదముతోడుతఁ గేల్దోయి మొగిచి యవని
నాయకుండిట్టులని నుతి సేయఁదొడఁగె.

ఉ. జయ జయ నీలకంఠ! పురశాసన! శంకర! ద్విడ్భయంకరా!
జయ జయ శాంభవీరమణ! చంద్రవిభూషణ! భక్తపోషణా!
జయ జయ దేవదేవ! మదసామజభంజన! యోగిరంజనా!
జయ జయ ఫాలనేత్ర! విలసద్గుణమండన! దైత్యఖండనా. 19

తుషారకలపారద పటీరతరశారద విశాలతరనీరద
రణసురాహిత విదారణ! జగద్భరణకారణ! మహాభయ
నివారణ! భృతైణాసూర! గణనాథ! శ్రుతిపారగ! జగన్నుత! ఘనోర
గవిభూష! రిపుహార! గరళాంకా! సారసభవార్చిత! సుధీర! సముదం
చితకృపారససమగ్ర! ఘనసారసమహాసా. 193

దండకము. జయ గిరిశ! సురేశ ముఖ్యామరస్తోమమకాళిస్థిత స్నిగ్ధచా
మీకరోదగ్ర రత్నప్రియుక్తావతంసప్రభా సంచయాంచత్పదాంభో
రుహా! భక్తలోకామరోర్వీరుహా! హారహీర కర్పూర డిండీర మం
దార గోక్షీర హారావళీ చారుకీర్తిప్రకాశా! మహేశా! కపర్దాంచి
తేందుప్రభామండల ప్రస్ఫురద్దివ్యకల్లోలినీ కైరవేందీవరా! ధీవరా!
గ్రావరాట్కన్యకాచారువక్షోరుహద్వంద్వలిప్తాంగరాగ ప్రదీప్తోరు
వక్షోంతరా! సంతతోద్యత్సరోజాతాండభాండోదరా! భూరి
వేదండ చర్మాంబరా! తాండవాడంబరా జంభ జిద్రత్న!
శోభావిడంబోజ్జ్వలత్కంఠ హాలాహలా! వాలఖిల్యాది యో
గీంద్ర హృత్పంకజేందిందిరా! సుందరాకార! లోకైకవీరా!
సువర్ణాద్రిధీరా! భుజంగేంద్రహారా! మహోదార! వారాశిగంభీర
నారాయణస్తోత్రపాత్రీంచితానంద చారిత్ర నీదివ్య చారిత్రముల్
శ్రీశ వాగీశ భోగీశ దేవేశులున్ వర్ణనల్ నేయఁగాఁ జాల రే
నెంతవాఁడన్ మహాసూధుఁడన్ నీవు కారుణ్య భావంబుతో నన్ను
రక్షింపనూహింప నీరీతిఁ బ్రత్యక్షమైనిల్చి బ్రహ్మాదులున్ సిద్ధ
యోగీంద్రులున్ గానలేకుండు నీపాదకంజాతయుగ్మంబు వీక్షింపఁ
గాఁ జేయుటం జేసి నేధన్యతం జెందితిన్ బూని లోకంబులున్ సత్ప
దార్థంబుగాఁ గానంగలేకుండు చందాన నత్యంతమాయాంధకారంబు
చేఁజిక్కి నిం గానఁగాలేక దైవంబు లంచున్ వడిన్ ఱాలనెల్లన్
సమర్పించి యందేమియున్ మేలునొందంగ లేకుండు రెంచన్

ఘనుల్ గొంద త్వన్మనస్సుజ్ఞానదీపంబు దీపింపఁ
గాంచి వాంఛార్థముల్ గొందు రానందలీలన్
గొల్చి ముమ్ముక్తి కాంతామణిం జెంది శశ్వద్విభూతిం బ్రకాశించు
చున్నట్టిసద్భక్త సంఘంబులంబోలె నన్నుం గృపాదృష్టి నీక్షించి
రక్షింపు మీశా! వియత్కేశ! పాపౌఘనాశా! నమస్తేనమస్తేనమః

క. ఇచ్చెద నేవరమయినను
 హెచ్చుగఁ బ్రార్థింపు మిప్పు డిమ్ముగ మాతో
 నెచ్చటనైనం దుల యన
 వచ్చు నిజం బైనభక్తవరు లిలఁ గలరే? 195

చ. అడిగిన లేదటంచు విడనాడక నీదగుభక్తి చక్కఁగాఁ
గడు గడముట్టఁ జేసితివి కౌతుకముం జెలువార మేలు నీ
పడఁతిని వారకాంతఁగను బ్రాఘి నొసంగిరి నన్న సంశయం
బుడుగుము ధారుణీతలవరోత్తమ! నిక్కము మానసంబునన్. 195

తే. సుతుఁడ నైయుంటి నీ కిపు డతులితముగ
 జనకుఁడవు నీవు నీసతి జనని మాకుఁ
 దిరముమీఅంగ నమ్ముమా దేవతోడ
 సాటిసుమ్ముధరిత్రీశ! సేటుసేయ! 197

చ. అని కృపఁజేసి శంభుఁ డపు డంబిక కిట్లను నోవెలంది! యి
య్యినకులనాథుచంద మిపు డిమ్మలరం గనుఁగొంటె! నేను వే
శ్యను వెసఁ గోర నియ్యకొని సద్గుణికాంగన గల్గకున్నచోఁ
దనకులకాంతనే యొసఁగెఁ దథ్యముగా నెలయింతి బాగుగన్. 198

క. ఇతఁ డింతవిరహమోగుం
 డితనికి మనలోక మిప్పు డిత్తమె యనినం
 బతిపల్కులు తగ విని పా
 ర్వతి దా నిట్లనియె మిగులఁ బ్రమదముతోడన్! 199

ఇందుకిరీట ! నీకేభక్తవరుఁడైనఁ
ప్రాణం బొసంగును భాగ్య మొసఁగుఁ
దలఁ దెంచి యొసంగును లలిఁ దనూజునిఁ గూరఁ
గా వండియొసఁగును గానియిటుల
మానంబు దిగనాడి మానిని నీరాదు
మాన మిచ్చుటఁజేసి మానవేశుఁ
డధికనిశ్చలభక్తుఁ డత్యంతసజ్జనుం
డితనికి మనలోక మీయవలయు

తే. ననిన శర్వాణిపలుకుల కలరె నభవుఁ
డంత మునులును బ్రహ్మాదు లభినుతింపఁ
దొగలుముకుళింపఁ బద్మముల్ తగహసింప
దరణియుదయాద్రిపైఁదోఁచెఁదక్షణంబ. 200

సీ. దివి నప్సరోజనుల్ దవిలి నృత్యం బాడఁ
గర మొప్ప గంధర్వవరులు పాడ
సకలదేవతలును పరికటించి పొగడంగ
శుభలీల దివ్యదుందుభులు మ్రోయఁ
బుడమి నెల్లెడలను బుష్పవర్షం బొప్ప
నరు లెల్లఁ దలలెత్తి యరసిచూడ
భళ్యాణధరణీశుభామల నిరుపమ
ధర్మవిమానంబుపైని వేడ్కఁ

తే దనర నెక్కించుకొని కడు ఘనతమీఱఁ
బూని భల్లాణుతో జగంబులునుతింపఁ
దనరవృషభేంద్రు నెక్కి యాతలమునుండి
భవుఁడు వేంచేసెఁగైలాసభవనమునకు. 2

సీ. అనిన నయ్యీశ్వరుం డానందచిత్తుఁడై
గౌరియుం దానును ఘనతతోడ
భల్లాణభూపాలుఁ బ్రమథులలోఁ బెద్దఁ
గాఁ జేసి పట్టంబుగట్టి మిగుల
మంగళగీతంబు లంగనల్ వేసఁ బాడ
శంఖాదిరవములు సరవిమ్రోయ
నిరుగడ బ్రహ్మాదిసురలు సేవింపంగఁ
బ్రమథగణంబులు బలిసి కొల్వ
తే. రమణతోఁ దాను దగ పరబ్రహ్మ మగుచు
జగములన్నియు నేలుచు శాశ్వతముగ
రత్నసింహాసనస్థుఁడై రాజసమున
నవిరళం బగుసుఖలీలఁ దవిలి యుండె. 202

సీ. అనుచు సూతుఁడు నైమిశారణ్యవాసులై
యలరుచుండెడు శౌనకాదులకును
రమణీయబసవపురాణోక్తమైనయీ
భల్లాణరాయభూపాలచరిత
వినిపించుక్రమమును బనిమీఱ నానేర్చు
విధమున రచించి విమలభక్తి
దనర మీకొసఁగితిఁ దగ మీర లిందుల
తప్పుల క్షమచేసి దయదలిర్ప
తే. నిమ్మహాకావ్య మెప్పుడు నిద్ధరిత్రి
నేర్పుతో విస్తరిల్లి బుధేంద్రులెల్లఁ
బొగడ నాచంద్రతారార్క మగుచునుండు
నటుల నొనరించిమముఁ బ్రోవుమయ్య శర్వ 203

కృతులిడయి
ధ...ంగవివరులు సంపదలఁ బొందుదురా
నెఱినిహపరసుఖములకై
యుసుబుద్ధినినీకుఁ గావ్య మొసఁగితి నభవా! 204

క. ఈకథం జదివిన వ్రాసినఁ
బ్రాకటముగవినినయట్టి భవ్యులకెల్లన్
శ్రీకరముగ నభిమతములు
చేకురఁగాఁజేసి కరుణఁజేయుమనంతా 205

వ. అని యివ్విధంబున విన్నవించి.

క. కరతలభరితకురంగా!
చిరతరకరుణాంతరంగ! సింధునిమంగా!
కరిదనుజమదవిభంగా!
గురుజన హృత్పద్మభృంగ! కుక్కుటలింగా. 206

మణి. మురహరశరవర! మునిజనశరణా!
సురవరనరద! కుసుమశరహరణా!
చిరతరగుణ! విలసితకరహరిణా!
పరమపురుష! నిరుపమశశిభరణా! 207

మాలిని. సదమలతరరూపా! సర్వలోకప్రదేపా
ముదితబుధకలాపా! ముఖ్యసత్యానులాపా!
విదళితఘనతాపా! విశ్రుతోద్యత్ప్రతాపా!
కదనతలకోపా! కాంచనాహార్యచాపా! 208

గద్య. ఇది శ్రీమత్కుక్కుటేశ్వర వరప్రసాద లబ్ధ
ధురంధర ఘనయశోబంధుర కౌండిన్యగోత్ర పవిత్ర
గంగనామాత్యపుత్ర బుధజన విధేయ తిమ్మనార్య నామ
ధేయ ప్రణీతంబైన రాజశేఖర విలాసం బను
మహాకావ్యంబునందు సర్వంబును తృతీ
యాశ్వాసము సంపూర్ణము.

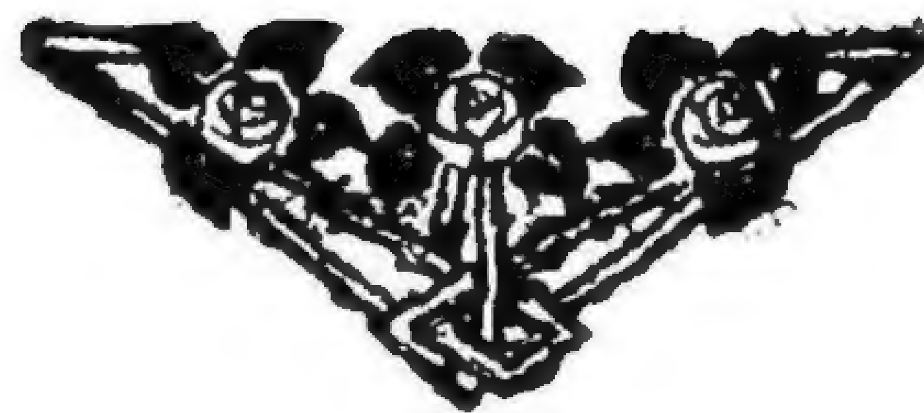

శ్రీసుజనరంజనీ ముద్రాక్షరశాల, రాజమండ్రి.

సతీ—అనసూయ

అనసూయ మహాపతివ్రత—పతివ్రత యేగాదుపరమపావనచరిత్ర—పతితపావనచరిత్ర యేగాదు—పాలకుల బాలకులజేసిన సాధ్వీమతల్లి—సాధ్వీమతల్లి యేగాదు—సతులకుగతులుకల్పించు పతిభక్తిసూరిపోసిన జగద్విఖ్యాత యశోడిండిమము—తనయశోడిండిమముదశదిశలఁ మ్రోగ ముగు గాదువారికి అత్తగాపరిణమించినఅగ్రగణ్యచరిత్ర—సరస్వతికి నీతి జెప్పి, లక్ష్మికిబుద్ధిచెప్పి, పార్వతికిపంతంబులుపనికిరావనిచెప్పి బాలకుల పాలకులుగాజేసి యిచ్చిన నిష్కళంకపూతచరిత్ర—అటిఅనసూయదేవుని యెంచినదేవుడై, బాలులపెంచుటకుపాలకురాలై, మహాసాధ్వియై, త్రిమూర్త్యాత్మకంబునకు తల్లియై, పాతివ్రత్యము భగవంతుడు తెలదన్నునని చాటుటకో మన భరతఖండ భాగ్యరాశి చరిత్ర యొకసారి చదువుడు, చదివి యానందింపుడు.

వెల 0—12—0

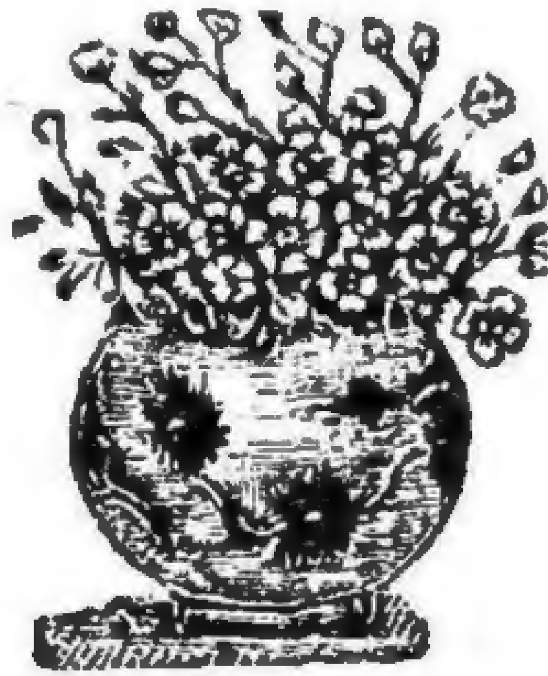

సతీతులసి

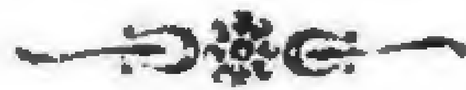

బృందయొక్క పాతివ్రత్యము, నామెభర్తయొక్క దుండగములు, జలంధరుని వేషముతో విష్ణుమూర్తిబృందకడకరుగుట, బృందపైయతని మోహము, తులసివృత్తాంతము మొదలగునవి చదివితీరవలెను.

వెల రు1—0—0

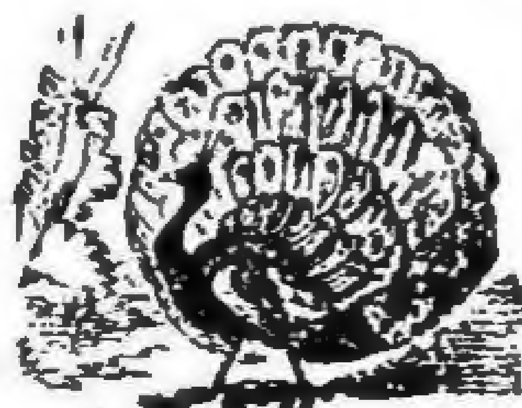

120

శ్రీనాథకవి చరిత్రము.

వద్దూరి శ్రీరామమూర్తి గారి విరచితము.

ఏకవిసార్వభౌముడు శృంగార శ్రీనాథుడను బిరుదముకు సంపాదించెనో, ఏమహాకవిసార్వభౌముడు తననిరర్గళకవితాప్రభావమును ప్రపంచమ్మున వర్షధారాపాతముగ వర్షించి దేశజుల మన్ననంబులకు పాత్రుండయ్యెనో ఏకవిమండితుడు తన దేశ ప్రభావంబెల్ల జూపు నైషధంబనుపేర నిషధేశ్వరుండగు నలుని చరిత్రమును వర్ణించి జగత్కీర్తిగాంచి తరించెనో ఏకవితల్లజుండు తనవరతంబును దేశపర్యటనంబొనరించుచు వివిధవర్ణనలతో వీధినాటక మనుపేరరచించి పండితపామరులచేతను మెప్పుగాంచుటకుగూడ నతిశక్తి గలిగెనో యట్టి శృంగారశ్రీనాథుని యద్భుతచారిత్రమిందు విపులముగా వర్ణింపబడినది. ప్రతియక్షరాసునికరంబునను వెలుగొందవలసినగ్రంథరాజమిది, ప్రతిచదువరియును చదువవలసినది, చదివి యానందింపవలసినది, మూలమూలలనున్న గ్రంథరాజములనుండి తాళపత్రగ్రంథములందు దాగియున్నవానినుండి చాటువులూరజేయు పద్యంబులన్నిదీసి వాటివాటికి సంబంధించిన కథలన్నియు సేకరించి విశేష ప్రయత్నములతో కూర్చి రచియింపబడినది. ప్రచురింపబడిన 2 మాసములలోనకే ప్రతులన్నియు జెల్లిపోవుటచే ద్వితీయముద్రణముగూడ నయినది. ఎల్లవారును ఏమహాకవి చారిత్రమును జదువుటకై యుబలాటపడుచుండిరో యాగ్రంథమిదియే త్వరపడుడు—

వెల 1—0— 0